

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Кафедра теорії, практики та перекладу французької мови

Сучасні тенденції фонетичних досліджень

Збірник матеріалів
V Круглого столу з міжнародною участю
22 квітня 2021 р.

Київ
КПІ ім. Ігоря Сікорського
2021

УДК 81'342(062)
С 91

Редакційна колегія:
А. А. Калита (відповідальний редактор)
І. С. Полюк
Л. І. Тараненко

С91 Сучасні тенденції фонетичних досліджень: зб. матеріалів V Круглого столу з міжнародною участю, 22 квіт. 2021 р. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. – 166 с.

ISBN 978-966-990-023-4

Віддзеркалено сучасні напрями фонетичних досліджень, висвітлено різноаспектні звукові будови мови й мовлення; когнітивний, культурологічний, прагматичний та енергетичний аспекти фонетичних досліджень дискурсу; фоносемантичні й фоностилістичні особливості текстів різних жанрів; закономірності впливу емоційного стану особистості на просодичні характеристики мовлення; специфіку ідентифікації мовця за фонетичним оформленням його мовлення; константність і варіативність соціофонетичних параметрів мовлення; паралінгвальні характеристики емоційного мовлення; результати лінгвоконтрастивних досліджень фонетичних систем іноземної та української мови, а також актуальність методики викладання фонетики іноземної мови.

Для науковців, викладачів і аспірантів.

УДК 81'342(062)

Наукове видання затверджено до друку рішенням кафедри теорії,
практики та перекладу французької мови
КПІ ім. Ігоря Сікорського
(Протокол №11 від 01.04.2021 р.)

ISBN 978-966-990-023

© КПІ ім. Ігоря Сікорського (ФЛ), 2021
© Автори публікацій, 2021

ЗМІСТ

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗВУКОВОЇ БУДОВИ МОВИ Й МОВЛЕННЯ..... 6

Kalyta, Alla. Methodology of Emotional-and-Pragmatic Potential
Visualization of Individual's Thinking-and-Speaking Processes 6

Valigura, Olga & Hrad, Natalia. Interaction of Pragmatics and Prosody:
Approaches to the Study 12

Макарук Л.Л. Конвергенція вербальних, невербальних та
паравербальних засобів у сучасних відеоресурсах, присвячених запобіганню
поширення COVID-19..... 15

Burka, Nataliia. Substantiation of a Lingual Energetic Mechanism of
Adolescents' Communicative Behavior..... 21

Красовська І.В. Роль інтерв'ю у сучасних експериментально-
фонетичних дослідженнях..... 26

Nykyforenko, Iryna. Zum Problem des Phonetischen Minimums im Daf-
Unterricht..... 30

Sokyrska, Olha. Prosodic Organisation of Refusal Utterances Actualized by
Can't and *Couldn't* 34

Urbanavičienė, Jolita. Instrumental Comparative Studies of Sonorants in
the Baltic Languages: Classification and Research Methodology..... 40

КОМУНІКАТИВНО-КОГНІТИВНИЙ, ЕНЕРГЕТИЧНИЙ, КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ, ЕКОЛІНГВІСТИЧНИЙ ТА ПРАГМА- ТИЧНИЙ АСПЕКТИ ФОНЕТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ДИСКУРСУ..... 46

Taranenko, Larysa. Prosodic Expression of the English Myth Energetic
Potential..... 46

Vitale, Alessandro. At the roots of political legitimacy: rhetoric and
persuasion in the use and denial of history 49

Гуменюк І.Л. Тональний компонент інваріантної інтонаційної моделі
сільських статичних описів природи англійської прози 52

<i>Деркач Н.В.</i> Терміни на позначення об’єкта розгляду в мовознавчих дослідженнях конфлікту.....	55
<i>Куценко М.А.</i> Просодична організація співчуттів-підбадьорювань в англійському діалогічному мовленні.....	62
<i>Marchenko, Valentyna.</i> Projecting Emotions through Rhythm and Tempo in Speech-and-Music Works	66
<i>Boichenko, Mariia.</i> Perspectives of Multidimensional Lingual Energetic Research of Charismatic Speech.....	69
<i>Иснюк О.Ю.</i> Актуалізація емоціонально-прагматического потенціала звучащих сонетов В. Шекспира.....	72
<i>Савчук В.І.</i> Варіювання параметрів гучності й темпу для втілення тактико-стратегічного потенціалу президентських промов	76

**ФОНОСЕМАНТИЧНІ Й ФНОСТИЛІСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ
ТЕКСТІВ РІЗНИХ ЖАНРІВ..... 80**

<i>Barna, Claudio.</i> Romain Gary between East and West.....	80
<i>Борбенчук І.М.</i> Емотивність в епілії Катулла «Аттіс».	81
<i>Кравчук Ю.А.</i> Мовні засоби вираження негативної оцінки в англійському діалогічному мовленні.....	84
<i>Кривов’яз Я.О.</i> Способи утверення okazіonalіzmів та їх переклад українською мовою на матеріалі роману Ремона Кено «Сині квіти».	88
<i>Kuzmenko, Tetjana.</i> Realisierung der Deutschen Vokalphoneme in der Touristeninformation.....	92
<i>Лазарева М.О.</i> Вплив екстралінгвального контексту на перекладацькі рішення.....	96
<i>Тютюник А.А.</i> Структурно-семантичні особливості французьких термінів у галузі біотехнологій.....	99

**ІДЕНТИФІКАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ МОВЦЯ ЗА ФОНЕТИЧНИМ
ОФОРМЛЕННЯМ ЙОГО МОВЛЕННЯ..... 103**

<i>Алексієвцев О.М.</i> Просодичні особливості мовленнєвого портрету політичного діяча	103
--	-----

<i>Андрущенко І.О.</i> Динамічні характеристики публічного мовлення педантичних акцентуєваних особистостей	108
<i>Колісник М.П.</i> Особливості функціонування приголосних звуків північно-східного діалекту Англії у період 1960-1990 років	112
<i>Koulykova, Viktoriya.</i> Les caractéristiques phonétiques du discours des jeunes.....	116
<i>Рубчак О.Б.</i> Просодичні особливості мовлення політичних діячів в умовах стресу.....	119
<i>Snegireva, Elizaveta.</i> Little virtues of great value in digital era.....	122
<i>Кондрук А.Ю.</i> Голосові характеристики комуніканта-лицеміра.....	126
<i>Миронова О.П.</i> Фразеологізми англійської мови як спосіб вираження емоційного стану особистості.....	130
<i>Світліковська О.А.</i> Особливості просодичної організації промови принца Гаррі на іграх нескорених	134
<i>Северина Г.Г.</i> Фонетична диференціація мовлення різних психотипів особистості.....	138
 АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ФОНЕТИКИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	
142	142
<i>Plchenko, Olha.</i> Octoliteraphillia and h-dropping: a study in English phonosemantics	142
<i>Полюк І.С.</i> Особливості формування франкомовної фонологічної компетентності	147
<i>Bondar, Lesya & Choumtchenko, Tina.</i> Approches modernes de la formation de la compétence phonétique des étudiants en philologie romane	149
<i>Космацька Н.В., Школяр Л.В.</i> Викладання фонетики французької мови у світлі співпраці з представництвами Франції в Україні.....	153
<i>Khmel, Volodymyr.</i> Problématique de l’enseignement de la phonétique au cours de FLE	157
 ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ	162

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗВУКОВОЇ БУДОВИ МОВИ Й МОВЛЕННЯ

METHODOLOGY OF EMOTIONAL-AND-PRAGMATIC POTENTIAL VISUALIZATION OF INDIVIDUAL'S THINKING-AND-SPEAKING PROCESSES

Alla Kalyta

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

kalitanewadd@gmail.com

The paper presents methodological grounds for interdisciplinary experimental phonetic studies carried out within the framework of speech energetics theory. The methodology is aimed at obtaining qualitative and quantitative data of emotional and pragmatic potentials' actualization in the processes of individual's thinking-and-speaking activities. The paper advances a model built in the form of a grid that allows the researcher to graphically model and mathematically calculate energetically dynamic characteristics of thinking-and-speaking activities that take place in the individual's spiritual sphere. The coordinates of the grid correspond to the emotional and pragmatic potentials as well as the time scale demarcating the self-developing processes under study. The author outlines possible prospects for the model application in the study of psycho-energetic processes of the individual's thinking-and-speaking activities.

Key words: *phonetic analysis, emotional potential, pragmatic potential, speech energetics theory, thinking-and-speaking processes.*

Introduction. In a number of our previous works (see Kalyta (2016, pp. 24-71), Kalyta & Valigura (2010), Kalyta & Taranenko (2011, pp. 213-219), Kalyta & Marchenko (2013) and others), aimed at the formation of theoretical and conceptual foundations of speech energetics theory, we have repeatedly addressed the problems of methodology and new methods for the description of regularities that actualize the emotional-and-pragmatic potential of human's thinking-and-speaking processes.

Methodological search of this issue have shown the possibility to further develop the methodology and methods of studying the utterance's emotional-and-pragmatic potential variability using the dimensionless criterion, known as Kalyta-Taranenko *K*-criterion (Kalyta & Taranenko, 2012), which allows the researcher to define the quantitative value of the level of utterance's emotional-and-pragmatic potential actualization being the result of stochastic self-development of human's thinking-and-speaking cognitive processes. It was also shown that on the basis of

the data obtained by way of using the computer-based sound processing software *Praat*, the values of the *K*-criterion can be easily calculated by the corresponding formula (Kalyta & Taranenko, 2012, pp. 94-107).

The **aim** of this paper is to work out the methodological grounds for graphical visualization of interdisciplinary studies of qualitative and quantitative regularities of emotional-and-pragmatic potential variability that takes place in the processes of human's thinking-and-speaking activities' self-development.

Methodological background of the research. To solve the outlined problem, we will address the model (Kalyta, 2016, p. 43) that reflects the qualitative picture of cognitive processes' self-development of the individual's thinking-and-speaking activities.

For the axes of the model Cartesian coordinates we will take the scale of quantitative indicators of emotional and pragmatic potentials of any concepts (or bifurcation points) that appear in the communicant's mental sphere in the processes of his/her thinking-and-speaking activities. Due to this, we acquire (see Fig. 1) the possibility to mark on the model the scales and their corresponding zones (low, mid and high levels) of emotional (i.e. emotional-and-energetic) potentials' actualization of the individual's thinking-and-speaking activities.

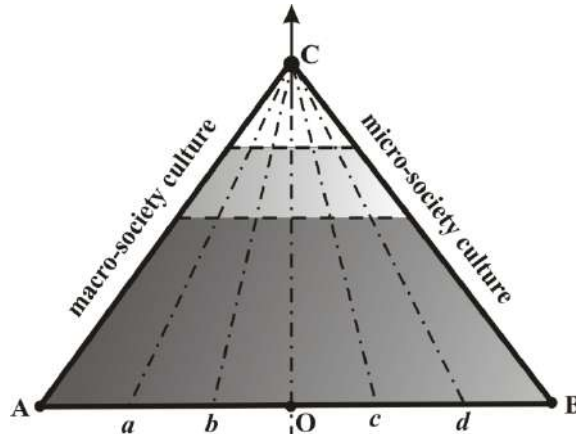

Fig. 1. Zones of the influence of the parameters of order on the levels of the concepts' emotional-and-energetic potentials in the spheres of the individual's spiritual being

As can be seen from the figure, we divided the areas of the left (triangle ACO) and right (triangle OCB) parts of the pyramid frontal section into three equally proportional zones. The left part of the model contains the triangles ACa , aCb and bCO , while its right part is represented by the triangles OCc , cCd , and dCB .

Further on, using the scale of the mentioned levels substantiated in the paper (Kalyta & Taranenko, 2012), we will designate the *ACa* zone as the zone of a high level of emotional potential actualization depicting the individual’s thinking-and-speaking activities. Then the *aCb* zone will be termed as the zone of its mid level, while the *bCO* zone, in its turn, will represent the low level zone of emotional potential actualization.

Since the influence of dialectically interacting parameters of order (i.e. macro- and micro-societies’ cultures) is reduced in this model to zero on the axis (CO), the horizontal coordinate is formed by the two multidirectional scales of the levels of emotional-and-energetic potentials actualization (starting in the point O).

Thus, in each of these zones we can locate the concept points (i.e. bifurcation points) having the levels of emotional potential that correspond to these zones.

Let us now consider the possibility of forming the vertical scale in the plane of the model that marks the levels of the pragmatic (i.e. pragma-and-energetic) potential actualization of the concepts of thinking-and-speaking activities occurring in each sphere of the individual’s spiritual being (see Fig. 2).

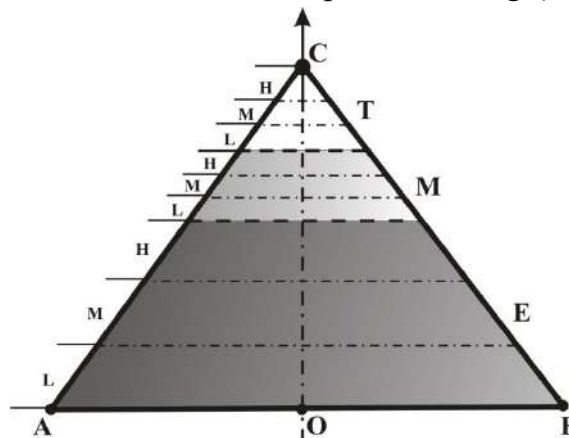

Fig. 2. Distribution of the levels of pragma-and-energetic potentials of concepts in the existential (E), mental (M) and transcendental (T) spheres of the individual’s spiritual being

As we can see, each conventionally autonomous topographic sphere of the model (i.e. existential – E, mental – M and transcendental – T) is divided into three zones (L – low, M – mid and H – high). Within these very zones the concept points with the corresponding levels of pragma-and-energetic potentials are actualized. It is essential to point out that the levels of these potentials increase from the point O to the point C. Due to this, irrespective of the nature of their origin, the low level pragmatic potential concepts are actualized only in an **L** zone. The concepts of the

mid level of pragmatic potential will appear on the model in an **M** zone, while the concepts of its high level will occur, correspondingly, in an **H** zone.

The experimental practice in the field of phonetic research has proved that the level of pragmatic potential of any speech segment, marked by the percentage of the total value of its emotional-and-pragmatic potential, can be quite accurately defined by linguistic and psychological expertise provided there is its correlation with the context of thinking-and-speaking activities.

The stated above allows us to form a grid with the coordinates of the levels of emotional and pragmatic potentials of the communicant's actualization of the concepts of any nature in general and verbal concepts in particular. To obtain a graphic image of such a grid (see Fig. 3), it is enough to lay the models of Figures 1 and 2 one upon the other.

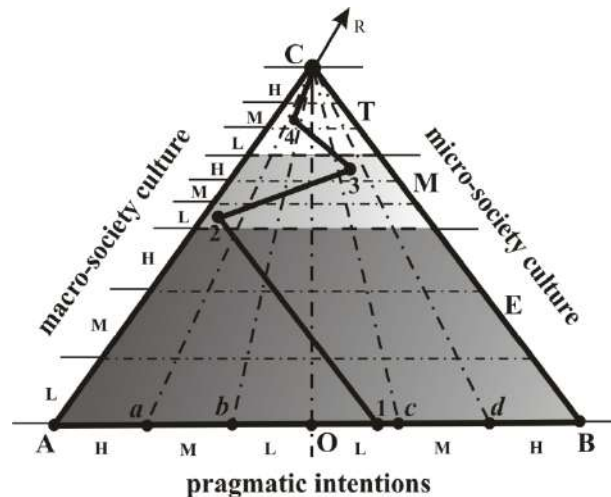

Fig. 3. The grid of coordinate levels (L – low, M – mid, H – high) of emotional and pragmatic potentials of the concepts of an individual's thinking-and-speaking activities actualization

Thanks to this, the model can clearly illustrate, for instance, that, having originated in the existential sphere (**E**), an energetically powerful concept (**1**), having reached the zone of a high pragmatic potential (**H**), penetrates without any difficulty into the zone (i.e. rising a step higher) of a low pragmatic potential (**L**) of the mental sphere (**M**) of the individual's spiritual being (see concept-point **2**).

To obtain quantitative data of the dynamics of changes in emotional and pragmatic potentials of the thinking-and-speaking processes, it is sufficient to indicate a time scale marked in milliseconds on the OC axis of the model (see Fig. 3).

It is necessary to emphasize here another important methodological circumstance. It lies in the fact that the scales of a universal model representing the self-developing processes of thinking-and-speaking generation in the individual's

spiritual sphere enable us to carry out a comprehensive interdisciplinary description of quantitative and qualitative changes that occur in the human psyche in the processes of his/her communication.

Results. Let us consider in detail the methods for defining the quantitative values of the utterance's pragma-and-energetic and emotional potentials. First, the researcher, using the computer-based sound processing software *Praat*, defines the dimensionless *K*-criterion quantitative values for each bifurcation point of the concepts under study. Then the researcher, having taken the obtained value (for instance, $K = 80$) as 100%, asks the experts in the fields of linguistics and psychology to define the percentage of pragmatic potential of this complex value. The results of the expert evaluations are summarized in matrices and calculated according to the formulae (Klymenyuk, 2006, p. 258-261). Suppose that at one point, according to experts, the pragmatic potential equaled 10% of the complex emotional-and-pragmatic potential of the concept. In this case, the researcher is able to calculate this part as a pragmatic potential in dimensionless units of the *K*-criterion (which in our example will amount to $K = 8$). In its turn, to obtain the value of the emotional potential of the concept under study, it is quite enough to subtract the pragmatic potential value from the total value of the *K*-criterion. Thus, in the analyzed example, we obtain the following value of the emotional potential ($K = 80 - 8 = 72$). These differentiated values of the levels of the concepts' emotional ($K = 72$) and pragmatic ($K = 8$) potentials are marked by the researcher in the universal model in accordance with their location within the space of corresponding model coordinates.

Conclusions. The presented methodological stipulations for conducting an experimental phonetic analysis of the emotional-and-pragmatic potentials' fluctuations in the individual's thinking-and-speaking activities open up great perspectives for obtaining fundamentally new knowledge about qualitative and quantitative regularities of psycho-energetic acts that take place in the course of speech communication.

References

- Kalyta, A. & Valigura, O. (2010). Sinergeticheskaja koncepcija porozhdenija interferirovannoj rechi bilingvom [Synergetic conceptual idea of the interfered speech generation by a bilingual person]. *Languages and ethnic cultures of Europe*. Glazov: Glazov. gos. ped. in-t., 205–212.
- Kalyta, A. & Taranenko, L. (2012). Kriterij urovnja aktualizacii jemocional'no-pragmaticeskogo potenciala vyskazyvanija [The criterion of the level of the utterance emotional-and-pragmatic potential]. *Scientific notes*. Kirovograd: RVV KDPU im. V. Vinnichenka, 105(1), 476-484.

- Kalyta, A. & Taranenko, L. (2012). *Perceptyvna j instrumental'na ocinky emocijno-pragmatychnogo potencialu vyslovljen'* [Perceptual and instrumental evaluation of the utterance emotional-and-pragmatic potential]. *A scientific messenger of Lesya Ukrainka Volyn National University*. 24(249), 186-191.
- Kalyta, A. & Marchenko, V. (2013). *Variantnye modeli rechemuzykal'noj kommunikacii* [Variant models of speech and music communication]. *The messenger of pedagogical experience. A scientific-and-methodological journal*. Glazov: «Glazovskij gos. ped. in-t im. V.G.Korolenko». 34, 25-30.
- Kalyta, A. (2016). *Speech energetics*. Kyiv: Kafedra.
- Klymenyuk, A. (2010). *Knowledge, learning, cognition*. Ternopil: Pidruchnyky I posibnyky.
- Klymenyuk, A. (2006). *Technology of a scientific research*. Kyiv, Nizhyn: Aspect – Polygraph Publishing House.

INTERACTION OF PRAGMATICS AND PROSODY: APPROACHES TO THE STUDY

Olga Valigura, Natalia Hrad

Kyiv National Linguistic University

olha.valihura@gmail.com; natalyhrad@gmail.com

This paper discusses the prosody-pragmatics correlation within the framework of the functional-and-pragmatic approach. It substantiates a theoretical background for the analysis of the correlative pragmatics-prosody facet of English video presentations of Apple Company, defining three approaches to the study of prosodic characteristics influence on the pragmatic meaning of the utterance.

Key words: *acoustic analysis, auditory analysis, English videopresentation, videoverbal text, intonation, pragmatic meaning, prosodic means.*

Nowadays different schools of pragmatics and discourse analysis study the prosodic-pragmatic relationship according to their research priorities (Culpeper, Bousfield, & Wichmann, 2003; Hirschberg, 2004; Lam, 2009; Nygaard, Herold, & Namy, 2009; Szczepek Reed, 2006; Wichmann, Dehe, & Barth-Weingarten, 2009). The greatest attention is paid to the problem under investigation within the framework of the conversational analysis, where prosody is primarily studied as an interaction structuring device (Couper-Kuhlen, & Ford, 2004; Wennerstrom, 2001).

In view of this, the aim of this contribution is to define three approaches to the study of prosodic and pragmatic characteristics of English video presentations of Apple Company thus substantiating a theoretical background for the analysis of correlative pragmatics-prosody facet of the experimental material under study.

Modern research analysis on the interaction of pragmatics and prosody defines three approaches to the study of prosodic characteristics influence on the pragmatic meaning of the utterance.

The first approach, conversational-analytical, studies the role of prosody in the regulation, organization and optimization of the interactive interaction in spontaneous dialogic discourse: pitch, duration, volume and quality of the voice, its range, melody. They are considered as parameters of prototype structures of speech exchange including places of conditional relevance and change of communicative roles, preferential and non-preferential moves, rules of speech course transmission, topics change peculiarities, sidel or insert sequence arrangements, interruption, imposition of speech courses, etc.

The second approach explores the function of prosodic means of universal principles of politeness and cooperation implementations. They are considered to be triggers for generating discursive implicatures, directing the process of

inference of the meaning of expression, as well as to be markers of different types of politeness or contextualization titles marked by social and subcultural peculiarities that create or violate the interaction frame.

The third approach concerns the study of the discourse-forming function of prosody, which is realized in structuring discourse into semantic-formal components via range of tone changes while additional discursive meanings outlining, in prosodic characteristics of discursive markers, in determination of the illocutionary force of indirect and non-preferential moves in discourse.

The results of our experimental-phonetic research of the prosody of English video presentations of Apple Company identify correlations between prosodic and pragmatic features of interactive video verbal presentation. The most common pragmatic correlates of prosodic features are as follows: speech acts, positive politeness strategies, conventional implicatures, adherence to cooperative maxims and violation of those maxims in stylistic figures with actualisation of discursive implicatures, institutional strategies.

The high pitch level and a slow rate at the beginning of the speech with emotional interjections (exclamations) are markers of positive politeness and expressive illocution, which satisfy the main condition of expressives success, this condition is the sincerity of a speaker. At the same time, expressive illocution and positive politeness can be indicated by a slower rate of speech and high falling terminal tone. In addition, one of the markers of positive politeness is the combination of rising and falling kinetic tones with alternation of a moderate and a fast rates of speech, and a high volume.

Pauses filled with expressive means iconically reproduce the emotionality of the situation when the speaker “does not find the words”. The slow rate of speech indicates the speaker's adherence to the cooperation maxims, and also marks the direct assertive speech acts with illocutionary forces of description, characteristic, statements, definitions, etc., and also requires them from a speaker.

The slowed speech tempo, increased and high volume and alternation of rising and falling terminal tones mark the tactics of intriguing customers, which implements a discursive strategy of “creating a group identity”. The slow speech tempo and a significant division of speech stream into syntagms indicate the illocutionary force of the declarative speech act. The combinations of rising and terminal tones show the strategy of individualisation and are used to actualise the same “creativity”.

The study identifies discourse fragments in which prosody becomes the only marker of indirect illocution in case of the absence of verbal formal structural indicators of illocutionary force.

The results of the acoustic analysis establish the following parameters of the invariant prosodic model of the video presentations: the range of tonal change is decreasing while the range of change of the standard tone frequency direction with a corresponding correction of the pause coefficient is increasing; at the same time, there is a correlation between the frequency range and the speed of change direction of the standard tone frequency. This correlation depends on the pragmatic purpose of the utterance. The results of the acoustic analysis closely correlate with the data of the auditory analysis carried out by phonetic auditors, which makes it possible to use the research results in linguistic theory and practice.

The obtained results of the research outline the perspectives for further scientific investigations in the chosen field, which may be aimed at identifying the influence of the speaker's linguistic picture of the world on the prosodic organization of an interactive verbal presentation; the study of neuropsycholinguistic aspects of the prosodic realization of video presentations and their perception by listeners.

A promising area of the further research is also the phonetic studies of video verbal texts based on a variety of materials in order to establish variant and invariant features of their prosodic actualization in the field of multimodal linguistics.

References

- Couper-Kuhlen, E., & Ford, C. E. (Eds.). (2004). *Sound patterns in interaction*. Amsterdam: John Benjamins.
- Culpeper, J., Bousfield, D., & Wichmann, A. (2003). Impoliteness revisited: With special reference to dynamic and prosodic aspects. *Journal of Pragmatics*, 35 (10–11), 1545-1579.
- Hirschberg, J. (2004). Pragmatics and intonation. In L. R. Horn & G. Ward (Eds.), *The handbook of pragmatics* (pp. 515-537). Oxford: Blackwell.
- Lam, Ph.W.Y. (2009). What a Difference the Prosody Makes: The Role of Prosody in the Study of Discourse Particles. In D. Barth-Weingarten, N. Dehe and A. Wichmann (Eds.), *Where Prosody Meets Pragmatics* (pp. 107–128). United Kingdom: Emerald Group Publishing Limited.
- Nygaard, L. C., Herold, D. S., & Namy, L. L. (2009). The semantics of prosody: Acoustic and perceptual evidence of prosodic correlates to word meaning. *Cognitive Science*, 33(1), 127-146. Doi: 10.1111/j.1551-6709.2008.01007.x.
- Szczepek Reed, B. (2006). *Prosodic orientation in English conversation*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Wennerstrom, A. (2001). *The music of everyday speech: Prosody and discourse analysis*. Oxford: Oxford University Press.
- Wichmann, A., Dehe, N. & Barth-Weingarten, D. (2009). Where Prosody Meets Pragmatics: Research at the Interface. In D. Barth-Weingarten, N. Dehe and A. Wichmann (Eds.), *Where Prosody Meets Pragmatics* (pp. 1–22). United Kingdom: Emerald Group Publishing Limited.

**КОНВЕРГЕНЦІЯ ВЕРБАЛЬНИХ, НЕВЕРБАЛЬНИХ ТА
ПАРАВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ У СУЧАСНИХ ВІДЕОРЕСУРСАХ,
ПРИСВЯЧЕНИХ ЗАПОБІГАННЮ ПОШИРЕННЯ COVID-19**

Макарук Л. Л.

доктор філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики,

Волинський національний університет імені Лесі Українки

laryssa_makaruk@ukr.net

The paper is devoted to the study of verbal, non-verbal and paraverbal resources which are used in a series of selected videos dealing with the prevention of COVID-19. It has been demonstrated that this information may be conveyed through components which are relevant with respect to both oral and written communication. It has been established that a single action may be conveyed in multiple ways — through the voice of a speaker, by a word combination which appears on the screen, by a schematic face used to demonstrate a condition (coughing, sneezing, etc. which involves movement) or a sound which in itself indicates the process that is involved.

Key words: verbal, non-verbal, paraverbal resources, videos, COVID-19.

У швидкій ретроспективі XXI століття увійде під назвою COVID-19 та викликатиме у наших нащадків, як і нині у нас, негативні конотації й асоціації. Сьогодні навряд чи можливо передбачити чого людству чекати далі, якими будуть наслідки пандемії та чи вдасться винайти ефективні ліки, які запобігатимуть зараженню та мінімізують численні фатальні наслідки.

Ураховуючи це, усі питання, що мають стосунок до COVID-19 є на часі та викликають зацікавлення у значної кількості науковців різних галузей знань, які намагаються всебічно досліджувати означену проблему, враховуючи сфери власних інтересів. Медичні фахівці невтомно працюють над розробкою нових лікарських препаратів, консультують пацієнтів, надаючи кваліфіковану допомогу, у той час, як психологи сфокусовані на боротьбі з її наслідками, зокрема впливом на емоційний стан людини. Лінгвісти ж знайшли і свою лакуну, поставивши за мету докладно вивчити мовні засоби, зокрема неологізми, появу яких спричинила пандемія.

Однак, аналізуючи англомовні масмедійні відеоресурси інформаційного характеру, натрапляємо в них на значну кількість немовних засобів, які по-різному корелюють з мовними, і станом на сьогодні фактично залишаються недослідженими. З огляду на це, постає необхідність обґрунтувати специфіку гетерогенних мультимодальних засобів, які генеруються представниками різних лінгвокультур, але, будучи

оприлюдненими в Інтернет-просторі, стають джерелом інформації та засобом міжкультурного діалогу, оскільки репрезентують найактуальнішу проблему сучасності у глобальному вимірі.

На особливу увагу заслуговують короткі відео, які висвітлюють питання, пов'язані з COVID-19. Їхня мета – інформувати громадськість щодо того, як слід діяти, щоб не інфікуватися, і що робити, якщо усе ж таки така прикрість трапилася. Крім цього, в мережі натрапляємо на записи, у яких висвітлено причини появи цієї хвороби та наголошено на особливостях її перебігу і потребах у зміні усталеного способу життя з урахуванням рекомендацій закладів охорони здоров'я.

Під час аналізу встановлено, що в таких відео послідовно демонструють поведінку індивідів як на етапі захворювання, так і до нього чи після. Головними героями цих роликів є умовні (вигадані) індивіди жіночої і чоловічої статей, різного віку й професій, які перебувають у формальних чи неформальних ситуаціях та імітують певні дії, релевантні ситуаціям, у яких доводиться перебувати людям у період пандемії. Зауважимо, що озвучення може відбуватися як особою чоловічої, так і жіночої статі, які є героями цих короткометражних сюжетів. Однак, такі випадки не є частотними. У переважній більшості випадків, диктор залишається за кадром. Більше того, голос, який реципієнти чують, часто наближений до природнього, оскільки є штучно згенерованим і наслідує голосові модуляції реальних живих осіб.

Обґрунтуємо особливості роликів, у яких одночасно актуалізуються зорова й аудіальна модальності, іноді й тактильна, та, на наш погляд, тісно переплітаються між собою, підсилюючи у такий спосіб значення, закладене продуцентом у певних фрагментах. Події (етапи, кроки, дії), представлені в сюжетах однієї і тієї самої тематичної спрямованості, розгортаються в кадрі швидко, змінюючи одна одну.

Відеоролик під назвою “*How to Protect Yourself and Others from Coronavirus*” [1] озвучується особою чоловічої статі та не викликає сумнівів щодо того, що це здійснено живою істотою, яка залишилася за кадром. Паралельно із озвученням один кадр змінює інший. На екрані з'являється підзаголовок STAY **A.W.A.R.E.**, якому слідує назва штаму і сам графічний символ, що його репрезентує. Інформацію, що озвучують частково спостерігаємо й на екрані:

- **AVOID CROWDS** (озвучується не лише це, а більше інформації, яка паралельно частково розкривається за допомогою рисунків вірусу та

прогнозованого місця перебування індивіда у вигляді червоного кола (замаркованого червоним), які розмежовуються лінією, над якою з'являється безпечна відстань (6 ft));

- **WASH YOUR HANDS** (озвучується та репрезентується за допомогою бульбашок води з усним зазначенням бажаної тривалості миття (20 секунд) та дезінфекційного засобу з високим вмістом спирту (що підкреслюється графічно за допомогою краплі, на якій бачимо ту саму інформацію, яка озвучується >60%); завершується цей фрагмент тими самими бульбашками та звуком води, яка біжить з крана з наголошенням на тому, що руки потрібно мити перед їжею, до того як торкатися обличчя тощо;

- **ADVANCE NOTICE** (супроводжується усною інформацією, що лікарю слід дзвонити коли є гарячка, кашель, або труднощі з диханням, водночас зазначається з ким із медичних фахівців можна контактувати в першу чергу; на екрані постійно бачимо рухомий прямокутник, який уподібнюється телефону з позначкою «плюсика» в колі, скорочення Dr. та слухавки) із наголошенням на потребі залишатися вдома;

- Кольорова гама змінюється з чорно-білої на червоно-білу, коли з'являється інформація як усно, так і письмово на екрані щодо служби надзвичайних ситуацій 911 і далі спостерігаємо розгортання кількох порад у межах того самого сюжету;

- **REMAIN HOME** (з'являються три схематичні обличчя, які мають симптоми *fever cough, shortness of breath, temperature*; обличчя рухаються у момент озвучення симптому диктором і в цей самий час демонструють стан, у якому перебувають (кашель, чхання)). Кожен із цих умовних індивідів перебуває у сумному настрої, оскільки мають насуплені обличчя, що замарковані різними кольорами сірим, червоним, блідо-голубим. Диктор знову наголошує, що в таких випадках слід залишатися вдома й уникати контактів, якщо є така можливість;

- **ELBOW COUGH** (схематичне обличчя демонструє цю дію і чуємо кашель, який демонструє обличчя, що рухається; диктор наголошує, що чихати слід, користуючись серветкою, затуляючи обличчя рукою, уникаючи потрапляння крапель у повітря);

- наприкінці відео, з появою вербальних засобів на екрані п'яти словосполук, диктор застерігає бути вдома, і захищати себе та інших, не наражаючи нікого на небезпеку, будучи спокійним:

AVOID CROWDS

WASH HANDS

ADVANCE NOTICE

REMAIN HOME

ELBOW COUGH

Звернемо увагу на кілька аспектів, які видаються важливими. Мовлячи про це відео, зазначимо, що в ньому використано декілька кольорів, зокрема: яскраво червоний, білий та чорний, блідо-сірий і блідо-голубий. Причому, кольори змінюють один одного і дібрані таким чином, що підсилюють значення інформаційних фрагментів. Наприклад, у випадку коли йдеться про необхідність телефонувати на 911 екран одразу стає червоно-білим, причому червоний превалує. Схематичне обличчя індивіда, який має температуру аналогічного кольору. Фізичні стани обличчя індивідів з кашлем і складністю дихання продемонстровано блідо-сірим та блідо-голубим. На думку продуцентів, ці стани не такі складні, чим і зумовлена така градація кольорів. Традиційно, червоний символізує про небезпеку. Пастельні кольори свідчать про спокій. Однак трапляються випадки, коли останні означені симптоми хвороби є теж надто небезпечні.

Водночас з дикторським озвученням чуємо звуки, які максимально наближають нас до реальності, тому що відтворюють природній кашель, важке дихання. Більше того, умовні зображення обличчя «оживають» за рахунок певних рухів та репрезентації дихання, яке знаходить своє відображення у відповідних позначках. Особливо вагомим та цікавим є те, що у таких випадках спостерігаємо нові тенденції підсилення значення, коли один і той самий фрагмент інформації передається кількома способами:

- озвучується диктором;
- вербалізується в кадрі на екрані;
- репрезентується графічно за допомогою ілюстративного компонента;
- виконує дію, демонструючи сам процес (наприклад, рухаючись або змінюючи локацію і водночас супроводжує її відповідними звуковими модуляціями, які максимально наближають нас до стану реальних речей).

Це реалізується у відео таким чином. Розповідаючи про симптоми, які можуть сигналізувати про початок захворювання, диктор зазначає, що: 1) до них належить кашель, озвучуючи це усно власним голосом, уточнюючи як

краще робити цю дію, щоб не наражати нікого на небезпеку; 2) водночас на екрані великими прописними літерами зазначається цей процес з мірами застереження: ELBOW COUGH; 3) одразу по цьому з'являється умовне обличчя пастельного забарвлення, з умовною рукою, яка затуляє рот і демонструє позу індивіда під час кашлю, виконуючи певні рухи; 4) кінцевою фазою є сам звук кашлю.

У ці моменти голос диктора не залишається за задньому плані. Він приблизно з однаковим темпом і тональністю протягом усього періоду тривалості відео (1 хв. і 16 секунд) озвучує інформацію, не варіюючи тембром, оскільки тематика незмінна. Власне більшої чи меншої важливості тій чи тій частині надають кольори та шрифти. Більш-менш безпечні для життя фрагменти передано в пастельних тонах, небезпечніші – забарвлені в яскраві кольори. Аналогічна ситуація з шрифтами. Великі прописні літери, забарвлені яскравими кольорами демонструють високий ступінь тривоги, привертаючи увагу, маленькі в приглушених тонах не акцентують її на стільки відверто.

У цьому контексті зауважимо, що таким типам відео притаманна цілісність та зв'язність. На початку диктор закликає бути обережним (STAY A.W.A.R.E.) і покроково пояснює як саме це робити і завершує, підсумовуючи кілька ключових кроків, які докладно були пояснені до цього: *avoid crowds, wash hands, advance notice, remain home, elbow cough*, «розкладаючи» у такий спосіб одну лексему A.W.A.R.E. на кілька словосполук. Не випадковою є обрана стратегія продуцента, щодо репрезентації лексеми A.W.A.R.E. з крапками. Ще на початку відео стає очевидним, що це може мати продовження. Цікаво, що ці п'ять словосполук читаються лінійно традиційно зліва направо і шрифтове варіювання фокусує увагу реципієнта та ключовій ідеї відео A.W.A.R.E., оскільки ця лексема, будучи утворена з перших літер першої лексеми кожної словосполуки, впадає у вічі першою завдяки червоному кольору. Тобто завдяки словосполукам утворилася лексема. Звернемо увагу, що дві словосполуки відрізняються від інших, оскільки до їх складу входить прикметник *advance* та *elbow*, у трьох інших випадках – спостерігаємо наявність дієслів у наказовому способі.

Отже, проаналізовані відео фрагменти, присвячені COVID-19, дають підстави стверджувати, що задля запобігання поширення інфекції продуценти використовують усі можливі доступні ресурси, вербальні, невербальні та паравербальні, які тісно переплітаються між собою,

сукупність яких дає змогу репрезентувати дію (ситуацію, явище дійсності, фізичний процес) у кількох ракурсах, дублюючи її/його, розширюючи значення, акцентуючи на ступені важливості, намагаючись у такий спосіб закарбуватися в пам'яті потенційних реципієнтів, апелюючи до їхньої свідомості, змінюючи їхній спосіб життя. Вкотре такі симбіотичні продукти доводять, що і в усному, і в писемному мовленні нема неважливих складників. Водночас бачимо, що такі комбіновані ресурси відкривають нові грані для подальших розвідок, які можна сфокусувати на значенні та його важливості, й можливих способах його інтерпретації та ступеня вагомості.

Література

How to Protect Yourself and Others from Coronavirus (2020). Retrieved from:
https://www.youtube.com/watch?v=f7J_Ca-N2IY

SUBSTANTIATION OF A LINGUAL ENERGETIC MECHANISM OF ADOLESCENTS' COMMUNICATIVE BEHAVIOR

Nataliia Burka

Kyiv National Linguistic University

leschenko.nat@gmail.com

The paper is a study of the lingual energetic mechanism representing the formation of adolescents' communicative behavior. The model is presented in the form of a complex open super-system that comprises three consecutive systems: fluctuations of psychophysiological energy, generation of intentions, and formation of adolescents' communicative behavior whose structures comprise three subsystems. By way of synthesizing present-day ideas of lingual synergetics, psychology and cybernetics on the basis of a substantiated model, the paper outlines the author's presentation of methodological stipulations for unifying a step-by-step systemic description of such cognitive phenomena as energetic interaction of human instincts and feelings that excite his/her emotional state; generation of socially acquired feelings and instincts on the basis of a significant emotional arousal; participation of emotions in generation of human intentions; synergism of speech behavior of an individual, etc.

Key words: *adolescent, communicative behavior, lingual energetic mechanism, methodological scheme.*

The current state of linguistic cognitive research in general and the emergence of speech energetics theory (Kalyta, 2016) in particular necessitate the elaboration of a number of important methodological issues. One of such issues emerged within the scope of a scientific substantiation of the system approach to the study of the lingual energetic mechanism of adolescents' communicative behavior.

At the very beginning of the search, we focused on the ideas put forward by Daniel J. Siegel (2016, p. 8-9), who stated that adolescents' lives are complicated not so much by hormones but rather by a consequence of the changes in their brain development. Secondly, we did not deny the contradictory view that the so-called teenagers' awkward age must not only be experienced, but it is also very important for them to actively test the boundaries of new and still unknown features in themselves as well as in a surrounding social and physical world within the fast running time of this age. Thirdly, we took into account the idea that the age of adolescence should not be only considered as a period when an individual primarily needs to be independent from adults and parents. This age should rather be viewed as a period of gaining practical experience in more active communication with peers and adults, i.e. this is the age of gaining the experience of successful micro- and macro-socialization.

Since the aim of the research is a systemic approach to the study of the lingual energetic mechanism of adolescent’s communicative behavior, we, first of all, view it reasonable to search for such a methodological scheme, whose structure is able to provide an effective study of a number of interrelations and interconnections, existing between the sources of a psychophysiological energy, speech intentions and the processes that form a communicative behavior.

We shall note here that by the verbal behavior we mean a narrower than the social behavior type of communication, based on synergetic cognitive processes, whose results materialize with the help of lingual and extralingual means of the language of a certain ethnic group. As for the notion of a communicative behavior, it concerns only the process of verbal communication.

As a result of the analysis, it was found out that the systemic model of the desired methodological scheme should acquire the characteristics of a particular supersystem which includes the following three autonomous systems: fluctuations of the psychophysiological energy of the adolescent during the cognitive processes of his/her communicative behavior, the generation of communicative intentions in the adolescent’s mental sphere, and the formation of his/her communicative behavior characteristics.

Taking into account the mentioned above information, we formed the methodological model representing a systemic approach to the study of the lingual energetic mechanism of adolescent’s communicative behavior (see Fig. 1).

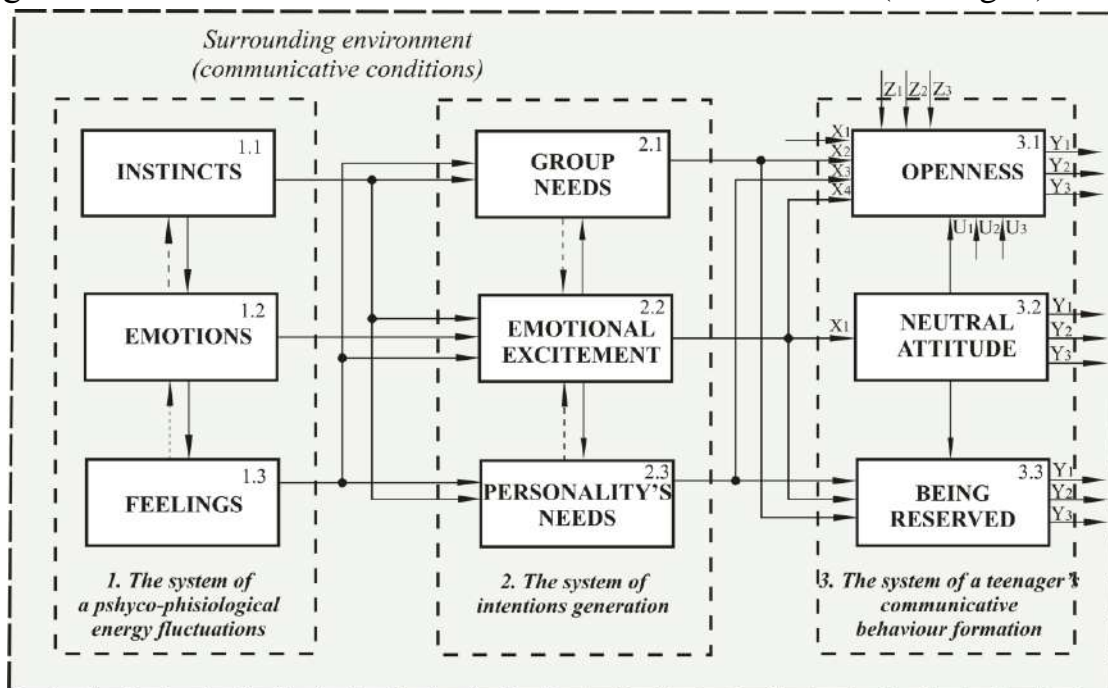

Fig. 1. Conceptual and methodological scheme of a systemic lingual-and-energetic study of cognitive mechanisms of adolescent’s communicative behavior

It is known that any open supersystem operates in a certain environment. In our case, the role of such an environment is performed by communication conditions. In Fig. 1 we presented the supersystem of the information class, i.e. the information based on the idea of lingual and information exchange between adolescents and the environment, whose central element is, first of all, another interlocutor or interlocutors.

As it may be expected, Fig. 1 shows a complex open supersystem which consists of three consecutive systems: 1 – system of the psychophysiological energy fluctuations, 2 – system of intentions generation, 3 – system of the formation of adolescent's communicative behavior.

Each of these systems covers three corresponding subsystems. For example, within the first system (i.e. the one of the psychophysiological energy fluctuation) there are the following three interconnected subsystems: 1.1 – instincts, 1.2 – emotions, 1.3 – feelings.

In the verbal form, the complete structure of the methodological scheme as a certain supersystem is described as follows: 1. The system of the psychophysiological energy fluctuations (1.1 – instincts, 1.2 – emotions, 1.3 – feelings) → 2. The system of intention generation (2.1 – group needs and interests, 2.2. – emotional excitement, 2.3 – individual's needs and interests) → 3. The system of the formation of adolescent's communicative behavior (3.1 – frankness, 3.2 – neutrality, 3.3 – reticence).

In accordance with the system approach, each system must have its aim. The overall aim of the considered supersystem is the reflection of a step-by-step methodology for the lingual-and-energetic scientific consideration of the results of cognitive mechanisms of adolescent's communicative behavior.

In particular, within the first step of an interdisciplinary cognitive lingual-and-energetic study, the researcher must define the mechanisms of psychophysiological energy fluctuations, ensuring the functioning of lingual and cognitive processes of adolescent's communicative behavior. Within the second step, it is advisable to identify the mechanisms of intentions generation as a general strategy for actualizing adolescent's communicative behavior. Regarding the third step, within its scope the researcher should consider the mechanism of tactics realizing the adolescent's communicative behavior. Special attention should also be given to the patterns of lingual and extralingual means' interaction while actualizing typical adolescent's communicative behavior.

It is important to note here that the arrows and indexes shown in this figure should be understood as follows: x^1 , x^2 , x^3 , x^4 are the *system inputs*; z^1 , z^2 , z^3

represent the system *perturbation*; u^1 , u^2 , u^3 are the *control effects*; y^1 , y^2 , y^3 signify the *system outputs*.

A brief description of the factors that may have an impact on the functioning of a particular subsystem of the methodological scheme clearly indicates the multifactorial nature of cognitive phenomena, involved in the actualization of adolescent's communicative behavior.

The knowledge of the fact that the leading factors that influence the formation of certain types of pragmatic intentions are represented by the teenager's needs and feelings led us to the necessity to give additional consideration of the processes of intentions generation. Referring further to this issue, we will proceed from the idea according to which the sequence of phenomena of emotions (1.2), self-development of emotional excitement (2.2) and its further decline (3.2) is the core and driving force of the self-development of all cognitive processes in the adolescent's psychic sphere. On the one hand, we also know that according to the model of the black box, the results (output) of the self-developing phenomenon of energetic chaos, unfolding in the subsystem 2.2, are caused by such internal factors as the adolescents' needs, feelings and emotions (inputs), as well as by related perturbation and controlling influences. On the other hand, it is also clear that under certain conditions in the analysed subsystem, the subjective feelings and adolescent's feelings are able to acquire the status of its inputs, perturbations, controlling influences and outputs, and, therefore, their separate analysis in the scope of consideration of the course of cognitive phenomena is of particular importance.

It is also known that the functioning of definite sets of verbal and non-verbal means in the individual's speech is largely influenced by such factors as a communicative situation (formal, informal), the interlocutor's social status, their age and gender, whether the speaker belongs to a certain social group, their levels of language cultures, existence of norms of social behavior, speakers' outlooks, their temperament, the states of well-being, etc., usually termed by the notion of communication conditions.

Moreover, the factors that are viewed as specific causes of communicative behavior are usually divided into internal and external ones, being individual and social in the nature of their origin.

The set of external causes includes: positive or negative evaluation of the adolescent by the teacher, attitude of his/her classmates, insults and persecution, resentment or indifference of others, parents' attitude to his/her needs and actions, feeling of uselessness in society, social stress outside the family, the results of

acquiring skills of interpersonal communication with peers of the same and opposite sex, consequences of intimate and inter-personal communication with peers, the pressure of adult life demands, etc.

The methodological scheme substantiated in this paper is called to serve as a complex methodological tool for a scientific consideration of lingual energetic phenomena depicting characteristics of the teenager's language behavior.

References

1. Калита А. А. Энергетика речи: монография. Киев: Кафедра, 2016. 292 с.
2. Сигел Дэниэл Дж. Растущий мозг. Как нейронаука и навыки майндсайт помогают преодолеть проблемы подросткового возраста / пер. с англ. К. Савельева. Москва: Эксмо, 2016. 156 с.

РОЛЬ ІНТЕРВ'Ю У СУЧАСНИХ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНО- ФОНЕТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Красовська І.В.

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка
3488778@gmail.com*

This abstract discloses an importance and efficiency of an interview as a tool of experimental research in cognitive phonetics. It features the main types of interview applied in a contemporary phonetic research.

Key words: *interview, auditory analysis, cognitive phonetics, phonetic experiment.*

Сучасні експериментально-фонетичні дослідження в когнітивній парадигмі зосереджені на вияві найбільш значущих когнітивних структур, що утворюються в ментальній системі мовця шляхом його активної взаємодії з оточуючим середовищем. При цьому когнітивні структури розглядаються як репрезентації змістових елементів реальності (внутрішньої та зовнішньої), формування яких невід'ємно пов'язано з афективними компонентами психіки, що актуалізуються у формі переживань мовця з приводу певних подій, реалій тощо (Алмаев, 2007). Актуальність таких репрезентацій не є константною ознакою ментальності людини. Навпаки, корпус цих глибинних структур трансформується з часом, відображаючи зміни у картині світу мовця (Кубрякова, 1997).

На сьогодні одним із найефективніших методів проникнення у різні змістові структури когнітивної системи людини є аналіз продуктів її мовленнєвої поведінки. Саме тому аудитивний аналіз, що є складовою будь-якого експериментально-фонетичного дослідження, активно використовується для проникнення у глибини сприйняття та породження мовлення (Scherer, 2004). Проте програма аудитивного аналізу відображає, на нашу думку, синергію методів когнітивістики, психолінгвістики та психоаналізу. Активно залучається метод діалог-аналізу, метою якого є реконструкція когнітивних операцій і правил побудови моделі діалогічного спілкування (Sacks, Schegloff, Jefferson, 1974). Згодом на базі цієї узагальненої моделі вибудовуються складні сценарії комунікативної поведінки з урахуванням усталених реакцій мовця на певні зовнішні збудники: їхнє позитивне чи негативне сприйняття (Павлова 2000; Franke, 1990). Значну роль при цьому відіграє глибокий аналіз тематичної прогресії

продуктів мовленнєвої діяльності (Смулевич, Колюцкая, 2002), а саме співвідношення теми-реми висловлення та його емоційного насичення.

Методологічний апарат аудитивного аналізу розширюється також і за допомогою залучення методів конфліктології. За такого підходу дослідники використовують методу визначення дисонансів (конфліктів) між реальністю та системою цінностей мовця, які активують його відгук на певні стимули у ході взаємодії з реальністю (Люборски, Люборски, 1996). Розглядаючи продукти мовленнєвої діяльності мовця як певний результат його рольових відносин у суспільстві, номенклатура когнітивних структур, що формується внаслідок таких соціальних взаємовідношень, досліджується за допомогою методу рольової конфігурації – *Role Relationships Configuration Model* (Хоровитц, Илс, 1996). Спираючись на зазначені засади експериментального дослідження, стає можливим не тільки побудувати й описати різні комунікативні сценарії, а й когнітивні операції їх породження та сприйняття, пояснити механізми контрольованості/неконтрольованості породження мовленнєвих продуктів.

Слід звернути увагу на те, що програма так званого класичного аудитивного аналізу передбачає залучення аудиторів-фонетистів, завданням яких є визначити перцептивні характеристики експериментального масиву. Проте ускладнення практичних завдань фонетичного експерименту змушує дослідників залучати й інші групи інформантів: психологів, психотерапевтів, носіїв мови з професійною лінгвістичною підготовкою та акторів (Красовська, 2009). При цьому метод інтерв'ю як особливий засіб вербального спілкування дослідника з інформантом набуває значущості, оскільки дозволяє корегувати хід експерименту в динаміці (Алмаев, 2007). За своїм характером інтерв'ю можуть бути декількох видів (Дружинин, 2011; Кабаченко, 2010; Худяков, 2008):

- структуровані – питання подаються у формі чітких запитань із можливістю множинного вибору відповідей;
- напівструктуровані – респондентам пропонується дати відповідь у довільній формі на попередньо підготовлені питання;
- вільні – інформанти мають змогу поділитися власною думкою щодо запропонованих дослідником продуктів мовленнєвої діяльності, розповісти про свої почуття.

Таким чином, у ході експериментально-фонетичного дослідження застосовується декілька видів інтерв'ю. Так, структурованим інтерв'ю, на нашу думку, можна вважати роботу з професійними фонетистами. У межах

цієї форми інтерв'ю експертам пропонується відповісти на чітко організовані питання, а саме встановити такі інтонаційні параметри: 1) тип передшкали; 2) тип шкали; 3) рух тону на першому наголошеному складі, в другій ритмогрупі, в перд'ядерній ритмогрупі; 4) тип термінального тону; 5) тональний діапазон синтагми; 6) тональний діапазон шкали; 7) тональний діапазон термінального тону; 8) висотно-тональний рівень початку синтагми; 9) висотно-тональний рівень початку шкали; 10) висотно-тональний рівень завершення шкали; 11) висотно-тональний рівень завершення термінального тону; 12) гучність; 13) темп; 14) локалізацію ненаголошених складів; 15) дистрибуцію фразового наголосу, а також графічно зобразити напрям руху основного тону на всіх ділянках ритмомелодійної структури висловлень. Зазначений етап аудитивного аналізу може поєднуватися із напівструктурованим інтерв'ю, за умови, що фонетисти пояснюють значення виокремлених інтонаційних параметрів у довільній формі (Красовська, 2009).

Важливим елементом фонетичного експерименту в когнітивній площині стає робота з інформантами-носіями мови, або професійними психологами, оскільки це уможливорює отримання вагомих даних щодо особливостей кодування й декодування надсегментних одиниць у свідомості людини (Бондарко, 1977, с. 73). Безумовно, що основним критерієм адекватності виражених змістів у процесі комунікації є їхнє сприйняття та декодування слухачем (Scherer, 2004). Саме тому проведення вільного інтерв'ю з носіями мови та, зокрема, психологами стає ключовим етапом експерименту у руслі когнітивної фонетики. Опрацювання отриманих результатів довільного інтерв'ю дозволяє визначити варіанти й інваріантні змістові глибинні репрезентації у свідомості мовця, встановити когнітивні операції, що уможливають декодування продуктів мовленнєвої діяльності, корегувати обсяг та зміст матеріалу, дібраного для подальшого акустичного аналізу.

Література

1. Алмаев Н.А., Малков Г.Ю. (2007). Формальные коэффициенты оценки речевой продукции в интервью: опыт разработки и применения. *Вопросы психологии*, 5, 43-53.
2. Бондарко Л.В. (1977). *Звуковой строй современного русского языка*. М.: Просвещение.
3. Дружинин В. Н. (2011). *Экспериментальная психология*. СПб.: Питер.
4. Кабаченко Т. С. (2010). *Методы психологического воздействия*. М.: Педагогическое общество России.
5. Кубрякова Е.С. (1997). Части речи с когнитивной точки зрения. М.: Ин-т. языковедения РАН, Тамбовский гос. ун-т.

6. Красовська І.В. (2009). Лінгвокогнітивні особливості просодичного оформлення англійських висловлень на позначення позитивних емоцій (експериментально-фонетичне дослідження): дис. ... канд. юрид. наук: 10.02.04. Київ, 263 с.
7. Люборски Л., Люборски Э. (1996). Объективные методы измерения переноса. *Иностранная психология*, 7, 19-30
8. Павлова Н.Д. (1996). Диалог-анализ. *Иностранная психология*, 6, 62-68.
9. Смулевич А.Б., Колюцкая Е.В., Алмаев Н.А., Ильина Н.А., Тухватулина Л.Ш. (2004). Постстрессовый синдром и эндогенные заболевания / Руководство по реабилитации лиц, подвергшихся стрессовым нагрузкам. М.: Аванта, С. 147-160.
10. Хоровитц М. Д., Илс Т. Д. (1996). Использование моделей речевых отношений для описания клинических случаев. *Иностранная психология*, 7, 30-39.
11. Худяков А. И. (2008). Экспериментальная психология в схемах и комментариях. СПб.: Питер.
12. Frank Ault, Jr., E.Murray (1955). Content-analysis studies of psychotherapy. *Psychol. bulletin*, vol. 52, # 5, 377-395.
13. Sacks H., Schegloff E. A., Jefferson G. (1974). A simplest systematic for the organization of turn-taking in conversation. *Language*, vol. 50, # 4, 696-735.
14. Scherer K.R. (2004). Emotions effects on voice and speech: Paradigms and approaches. Retrieved from <https://www.qub.ac.uk/en/isca/proceedings>.

ZUM PROBLEM DES PHONETISCHEN MINIMUMS IM DaF- UNTERRICHT

Iryna Nykyforenko

Nationale I.I. Metschnikow-Universität Odessa, Ukraine

i_nikiforenko@hotmail.com

The article addresses the issues of studying the phonetic minimum in the development of oral communication skills as a global goal in learning a foreign language. Among other things, the paper analysis the issues related to what phonetic elements should be learned when studying German as a foreign language in order to be understood and understand this language when mastering communicative competence. Considering the main purpose, the process of mastering the language requires certain phonetic competences, knowledge and skills. It is not just an abstract theoretical system of phonemes, the purpose of learning is to master the audio units (phonemes) of German speech and to realize them in certain situational contexts, which requires the development of perceptual (hearing) and production (articulation) skills. Pronunciation should be understood as an integrated part of the language.

Key words: *German as a foreign language, communicative competence, phonetic minimum, pronunciation.*

Seit der Jahrhundertwende stellt der Erwerb mündlicher Kompetenz in verstärktem Maße das Hauptziel des DaF-Unterrichts dar. „Die in jener Zeit ihren Anfang nehmende kommunikative Fremdsprachendidaktik ist zugleich Träger und Ausdruck dieser Tendenz, indem sie das Lernen an Sprechhandlungen knüpft und damit die methodische Grundlage für einen Fremdsprachenunterricht schafft“ (Hoffmann, 2017, S. 67).

In der Sprechwissenschaft und Phonetik sowie der Linguistik und Fremdsprachendidaktik besteht Klarheit darüber,

a) dass die Fertigkeiten Sprechen, Aussprache und Aussprachevermittlung wichtige und grundlegende Bestandteile des Fremdsprachenunterrichts sind;

b) dass phonetische Schwerpunkte in alle Bereiche des Sprachsystems (Lexik, Grammatik, Orthografie etc.) integriert und mit allen Fertigkeiten (Hören, Sprechen, Lesen, Schreiben) verbunden werden müssen;

c) dass die Grundlage für den Ausspracheunterricht und das Sprechen eine überregionale Standardaussprache ist, welche im gesamten deutschsprachigen Raum als Norm akzeptiert und verstanden wird;

d) dass die Lernenden darüber hinaus die situativen Varianten (z.B. Höflichkeitskonventionen, Redewendungen, Aussprache etc.) der Standardaussprache beherrschen und die nationalen / regionalen Unterschiede (Dialekte, Akzente) verstehen und erkennen können sollen. Aus didaktischer

Perspektive gilt weiterhin der allgemeine Konsens, dass für Lernzielbestimmungen jeglicher Art im Fremdsprachenunterricht alle Sprachkenntnisse und Spracherfahrungen der Fremdsprachenlernenden relevant sind, miteinander in Beziehung stehen und interagieren (Malwitz, 2016, S. 16).

Unsere Forschungsfrage bilden Elemente phonetischen Minimums bei der Entwicklung der Mündlichkeit und Gesprächskompetenz im Fremdsprachenunterricht im Bereich der gesprochenen Sprache.

Ziel unserer Forschung ist es, eine Antwort auf die Frage zu liefern, auf welche Weise ein phonetisches Minimum aus theoretischem und praktischem Wissen zusammenzustellen ist und wie es in den Unterricht integriert werden kann.

Im Fremdsprachenunterricht Deutsch hat sich der Stellenwert der Phonetik immer wieder verändert. Bis in die 1970er Jahre war eine „korrekte“ bzw. „normgerechte“ Aussprache erklärtes Lernziel. Mit der kommunikativen Orientierung wurde der Aussprache immer weniger Beachtung geschenkt, zu Beginn der 1990er Jahre enthielten DaF-Lehrwerke in der Regel keine Ausspracheübungen. „Dies ist eigentlich paradox, weil die elementare Basis für die mündliche Kommunikation vernachlässigt wurde. Gegenwärtig sieht die Situation wieder besser aus: Fast ausnahmslos alle Lehrwerke enthalten Ausspracheübungen, mehr oder weniger, gute oder weniger gute“ (Hirschfeld, 2011, S. 10).

Der gemeinsame europäische Referenzrahmen (GeR) ist trotz seines Namens ein nominativer Text, der das Fremdsprachenlernen weltweit in bestimmte Bahnen lenkt. Er erschien zu einem Zeitpunkt, als der kommunikative Ansatz bereits fast ein Viertel Jahrhundert den dominierenden Rahmen der Fremdsprachendidaktik abgab (Rösler, 2016, S. 139-140). Es entstand aber die Frage, in wieweit im GeR auf die Spezifik von gesprochener Sprache und mündlichem Integrieren eingegangen wird, ob Differenzierung zwischen mündlicher und schriftlicher Produktion/Rezeption/Interaktion angelegt sei. Jetzt kann man festhalten, dass der GeR dadurch, dass er sich nicht auf die Unterscheidung von konzeptioneller Schriftlichkeit und Mündlichkeit einlässt, in dieser Hinsicht auch keinen Beitrag zu deren Bedeutung für das Fremdsprachenlernen liefert, dass er aber zumindest durch seinen Fokus auf Mündlichkeit Räume für eine differenzierende Beschäftigung mit Schriftlichkeit und Mündlichkeit bereitstellt (Verbitska, Nykyforenko, 2018, S. 42).

Nach dem Gemeinsamen europäischen Referenzrahmen für Sprachen zeigen sich die kommunikativen (d.h. linguistischen, pragmatischen und soziolinguistischen) Sprachkompetenzen eines Lernenden in verschiedenen kommunikativen Sprachaktivitäten, dazu gehören Rezeption, Produktion,

Interaktion und Sprachmittlung (Dolmetschen und Übersetzung). Da der Handlungsaspekt eine wichtige Rolle spielt, spricht der Referenzrahmen von „kommunikativen Sprachtätigkeiten“, denen sich die „klassischen“ Fertigkeiten Hören, Sprechen, Lesen und Schreiben zuordnen lassen. Im Bereich der Mündlichkeit sind Hören und Sprechen die zentralen Sprachaktivitäten. Dabei müssen Lernende nach dem Referenzrahmen „über Erfahrungen mit der Ausführung einer Reihe von Handlungen verfügen“ (Hirschfeld, 2011, S. 12).

Eine leicht verständliche Aussprache setzt voraus, dass neue.

Sprechbewegungen perfekt erlernt werden, d.h. sprechmotorische Abläufe – die auch in der Muttersprache nicht ohne Weiteres steuerbar sind – müssen bewusst gemacht und automatisiert werden. Diese Automatisierung ist etwas sehr Wichtiges, weil die Sprechbewegungen unbewusst korrekt ablaufen sollen; beim Sprechen konzentriert man sich mehr auf den Inhalt und die Kommunikationssituation als auf die Lippenrundung oder die Zungenbewegung. Es genügt also nicht, im Unterricht die Lautbildung zu erklären und auszuprobieren; wie bei jeder komplexen gymnastischen Übung ist ein ausgiebiges Training notwendig, bis alle Bewegungen perfekt ausgeführt werden. Dies gelingt nur, wenn Voreingenommenheiten bzw. Abneigungen gegenüber dem „fremden“ deutschen Klang überwunden werden, die Lernenden sich mit der eigenen Sprechweise in der fremden Sprache identifizieren und Sprechhemmungen abbauen (Hirschfeld, 2011, S. 14).

Nach U. Hirschfeld sind in der Interaktion, also im Gespräch oder in der Diskussion, die genannten rezeptiven und produktiven Fertigkeiten grundlegend für eine adäquate Verständigung und den gewünschten Gesprächsablauf. „Dazu gehört auch die Sensibilisierung für nonverbale und paraverbale Elemente, also für Stimmklang, Mimik und Gestik. Darüber hinaus müssen auch in einer Fremdsprache und in einer anderen Gesprächskultur Fähigkeiten zur Empathie sowie zur Perspektivenübernahme, zur Situations- und Partnereinschätzung entwickelt werden“ (Hirschfeld, 2011, S. 14).

Bei der Vermittlung phonetischer Grundlagen muss also auf die Funktion, die Perzeption und Rezeption, sowie die Produktion der gesprochenen Sprache Bezug genommen werden. Inwieweit die Aussprachevermittlung in den Unterricht integriert wird, hängt zum einen vom Fachwissen der Lehrenden ab, zum anderen von der Priorität und damit der Zeit, die innerhalb des Unterrichts eingeräumt wird. Diese kann aber effizient genutzt werden, wenn Lehrende ein „phonetisches Minimum“ für ihre Studierenden ermitteln. Dabei ist es wichtig, dass die Ausgangsfertigkeiten und

Lernziele ihrer Zielgruppe berücksichtigen, phonetische Lerninhalte gezielt auswählen und sie systematisch unterrichten (Malwitz, 2016, S. 20).

Das Lernziel der phonetischen Verständlichkeit erweist sich als wichtige und bislang praktikabelste Grundlage, um sowohl segmentale als auch suprasegmentale Inhalte nach ihrer Relevanz im kommunikativen Kontext abzustufen. Allerdings sind weitere Forschungen zum schrittweisen Erwerb segmentaler und suprasegmentaler Einheiten in der Fremdsprache Deutsch notwendig, um den Zusammenhang der angeführten Ansätze mit Spracherwerbbesonderheiten genauer zu untersuchen und die Kriterien für eine phonologisch-phonetische Progression in der Aussprachevermittlung abzusichern (Bose, Hannken, Hirschfeld, Neuber (Hrsg.), 2017, S. 160).

Es versteht sich in diesem Zusammenhang von selbst, dass im Unterricht die praktische Seite der Phonetik im Vordergrund stehen sollte. Deshalb ist darauf zu achten, dass man sich auf ein Minimum an Theorie beschränkt. Dabei ist es wichtig, die Ausgangsfertigkeiten und Lernziele der Zielgruppe zu berücksichtigen, phonetische Lehrinhalte gezielt auszuwählen und sie systematisch zu unterrichten.

Literatur

1. Bose, I., Hannken, K., Hirschfeld, U., Neuber, B. (Hrsg.), (2017). Forschung und Didaktik der Sprechwissenschaft: Aktuelle Beiträge, 145-165.
2. Europarat (2001). Rat für kulturelle Zusammenarbeit: Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen. Langenscheidt, online unter: <http://www.goethe.de/z/50/commeuro/i3.htm>
3. Hirschfeld, U. (2011). Phonetik im Kontext mündlicher Fertigkeiten. *Babylonia* 02/11, 10-17. http://babylonia.ch/fileadmin/user_upload/documents/2011-2/Baby2011_2hirschfeld.pdf
4. Hirschfeld, U. (2016). Aussprache in ihrer Vielfalt erleben: Lehr- und Lernziele. *Fremdsprache Deutsch. Zeitschrift für die Praxis des Deutschunterrichts*, 55, 10-15.
5. Hoffmann, S. (2017). Bewusstheit und ihre Ermittlung in der Unterrichtskommunikation – Bestandsanalyse und Perspektiven. *Deutsch als Fremdsprache. Zeitschrift zur Theorie und Praxis des Faches DaF*, 2, 67-74.
6. Malwitz, V. (2016). Gibt es ein phonetisches Minimum? *Fremdsprache Deutsch. Zeitschrift für die Praxis des Deutschunterrichts*, 55, 16-20.
7. Nykyforenko, I., Verbitska, T. (2018). Diskurspartikeln bei der Entwicklung der digitalen Kommunikationsfähigkeit. *Записки з романо-германської філології*, 1 (40), 41-47. DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2018.1\(40\).137057](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2018.1(40).137057)
8. [Nykyforenko, I. \(2019\). Über phonetisches Minimum im Daf-Unterricht. *Записки з романо-германської філології*, 2 \(43\), 68-73. DOI: https://doi.org/10.18524/2307-4604.2019.2\(43\).186233](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2019.2(43).186233)
9. Rösler, D. (2016). Nähe und Distanz zur Mündlichkeit in der fremdsprachendidaktischen Diskussion. *Deutsch als Fremdsprache. Zeitschrift zur Theorie und Praxis des Faches DaF*, 3, 139-140.

PROSODIC ORGANISATION OF REFUSAL UTTERANCES ACTUALIZED BY *CAN'T* AND *COULDN'T*

Olha Sokyrska

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

olgasokyrska@gmail.com

In the paper as a result of the study of lexico-grammatical and prosodic means' interplay, the author substantiates the role of modal verbs “can't” and “couldn't” in the formation and decoding of the refusal utterance meaning. On the basis of the auditory and acoustic analysis the author defines and compares a set of intonation means participating in the expression of refusal utterances by the speakers of different sociocultural levels in different communicative situations and due to a number of different reasons.

Key words: *refusal utterances, prosodic organization, intonation means, English dialogue speech, modal verbs.*

A present-day globalized society is characterized by the constant development and broadening of international communication, increase in cultural and business interpersonal contacts as well as fast changes in socio-functional regularities of dialogue speech. In view of this, prominent scholars of today, linguists and phoneticians in particular, inevitably come across the necessity to study the specificity of encoding and correct decoding of different types of emotional utterances with the aim of their proper actualization in communication during speech interaction with representatives of different cultures.

Estimating the problem in general, it is worth mentioning that some issues of social, cultural and psycho-physiological characteristics of emotional utterances' actualization have been studied by Ukrainian and foreign scholars, focusing their research on prosodic features of oral speech in general and those of emotional types of utterances in particular (see, for instance, Kalyta, 2016; Taranenko & Schaefer, 2018; Brazil, 1997). However, the study of refusals as typical emotional utterances of non-cooperative communication remains beyond the scope of phonetic research.

Therefore, the **aim** of the paper is to specify lexico-grammatical and intonation means' interplay and their role in actualization of English refusal utterances belonging to different classes of reasons and realized by the speakers of high, mid and low socio-cultural levels.

Taking the knowledge existing in linguistics into consideration, we can assume that all types of emotional utterances, refusals including, have a specific prosodic organization viewed as an important constituent of oral actualization of all speech units. Besides, prosodic means, being directly involved in generation of different types of utterances, intensify, in combination with other language means, their pragmatic orientation as well as influence the sender's generation and recipient's perception of the utterance meaning.

The specificity of refusal utterances' oral actualization is described using our model of the mechanism, representing encoding and decoding of refusal utterances' meaning in English dialogue speech (Sokyrska, 2013(a), p. 131). This model shows that the processes of correct generation and perception of the utterance meaning occur simultaneously and largely depend on the language means chosen by the speaker as well as the addressee's ability to perceive their meanings which is impossible without the presence of the overlap area of the interlocutors' common cultures.

The present study was carried out on the basis of dialogues, containing refusal utterances taken from modern English and American literature, which are voiced by British speakers and professional actors. All dialogues were grouped according to four classes of the reasons of their generation: "I do not want to", "I cannot", "I can but I do not want to", "I want but I cannot" (Sokyrska, 2012, p.218). In the course of the analysis we also considered the main linguistic features of different types and kinds of utterances: the communicative situation (formal, informal), the relation of speaker's social status to the recipient's status (higher, equal, lower), the form of expressing the refusal (explicit, implicit).

The analysis of a number of definitions of the notion of utterance and our attempt to highlight its main characteristics allowed us to formulate its following definition: *the utterance is a thought materialized according to the laws of a definite language in the form of a sentence, which in accordance with its functional aim and due to its semantic integrity conveys certain information* (Sokyrska, 2012, p. 216). This definition and conducted comparison and analysis of the known in science interpretations of refusals allowed us to substantiate the linguistic status of a *refusal utterance*, according to which we view it as *a unit of speech, actualized in oral or written speech as a reaction to the speaker's query, that expresses a negative response to the request, demand, offer or suggestion, unwillingness to agree with something, to do, accept or allow something or the addressee's refusal from something offered or avoiding to perform an action* (Sokyrska, 2012, p. 216).

Thus, from the point of view of lexical and grammatical features of refusal utterances, the study of modal verbs *can* and *could* which, depending on the class of reasons, can be used both with a negative particle *not* and independently deserve a special attention.

The following examples prove the one-way interplay of lexico-grammatical and prosodic means having the modal verb emphasized showing that the semantic center of the whole refusal actualization is the modal verb *can*.

1) -"I *can't*, [§]really. *I would sooner not.* || I [↑]have a lot of work to do." (Wilde, 2013, p. 21).

2) "Well, how about bike riding? I'm going bike riding on Friday."
 "I *can't*. My bike needs new tires" (Baker, p. 62).

3) SIR ROBERT CHILTERN: My dear Arthur, you are not going? Do stop a little!

LORD GORING: Afraid I *can't*, thanks. I have promised to look in at the *Hartlocks*'. I believe they have got a mauve Hungarian band that plays mauve Hungarian music (Wilde, 2000, p. 24).

4) MABEL CHILTERN. Oh! I hope you are not going to leave me all alone with Lord Goring? Especially at such an early hour in the day.

LORD CAVERSHAM: I am afraid [§]I *can't* take him with me to *Downing Street*. It is not the Prime Minister's day for seeing the unemployed (Wilde, 2000, p. 74).

It is worth mentioning that prosodic means intensify the meaning of the modal verb with the help of wither the utterance stress or nuclear tone, increasing the prominence of its pronunciation. We can also see that prolongation of initial consonants of the modal verb, its being under stress or actualized with a falling nuclear tone with an increased rate of its movement increases the emotional and pragmatic potential of the whole utterances.

The examples of prosodic organization of refusal utterances having the modal verb *can't* as its semantic center, is shown in the following dialogue:

"What's the You-Know-What in vault seven hundred and thirteen?" Harry asked.

"*Can't* tell yeh →that," (1) said Hagrid mysteriously. "Very→secret. || (2) *Hogwarts business*. || (3) *Dumbledore's trusted me*." || (4). (Rawling, p. 57).

— — — || (1) — — — || (2) — — — || (3) — — — || (4)

Due to one-way interplay of lexico-grammatical and prosodic means of the refusal, it is decoded as explicit and point-blank refusal with the mid level of its emotional and pragmatic potentials. The categorical refusal is expressed with such lexical means as a negative form of the modal verb *can't* and the adjective *very*. Besides, as we can see from the intonograms, unambiguity of the refusal is intensified at the prosodic level with the interaction of such intonation parameters as the absence of a pre-head in all four intonation groups, mid-high level of their beginnings except for the second intonation group (*Very* → *secret*) which starts with the low level and becomes prosodically emphasised due to the tonal contrast with adjacent intonation groups, a low level of their endings except for the first intonation group (*Can't tell yeh* → *that*).

The refusal is perceived as clear and strong due to its actualization with a legato rhythm, all words being stressed and a moderate tempo which slows down in the second and third intonation groups. The increase of the speaker's emotional state is proved by the change of the voice range from the narrow in the first and second intonation groups to broadened and wide at the end of the utterance and by gradual decrease in loudness which shows the speaker's inability to satisfy the interlocutor's request.

It has also been found out that the speakers often actualize a definite and final refusal explicitly with the help of the modal verb *could* preceded by the auxiliary verb *do* in negative sentences. This can be illustrated by the following example:

"*Oh, I don't think we could do that,*" said Bridget, shocked (Christie, p. 40).

The speaker makes the refusal sound decisive and explicit due to the interaction of different language means. At the prosodic level the refusal is intensified by a short pause between *Oh* and *I*, a fall-raising tone of the word *that*, a widened voice range and a slowed down tempo.

The use of refusal utterances actualized with the modal verb *couldn't* can be illustrated by the following examples:

1) LORD GORING: *I think it is better that he should know the exact truth.*

LADY CHILTERN: *-Oh, I couldn't (1), § -I couldn't! (2)* (Wilde, 2000, p. 29).

2) LORD GORING: *Robert, believe me, you are wrong.*

SIR ROBERT CHILTERN: *-I \couldn't \do it. \It would \kill her \love for me* (Wilde, 2000, p. 33).

3) SIR ROBERT CHILTERN: *|\Arthur, \I \couldn't \tell my wife. She would have turned from me in horror... in horror and in contempt* (Wilde, 2000, p. 28).

4) *"Well, he's mended kites for me, Huck, and knitted hooks on to my line. I wish we could get him out of there."*

"\My! \-We \couldn't get \him out, \Tom | And be\sides, \ 't \wouldn't \do any \good; \-they'd \ketch him again." (Twain, p.167).

The level of emotional and pragmatic potentials of the shown utterances is estimated as middle. The increase of emotionality is emphasized by aspiration on the word *couldn't*, stress of the word *him* and prolongation of the sound /k/ in the word *couldn't*. Besides, the perceptive pause between *My!* and *We* also shows inexpediency and inability to fulfill the requests.

The analyzed utterances prove that a set of language means chosen by speakers to actualize the refusal in a dialogue speech greatly depends on such linguistic features as the communicative situation (formal, informal), the relation of speaker's social status to the recipient's status (higher, equal, lower) and **speaker's socio-cultural level** which is *determined by the degree of his/her language competence, a set of knowledge and skills, means and techniques of communicative behavior, the ability to adequately encode / decode information in its correlation with the specific situation and goals of communication* (Sokyrka, 2013(b), p. 205).

It is worth mentioning that, according to the results of our research, the main factor influencing the prosodic organization of English dialogue speech, refusal utterances including, is the energetic interaction of emotions and pragmatic intentions in the speaker's mental sphere.

The results of the auditory analysis of prosodic organization of English refusal utterances actualized by the speakers of high, mid and low sociocultural levels, belonging to different classes of reasons, allow us to make the conclusion that prosody intensifies lexico-grammatical means, which affects the actualization of the level of emotional and pragmatic potentials of the utterance. The auditory analysis also verifies that modal verbs serve for unambiguous understanding of the refusal connotative meaning as well as for the correct encoding and decoding of

the speaker's emotional state of the. Moreover, the specificity of prosodic organization of English refusal utterances is conditioned by the communicative situation (formal or informal), the form of uttering the refusal (explicit or implicit) and the speaker's and recipient's social statuses (higher, equal, lower).

References

- Baker, A. (2008). *Pronunciation Pairs: an Introduction to the Sounds of English*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2nd ed.
- Brazil, D. (1997) *The Communicative Value of Intonation in English*. Cambridge : Cambridge University Press.
- Christie, A. (2011). *At Bertram's Hotel*. New York : HarperCollins Publishers Inc. DOI: <http://www.harpercollins.com/9780062073693/at-bertrams-hotel>.
- Dickens, Ch. (2011). *A Christmas Carol*. Planet PDF. DOI: http://www.ibiblio.org/ebooks/Dickens/Carol/Dickens_Carol.pdf.
- Kalyta, A. (2016). *Speech energetic*. (In Ukrainian). Kyiv: Kafedra publishing house.
- Rowling, J. K. (1999). *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. Scholastic, 1999. DOI: <http://thesis.umd.ac.id/datapubliknonthesis/EBOOK124.pdf>.
- Sokyrskya, O. (2012). Linguistic status, characteristics and peculiarities of refusal utterances functioning in English dialogue speech. (In Ukrainian). *Mova i kultura*. Kyiv: Dmytro Buraho Publishing Center. Vol.15, № VII (161), 214-222.
- Sokyrskya, O. (2013)(a). Language means interaction and their influence on the meaning of refusal utterances. (In Ukrainian). *Visnyk Kharkivskoho Natsionalnoho universytetu imeni V.Karazina. Seriya: Romano-hermanska philologiya. Metodyka vykladannia inozemnyh mov*, №73 (1051), 128-133.
- Sokyrskya, O. (2013)(b). Substantiation of refusal utterances' linguistic status. *Almaty: University of Suleiman Demirel Publishing Center*. Vol.1, 200-205.
- Taranenko L. & Schaefer S. (2018). *Prosodic Expression of Emotional-And-Pragmatic Potential of a Spoken English Proverb*. *Advanced Education*, 9, 169-177. DOI: 10.20535/2410-8286.135094
- Twain, M. (2001). *The Adventures of Tom*. New York : Aladdin Classics.
- Wilde, O. (2000). *An ideal husband*. London : Dover Thrift Editions.
- Wilde, O. (2013). *The Picture of Dorian Gray*. Planet Monk Books. DOI: <http://books.planetmonk.com/>.

INSTRUMENTAL COMPARATIVE STUDIES OF SONORANTS IN THE BALTIC LANGUAGES: CLASSIFICATION AND RESEARCH METHODOLOGY

Jolita Urbanavičienė

Institute of the Lithuanian Language

jolita.urbanaviciene@lki.lt

*In 2021–2022, the Institute of the Lithuanian Language will implement the project *The Sound System in the Contemporary Baltic Languages at the Beginning of the 21st Century: Comparative Acoustic and Perceptive Research of Sonorants (BaltSon, this project is supported by Research Council of Lithuania)*. The aim of the project is to carry out the instrumental comparative study of the Baltic sonorants pronounced in various positions (postvocalic CVC, intervocalic VCV positions and phrases). Based on the same principles, the experimental investigation of the sonorants of the Baltic languages will be conducted in order to answer the relevant questions of phonetics and phonology in Lithuanian and Latvian, e.g. general synchronic classifications of sonorants, primary and secondary palatalization and other relevant aspects of sonorants in the contemporary Baltic languages.*

Key words: *Lithuanian language, Latvian language, fricative consonant, approximant, lateral sonorant, primary palatalisation, secondary palatalisation.*

Classification of sonorants in the contemporary Baltic languages.

Sonorants have the properties of vowels (fundamental frequency prevails in their articulation) and consonants (hissing or noise is produced) (Bacevičiūtė, 2008, p. 57). Such sounds are often called ‘semivowels’ or ‘semi-consonants’ (Crystal, 2008, p. 103). In acoustic phonetics, sonorants are characterised by an intensive element of voice and low frequency energy (Ambrazevičius, 2011, p. 43). The sounds of rather varied articulation are attributed to sonorants. By the manner of articulation the sonorants of the contemporary Baltic languages – Lithuanian and Latvian – fall to the following classes (Ambrazas et al., 2005, p. 33–34; Grigorjevs, Nītiņa et al., 2013, p. 58): 1) approximant: Lith. /v, v^j, j/; 2) nasal: Lith. /m, m^j, n, n^j/; Lat. /m, n, n^j/; 3) lateral: Lith. /l, l^j/; Lat. /l, l̥/; 4) trill: Lith. /r, r^j/; Lat. /r/. By the place of articulation sonorants are assigned to the following classes: 1) bilabial: Lith. /m, m^j/; Lat. /m/; 2) labiodental: Lith. /v, v^j/; Lat. /v/; 3) dental: Lith. /n, n^j, l/; Lat. /n/; 4) alveolar: Lith. /l^j, r, r^j/; Lat. /l, r/; 5) palatal: Lith. /j/; Lat. /j, ɲ, ʎ/.

The classification of sonorants and /v/, /j/ in the contemporary Baltic languages is systemised in Table 1.

Table 1

Classification of the Lithuanian (Lith.) and Latvian (Lat.) sonorants and /v/, /j/

Manner of articulation		Place of articulation				
		bilabial	labio-dental	dental	alveolar	palatal
obstruent	fricative		Lat. /v/			Lat. /j/
sonorant	approximant		Lith. /v/ Lith. /v ^j /			Lith. /j/
	nasal	Lith., Lat. /m/ Lith. /m ^j /		Lith., Lat. /n/ Lith. /n ^j /		Lat. /ɲ/
	lateral			Lith. /l/	Lat. /l/ Lith. /l ^j /	Lat. /ɫ/
	trill				Lith., Lat. /r/ Lith. /r ^j /	

Consonants in the contemporary Baltic languages: approximants /v, v^j, j/ or fricatives /v, j/? Only the Lithuanian sonorants /v, v^j, j/ are mentioned in the class of approximants, whereas the Latvian counterparts – /v, j/ – are classified as fricatives. However, in Lithuanian phonetics the question of the classification of the consonants /v, v^j/ and /j/ remains relevant. While the palatal consonant /j/ is more commonly considered a sonorant (Pakerys, 2003; Girdenis, 2014; Balode & Holvoet, 2001; Ambrazevičius & Leskauskaitė, 2014; Pakerys, 2014; Kazlauskienė, 2018; Urbanavičienė, Indričāne, Jaroslavienė & Grigorjevs, 2019), labiodental /v, v^j/ may be attributed to both sonorants (Pakerys, 2003; Girdenis, 2014; Kazlauskienė, 2018; Urbanavičienė, Indričāne, Jaroslavienė & Grigorjevs, 2019) and fricatives (Mikalauskaitė, 1975; Balode & Holvoet, 2001; Ambrazevičius & Leskauskaitė, 2014; Pakerys, 2014). In articulating the Lithuanian sonorants /v, v^j/, the nature of obstruction is the same as that of other fricatives. Hence, by the manner of articulation they could be attributed to obstruents, but with one reservation: like /j/, these consonants produce a large amount of vibrations, have no tone modulation, do not make consonants voiced. Therefore, in certain works (e.g. Ulvydas et al., 1965, p. 70) /v, v^j/ are regarded as intermediary between fricatives and approximants. The consonants /v, v^j/ are attributed to sonorants due to their functional properties: similarly to /j/, in the word-final position /v, v^j/ lose friction, become even more voiced and turn into non-syllabic [v̥, v̥^j] forming the diphthongs of secondary origin with the preceding vowels, e.g. [sʊ'dʲiɛv̥] *sudieu* ‘farewell’, [ʒo:'l̥jɛ:v̥] *žolēj* ‘in the grass’. In contrast

to the obstruents of *T*- (plosives) and *S*- (fricatives) type, which make correlative pairs (/k/ – /g/, /p/ – /b/, /s/ – /z/, /ʃ/ – /ʒ/, etc.) and turn into one another (voiced or voiceless) in the positions of neutralization, the members of the *R*-type sonorants, as well as /v, v^j, j/, do not participate in such neutralisations (Girdenis, 1970, p. 11). Besides, in three- and two-member consonant clusters /v, v^j, j/, like other *R*-type consonants, always immediately precede a vowel (*STR*-, *SR*-, *TR*- clusters are possible), e.g. *skvarbus* ‘piercing’, *sviro* ‘(he, she, it, they) leaned down’, *tverti* ‘to enclose, endure’, *bjaurus* ‘ugly’ (Girdenis, 2014, p. 141; Kazlauskienė, 2018, p. 55). According to the Lithuanian syllable structure, the consonant cluster cannot have two fricatives (the clusters *SS*-, *-SS*-, *-SS* are not possible). Therefore, while phonetically /j/ and particularly /v, v^j/ can be attributed to fricatives, they are closer to sonorants by their functional properties.

In Latvian [v, j] are regarded as fricatives, but it is observed that when speaking in a more passive or less energetic manner, the fricatives [v, j] may be pronounced as the approximants [v, j] (Grigorjevs, Nītiņa et al., 2013, p. 68; 71). What is more, in a tautosyllabic position after a short or long vowel the Latvian consonant phonemes /v, j/ undergo full or partial vocalization, e.g. [taʊs] *tavs* ‘yours’, [saʊs] *savs* ‘one’s own’, [dʒeiniɛks] *dzejnieks* ‘poet’, [zveiniɛks] *zvejnieks* ‘fisherman’; [pa:rdeve:ɪs] *pārdevējs* ‘seller’, [te:ʊs] *tēvs* ‘father’, [pa:rmijniɛks] *pārmijnieks* ‘pointsman’; [tuʊs] *tuvs* ‘close’ (Grigorjevs, Nītiņa et al., 2013, p. 86). Out of the two positional variants – the fricatives [v, j] and the approximants [v, j] – the fricatives /v, j/ received the status of phonemes in Latvian, which contrast with voiceless /f/ by their sonority (Grigorjevs, Indričāne & Taperte 2016, p. 338–339).

Lateral sonorants /l/, /l^j/, /ʎ/ in the contemporary Baltic languages. In Lithuanian /l/ is considered dental (it is pronounced by touching the tip of the tongue against the upper front teeth, see Mikalauskaitė, 1975, p. 52); meanwhile, in Latvian it is regarded as alveolar (it is articulated by touching the alveolar ridge with the body of the tongue, see Laua, 1997, p. 45). Owing to alveolar articulation, Latvian /l/ is softer than Lithuanian /l/ but harder than Lithuanian /l^j/ (Kabelka, 1987, p. 69). The articulation of Latvian /l/ is close to Lithuanian /l^j/ – they are both alveolar. Meanwhile, Latvian /ʎ/ is considerably softer than Lithuanian /l^j/ – it is a palatal consonant. When pronouncing Latvian /ʎ/, the body of the tongue is pressed against the hard palate. When articulating the Lithuanian palatalized /l^j/, the body of the tongue only rises upwards but it does not touch the palate (Kabelka, 1987, p. 69). The latest studies addressing the Latvian consonant articulation also record the dental articulation of the consonant /l/ (Grigorjevs, Nītiņa et al., 2013, p. 70). Should dental /l/ be considered an allophone of the

alveolar phoneme /l/ or the dental articulation of /l/ is a commonplace phenomenon in Standard Latvian? Objective experimental studies of sounds could answer these questions.

The palatalization of sonorants in the contemporary Baltic languages.

The palatalization of consonants is considered one of the key distinguishing features of contemporary Baltic languages (Urbanavičienė, Indričāne, Jaroslaviene & Grigorjevs, 2019, p. 222). When analysing the sound system of the Baltic languages, we may investigate both primary and secondary palatalization. The Latvian palatal consonants /j, ç, j, š, ņ/, which are articulated with the body of the tongue (see Laua, 1997, p. 49–55), constitute the so called primary palatalization. The Lithuanian language demonstrates secondary palatalization, which generates palatalized consonants with the raising of the body of the tongue towards the hard palate as an additional property of articulation. Lithuanian palatalized and non-palatalized consonants may also differ by other articulatory properties, e.g. the palatalized labial sonorant /m^j/ is pronounced by pressing the lips harder compared to non-palatalized /m/. Meanwhile, when pronouncing the palatalized velar consonant [ŋ^j], as opposed to non-palatalized [ŋ], the non-frontal centre of articulation shifts towards the body of the tongue (Ambrazas et al., 2005, p. 27). Experimental studies of Lithuanian consonant clusters showed that palatalization has an influence on the articulation of the lateral sonorants /l/ and /l^j/ (Girdenis, 2000, p. 165–167): compared to palatalized /l^j/, velarization is characteristic of the articulation of non-palatalized /l/, i.e. the back of the tongue raises against the soft palate (Ambrazas et al., 2005, p. 27).

The experimental research of the Baltic sonorants enables us to study palatalization by analysing the sounds of the same articulation classes, cf. the class of lateral sonorants includes non-palatalized Lith. and Lat. /l/, palatalized Lith. /l^j/ and palatal Lat. /š/; the class of nasal sonorants is comprised of non-palatalized Lith. and Lat. /n/, palatalized Lith. /n^j/ and palatal Lat. /ņ/. The comparison of different sonorants from the perspective of palatalization aids us in identifying the distinguishing acoustic and articulatory features of palatal consonants.

Prospects for upcoming research. The relevant aspects of the research of Lithuanian and Latvian sonorants discussed in the article revealed the necessity to study the sound system of the Baltic languages in the framework of objective experimental studies. In 2021–2022, the Institute of the Lithuanian Language will implement the project *The Sound System in the Contemporary Baltic Languages at the Beginning of the 21st Century: Comparative Acoustic and Perceptive Research of Sonorants* (BaltSon, Reg. No. S-LIP-21-7). This project is supported by

Research Council of Lithuania. The aim of the project is to carry out the instrumental comparative study of the Baltic sonorants of the second decade of the 21st century pronounced in various positions (postvocalic CVC, intervocalic VCV positions and phrases). Based on the same principles, the experimental investigation of the sonorants of the Baltic languages will be conducted in order to answer the relevant questions of phonetics and phonology in Lithuanian, Latvian and other languages (e.g. whether Lithuanian *v*, *j* should be attributed to sonorants or fricatives) and to develop the general synchronic classifications of sonorants in different languages in the attempt to highlight the universal aspects of language typology and to compare the phonetic and phonological systems of the two Baltic languages in the most objective manner possible.

References

- Ambrazas, V. et al. (2005). *Dabartinės lietuvių kalbos gramatika*. Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, Vilnius.
- Ambrazevičius, R. (2011). *Kalbos akustika glauštai*. Technologija, Kaunas.
- Ambrazevičius, R. & Leskauskaitė, A. (2014). *Priebalsių akustinės ypatybės: palatalizacija ir balsingumas*. Technologija, Kaunas.
- Bacevičiūtė, R. (2008). *Fonetikos terminai: Žodynelis ir mokomosios užduotys*. Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, Vilnius.
- Balode, L. & Holvoet, A. (2001). The Lithuanian language and its dialects. *The Circum-Baltic Languages. Typology and Contact*. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, 41–79. <https://doi.org/10.1075/slcs.54.05bal>.
- Crystal, D. (2008). *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*, 6th edition. Blackwell Publishing.
- Girdenis, A. (1970). Kaip skirstyti lietuvių priebalsius. *Kalbos garsai ir intonacija*, 4, 6–20.
- Girdenis, A. (2000). Dėl [k], [g] minkštumo prieš kitus priebalsius. *Kalbotyra*, 48(1)/49(1), 165–167.
- Girdenis, A. (2014). *Theoretical foundations of Lithuanian phonology*. http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2014_Theoretical_Foundations_of_Lithuanian_Phonology.pdf.
- Grigorjevs, J., Indričāne, I. & Taperte, J. (2016). Latviešu /v/ un /j/: dažādu realizāciju akustiskais pētījums. *Baltistica* LI(2), 313–340. <http://www.baltistica.lt/index.php/baltistica/article/viewFile/2256/2253>.
- Grigorjevs, J., Nītiņa, D. et al. (2013). *Latviešu valodas gramatika*. LU Latviešu valodas institūts, Rīga.
- Kabelka, J. (1987). *Latvių kalba*. Mokslas, Vilnius.
- Kazlauskienė, A. (2018). *Bendrinės lietuvių kalbos fonetikos ir fonologijos pagrindai*. Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas. <https://www.vdu.lt/cris/bitstream/20.500.12259/36347/4/ISBN9786094673290.pdf>.
- Laua, A. (1997). *Latviešu literārās valodas fonētika*. Zvaigzne ABC, Rīga.
- Mikalauskaitė, E. (1975). *Lietuvių kalbos fonetikos darbai*. Mokslas, Vilnius.
- Pakerys, A. (2003). *Lietuvių bendrinės kalbos fonetika*. Enciklopedija, Vilnius.
- Pakerys, J. (2014). *Kalbos instruktorius*. Vilniaus universiteto leidykla, Vilnius.

Ulvydas, K. et al. (1965) *Lietuvių kalbos gramatika I: Fonetika ir morfologija (daiktavardis, būdvardis, skaitvardis, įvardis)*. Mintis, Vilnius.

Urbanavičienė, J., Indričāne, I., Jaroslavienė, J. & Grigorjevs, J. (2019). *Baltų kalbų garsynas XXI a. pradžioje: Priebalsių instrumentinis tyrimas = Sounds of the Baltic languages in the early 21st century: an experimental study of consonants*. Lietuvių kalbos institutas, Vilnius. <https://doi.org/10.35321/e-pub.2.baltu-garsynas>.

**КОМУНІКАТИВНО-КОГНІТИВНИЙ, ЕНЕРГЕТИЧНИЙ,
КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ, ЕКОЛІНГВІСТИЧНИЙ ТА
ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТИ ФОНЕТИЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ ДИСКУРСУ**

**PROSODIC EXPRESSION OF THE ENGLISH MYTH ENERGETIC
POTENTIAL**

Larysa Taranenko

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

larysataranekot@gmail.com

The paper outlines the objectives of experimental evaluation of energetic characteristics of the myth’s prosodic organisation viewed as a result of a complex interplay of the text emotional, pragmatic, semantic and structural features. The study is based on the assumption that it is the text prosodic organization that triggers the listeners’ emotions and feelings thus conveying its pragmatic orientation.

Key words: *energetic approach, prosodic organization, English myth, energetic potential, pragmatic orientation.*

It is a feature of present-day linguistics to apply within its framework the multidisciplinary tools aimed at explaining the mechanisms of speech generation, its actualisation and perception. In this regard, the study of the spoken text energetic characteristics, based on the theoretical principle of preserving the utterance’s emotional-and-pragmatic potential (Kalyta, 2015, p. 324), poses a particular interest, since it requires the use of up-to-date methods and techniques of cognitive science and phonetics.

The *objective* of the research is to experimentally evaluate energetic characteristics of the myth’s prosodic organisation viewed as a result of a complex interplay of the text emotional, pragmatic, semantic and structural features. The study is based on the assumption that it is the text prosodic organization that triggers the listeners’ emotions and feelings thus conveying its pragmatic orientation.

As *data* of our research we used 171 texts of English myths, whose total duration amounted to 6 hours, 4 min.

At the *first stage* of our study, having analyzed the functional specificity of

the myth, we have come to the conclusion that the myth as a primordial genre of oral folk art expresses a spiritual-and-ideological pragmatic aim by telling a certain story about abstract metaphorical ideas, gods, natural phenomena, etc., transmitted by a set of prosodic means.

At the *next stage* we substantiated the invariant structure of myths representing the algorithmic sequence of their plot elements: *introduction* (scene → characters → reasons of the problem) → *development of the events* (actions to solve the problem → the change of circumstances → emergence of a new problem → actions to solve a new problem → results of the problem solution) → *climax* (intensification of the problem) → *denouement* (consequences and comments).

At the *next stage* of the analysis during the experimental phonetic analysis, we traced the myth's prosodic organization and dynamics of the change of its emotional and pragmatic potentials within the text structural components by applying the method of a quantitative *K*-criterion (Kalyta & Taranenko 2012).

The *introduction* is marked by a gradual increase in its emotional and pragmatic potentials up to the middle level in its final elements, which inform about the cause of the problem.

Development of the events is characterized by a heightened level of the myth's emotional and pragmatic potentials due to conveying the characters' emotional reactions to the described events and their wish to change the situation, indicated by emphatic intonation patterns.

In the *climax*, actualizing the highest level of emotional and pragmatic potentials, we registered high variability of intonation components.

The *denouement*, which directly formulates the conclusive admonition of the previous development of the events, is characterized by the middle level of emotional and pragmatic potentials achieved by prosodic highlighting of its semantic centres.

The results show that the interplay of prosodic means organizing the myth contributes to the formation of a certain picture in the individual's cognitive sphere representing sacred or everyday worlds depicted in myths, and thus realizing its ideological functional purpose.

References

- Graves, R. (1993). *The Greek Myths*. London: Penguin Books. 784 p.
Graves, R. (2013). *The Greek Myths*: [unabridged audiobook; narrated by Matt Bates].
Publisher : Audible Studios, Length : 19 hrs and 55 mins.

Kalyta, A. (2015). “Phonetic Studies from the Perspective of an Energetics Approach” In *Within Language, Beyond Theories* (Volume I): *Studies in Theoretical Linguistics*, edited by A. Bondaruk, and A. Pražmovska, 322-36. Cambridge: Cambridge Scholar Publishing.

Kalyta, A., & L. Taranenko. (2012). “Perceptivna j instrumental'na ocinki emocijno-pragmaticnogo potencialu vislovljen'.” [Auditory and instrumental evaluation of the utterance emotional-and-pragmatic potential] *Naukovij visnik Volins'kogo nacional'nogo universitetu imeni Lesi Ukraïнки*. Serija: Filologichni nauki: Movoznavstvo (*Scientific messenger of Lesya Ukrainka Volyn National University*. Series: Philological sciences: Linguistics) 24 (249):186–191.

AT THE ROOTS OF POLITICAL LEGITIMACY: RHETORIC AND PERSUASION IN THE USE AND DENIAL OF HISTORY

Alessandro Vitale

University of Milan, Italy

alessandro.vitale@unimi.it

The paper is a study of the rhetoric and the language of persuasion used in written historical documents as well as in everyday political discourse. The author emphasizes that the construction of historical narratives is an interdisciplinary issue, since to be studied it implies the use of the typical tools of Memory Studies, Political Science, International Relations, Media Studies, Sociology and Linguistics.

Key words: *rhetoric, persuasion, use of history, denial of history, political discourse, political language, legitimacy.*

The rapid historical transformations of the period we are living are generating many different forms of political discourse, aimed at promoting the legitimacy (recognition) of new states, restored political aggregations and political regimes that have been able to form after the end of the Cold War. Rhetoric (according to Aristotle, that which is capable of persuading in a discourse, in any argument) and the language of persuasion are not only found in written texts that use history to legitimize these new political syntheses, but also in everyday political discourse. The use of history to demonstrate the legitimacy of a regime is increasingly common, both in the form of affirmation and denial.

In fact, very often the rhetoric and language of persuasion are based not only on the denial of historical facts that actually happened and are proven by documents and testimonies, but also on the silencing and erasure of those facts themselves. The rhetoric and language used to exalt or erase historical facts serve to produce legitimacy both in domestic politics and to justify and reinforce decision-making and decisions even in foreign policy. In other words, in both domestic and foreign policy discourses, rhetorical, and lexical tools are increasingly used to enable the use and abuse of historical memory. The construction or reconstruction of official narratives that stimulate identity and recognition as part of a political group serve not only for domestic policy purposes, but also for the foreign policy arena.

To gain legitimacy and consensus, more and more emphatic discourses based on history are used, often reinterpreted and beautified, but even more often silenced. The emotional component is of paramount importance in discourses that

use and abuse history, particularly national history. In many countries, the rhetoric and language of persuasion are clearly discernible in the underlining of certain particularly heartfelt events of the past (collective memories)¹, which are magnified and become strongly legitimizing precisely because of the silences on other historical facts that have accompanied national or state evolution and that are today unpleasant or counterproductive for the formation and maintenance of legitimacy.

However, the use and abuse of history in political discourse, rhetoric and language are much more complicated today than in the past: collective memory is increasingly sensitive, technology and the collection of data and testimonies are making the construction of legitimacy and the free use of memories and memory erasures more and more complicated. Indeed, debates about the use of memory and forgetting are becoming increasingly heated, intense, and emotional. Emphatic discourses that rely on the removal of important historical facts can stimulate claims by groups and individuals who do not see their experiences of trauma, injustice, and violence recognized in public discourse. After all, current political and everyday discourse is by its nature indifferent to the actual historical reconstruction of what really happened and rather prone to promote an instrumental use of the past for the purpose of political action.² Language is fundamental in the process of transforming political will into action. In fact, all political action is prepared, accompanied, controlled, and influenced by language. It is difficult to even think of any political action without the involvement of language: particularly political speeches.³ National public opinion also facilitates with its complicity the effectiveness of rhetoric and language of persuasion in the use of historical discourse. It prefers to avoid certain topics and does not want to be reminded of them, especially if they are crimes of the past.⁴

The rhetoric used in public discourse thus tends to embellish the reality, including the historical reality of the in-group (often at the expense of the out-group). The rhetorical and linguistic construction (for purposes of persuasion) of historical narratives to create consensus and legitimacy can use many tools. From emphasizing the position of a country, its geographic location, to emphasizing its cultural and religious roots (while erasing others), a common past to justify

¹ Halbwachs M., (1992), *On collective memory*, University of Chicago Press, Chicago.

² Müller, Jan-Werner (ed.) (2002), *Memory and Power in Post-War Europe: Studies in the Presence of the Past*, Cambridge University Press.

³ Schäffner C. (ed.) (1997), *Analysing Political Speeches*, Multilingual Matters, Clevedon.

⁴ Hunt N. (2010). *Memory, War and Trauma*, Cambridge University Press.

membership in alliances and a circle of countries or to exclude internally the participation of minorities considered outsiders.

Historical narratives, on the other hand, may insist on national victimhood to reinforce a people's identification with their government or to consolidate memory politics vis-à-vis other countries. This is often found in the Manichean logic of populist rhetoric, which is particularly capable of using historical narratives in a moralistic sense, emphasizing the role of victims, heroes, and perpetrators of crimes. Populist self-representation very often uses language and vocabulary aimed at persuasion, which emphasizes some historical facts while erasing many others.

The rhetoric and language used in selective historical discourse aimed at stimulating political legitimacy can, however, by their very nature, cause increasing tensions in the international arena and on many different continents as unintended consequences. In fact, the problems of the discourse and language with which memory is treated is of extreme relevance in many international contexts: from South Africa, to Rwanda, Nigeria, East Asia (China, Japan and Korea), Latin America and to Central and Eastern Europe. Even in Western Europe, however, the rhetoric and emphasis in public discourse on certain historical events and the problem of erasure and forgetting (e.g. of the colonial past) are creating many problems, both internal and international.

The topic of the construction of historical narratives is typically interdisciplinary, since to be studied it implies the use of the typical tools of Memory Studies, Political Science, International Relations, Media Studies, Sociology and Linguistics.

ТОНАЛЬНИЙ КОМПОНЕНТ ІНВАРІАНТНОЇ ІНТОНАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ СІЛЬСЬКИХ СТАТИЧНИХ ОПИСІВ ПРИРОДИ АНГЛОМОВНОЇ ПРОЗИ

Гуменюк І.Л.

*Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
ingum1976@gmail.com*

In the paper the author gives the results of studying the role of tonal parameters of intonation in actualising English rural static landscape descriptions. Tonal parameters of landscape descriptions were researched by means of the auditory analysis of the fragments selected from the English literary texts. The Kalyta-Taranenko K-criterion was applied for the evaluation of the fragments' level of emotional-and-pragmatic potential. The invariant intonation pattern of rural static landscape descriptions includes a mid-raised head, a descending broken scale, gradually descending stepping scale, falling terminal tones, widened pitch range of a sense group, zero pitch interval at the juncture of intonation groups, zero, mid variant of positive pitch intervals within the segments of an intonation group. The presented results can serve as a ground for further profound studying of descriptions differencing in type and kind.

***Key words:** auditory analysis, emotional-and-pragmatic potential, intonation, invariant intonation pattern, rural static landscape descriptions, tonal parameters.*

Описи природи привертали увагу багатьох дослідників і розглядалися ними у різних аспектах. Водночас вивчення інтонаційного оформлення описів природи не втратило актуальності, позаяк саме під час усної реалізації слухач має можливість повністю сприйняти яскраву багатобарвність картини природи. Тому вважаємо за доцільне розглянути у праці своєрідність функціонування тональних параметрів інтонації сільських статичних описів природи.

У праці опис природи тлумачиться як композиційний компонент художнього твору, що має різне художнє значення залежно від авторського стилю, літературної течії, жанру, ідейного задуму й епохи написання твору і є одним із елементів його образної системи, що часто виконує в ньому роль тла.

Розглядаючи опис природи як окрему комунікативно-мовленнєву форму тексту (Калинюк, 1999), дослідники виокремлюють його *граматичні* (Головацька, 2008, с. 72–75; Гонтаренко, 2008, с. 75–77), *лексичні* (Корнєва, 2006, с. 16–23; Мацевко-Бекерська, 2004, с. 43–49), *стилістичні* характеристики (Павкін, 2002). Проте інтонаційна складова згаданого вище виду описів не отримала достатнього висвітлення у наукових джерелах.

Метою праці є встановлення шляхом аудитивного аналізу тональних параметрів інваріантної інтонаційної моделі сільських статичних описів природи в англомовних прозових творах.

Задля отримання адекватних даних аудитивного аналізу ми послуговувалися комплексною програмою та методикою експериментально-фонетичного дослідження (Гуменюк, 2011, с. 161–165), згідно з якими були визначені диференційні тональні інтонаційні характеристики сільських статичних англомовних описів природи. Теоретичним підґрунтям розробки методики проведення аналізу стали класифікація лінгвістичних ознак описів природи (Гуменюк, 2009, с. 165–169), модель графічної інтерпретації взаємодії одиниць різних мовних рівнів у процесі реалізації описів (Гуменюк, 2011, с. 161–169) та алгоритм визначення емоційно-прагматичного потенціалу (далі ЕПП) описів природи (Калита, 2016, с. 94–107).

Результати аудитивного аналізу дозволили стверджувати, що сільським статичним описам природи притаманні певні тональні інтонаційні параметри.

Отримані в ході експерименту цифрові показники розподілу тонального рівня такту свідчать, що загальною тенденцією постає зростання частоти висхідного й спадного рухів тону на цій ділянці, що свідчить про зростання ступеня динамічності й емоційного рівня інтоногрупи.

Зафіксовані особливості функціонування типів шкали в інтоногрупах сільських статичних описів вказують на домінування повних шкал, серед яких найрекурентнішою є поступово спадна ступінчаста шкала з порушеною поступовістю (47,20%), яка підвищує ЕПП фрагментів до високого, що пояснюється наявністю оцінних лексем, а також необхідністю виокремлення найвагомшого слова чи слів в інтоногрупі. Не менш рекурентною є й поступово спадна ступінчаста шкала (40,38%).

Рух тону в термінальній інтоногрупі статичних описів сільської місцевості характеризується переважанням різновидів спадного тону.

Серед параметрів тональної підсистеми інтонації під час аудитивного аналізу досліджувався також тональний діапазон. З'ясовано, що сільським статичним описам властивий середній діапазон (49,32%), оскільки їм притаманні середні показники всіх інтонаційних параметрів.

Наступним інтонаційним параметром, який розглядався у сільських статичних описах, є тональний інтервал між інтоногрупами, де зафіксовано домінування нульового міжсинтагменного інтервалу (47,42%). Цей різновид інтервалу у поєднанні з короткою або перцептивною паузою, оформленням інтоногруп висхідними термінальними тонами забезпечує смислову зв'язність описів.

Актуалізація тонального інтервалу на стику ділянок інтонаційного контуру "передтакт-такт" свідчать, що рекурентним у сільських статичних

описах є позитивний середній (34,96%) різновид. На стику між шкалою та ядром зареєстровано переважання нульового інтервалу (38,13%), що пов'язано з відсутністю тонального перепаду на вказаній ділянці та оформленням ядерного складоносія спадним термінальним тоном з малою швидкістю зміни його руху. Аналіз тонального інтервалу між ядром і затактом указує на рекурентність його нульового різновиду (65,85%), який зафіксовано між спадними або рівними термінальними тонами й низьким рівним затактом.

Результати аудитивного аналізу уможливають виокремлення тональних параметрів, які входять до інваріантної інтонаційної моделі сільських статичних описів, а саме: середньопідвищений початок шкали, поступово спадна ступінчаста шкала з порушеною поступовістю та поступово спадна ступінчаста шкала; спадні термінальні тони, середній тональний діапазон, нульовий міжсинтагменний інтервал, позитивний середній інтервал між передтактом і тактом, нульовий інтервал між шкалою і ядром та на ділянці «ядро-затакт». Отримані дані свідчать про те, що сільським статичним описам природи притаманне специфічне інтонаційне оформлення, яке уможливорює їхню безпомилкову ідентифікацію слухачем.

Література

1. Гуменюк І. Л. Експериментально-фонетичне дослідження англомовних прозових описів природи. *Вісник Черкаського університету, Серія: Філологічні науки*. 2011. Вип. 213. С. 161–165.
2. Гуменюк І. Л. Систематизація ознак описів природи сучасної англомовної прози. *Наукові записки. Сер. Філологічні науки (мовознавство)*. 2009. Вип. 81 (2). С. 165–169.
3. Головацька Н. Г. Кореляція сенсорних фазових дієслів у художньому тексті. *Актуальні проблеми германської філології* : матеріали III міжнар. наук. конф., 10-12 квіт. 2008 р. Чернівці: Книги XXI, 2008. С. 72–75.
4. Гонтаренко Н. М. Семантична геометрія дієслів руху сучасної англійської мови. *Актуальні проблеми германської філології* : матеріали III міжнар. наук. конф., 10-12 квіт. 2008 р. Чернівці : Книги XXI, 2008. С. 75–77.
5. Калинюк Е. А. Композиционно-речевая форма "описание" в научно-фантастическом тексте (на материале научно-фантастических произведений английских и американских авторов 20 ст.) : дис. ... канд-та филол. наук: 10.02.04 / Одесск. гос. ун-т им. И.И. Мечникова. Одесса, 1999. 211 с.
6. Калита А.А. Энергетика речи: монографія. Киев: "Кафедра", 2016. 291 с.
7. Корнева В. В. Ландшафтная лексика в языковом сознании этноса (по данным ассоциативного словаря. *Вестник Воронежского государственного университета. Сер. Лингвистика и межкультурная коммуникация*. 2006. № 1. С. 16–23.
8. Мацевко-Бекерська Л. В. Топос дороги: поетика, рецепція (мала проза Володимира Винниченка). *Вісник Львівського університету. Сер. Філологічна*. 2004. Вип. 33, ч. 2. С. 43–49.
9. Павкін Д. М. Образ чарівної країни в романах Дж. Р. Р. Толкієна: лінгвокогнітивний аналіз: дис. ... канд-та филол. наук: 10.02.04 / Черкас. держ. ун-т ім. Б. Хмельницького. Черкаси, 2002. 165 с.

ТЕРМІНИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТА РОЗГЛЯДУ В МОВОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ КОНФЛІКТУ

Деркач Н.В.

*Національний університет «Чернігівський колегіум» імені
Т.Г. Шевченка
tashiklang@gmail.com*

The paper focuses on the analysis of terms denoting language and speech related aspects of conflict interaction. Interpretations of the terms “conflict discourse”, “language / communicative / verbal conflict”, “conflict dialogue”, available in linguistic studies, are analyzed. The appropriateness of using the terms “conflict discourse” and “conflict dialogue” when defining the object of experimental phonetic research of speech samples produced in the course of conflict interaction is substantiated.

Key words: *conflict, conflict interaction, conflict discourse, conflict talk, conflict dialogue.*

Конфлікт є невід'ємним елементом соціальної дійсності, на виникнення та перебіг якого впливає чимало різноманітних чинників. У зв'язку з цим, конфлікт є об'єктом розгляду цілої низки наук: філософії, соціології й політології (К. Боулдінг, Т. Гоббс, Р. Дарендорф, Г. Зіммель, Л. Козер, Дж. Локк, Н. Маккіавеллі, К. Маркс, А.А. Піскопель, Є.І. Степанов), психології (А. Адлер, А.Я. Анцупов, Н.В. Грішніна, Дж. Радфорд, З. Фрейд, Е. Фромм, К. Хорні), правознавства (В.Н. Кудрявцев), педагогіки (В.І. Журавльов, О.Н. Шахматова), літературознавства (О.Г. Коваленко, І.Л. Михайлин, А. Quiller-Couch) та ін.

Оскільки конфліктна взаємодія, як правило, має виразну мовленнєву складову, цілком зрозумілим є підвищений інтерес мовознавців до вивчення її лінгвопрагматичної, лінгвокогнітивної та лінгвокультурологічної специфіки. Зокрема мовленнєві аспекти конфліктної взаємодії розглядаються у межах *теорії мовленнєвої комунікації, теорії мовленнєвих актів, прагма- і соціолінгвістики* (Н.К. Войцехівська, А.В. Корольова, Т.С. Непшекуєва, І.І. Серякова, І.Є. Фролова, Л.В. Чайка, G. Leech, S.J. Shebib), *екोलінгвістики* (Д.В. Іванова, Е. Хауген, В.І. Шаховський), *когнітивної лінгвістики* та *лінгвокультурології* (Н.А. Білоус, О.М. Єрмолаєва) *лінгвоконфліктології* (Л.А. Білоконенко, Є.С. Кара-Мурза, В.С. Третьякова) та інших галузей мовознавства. Фонетичному аспектові конфліктної взаємодії приділено певну увагу у межах прагмафонетики і конверсаційної фонетики (Сейранян, 2016, с. 4). Зокрема вивчається усне мовлення в умовах передконфліктної та

конфліктної ситуацій (Комалова, 2009, с. 6), роль просодії у формуванні конфліктної тональності комунікації у побутовому (Пеливан, 2012; Лисичкіна, 2014), політичному (Сейранян, 2016) та діловому (Лисичкіна, 2016) дискурсах.

Принагідно зазначимо, що при вивченні мовленнєвої специфіки конфліктної взаємодії неможливо зосередитися винятково на мовних факторах і цілковито абстрагуватися від інших (психічних, соціальних, етичних тощо), оскільки це може призвести до недоцільного звуження об'єкта дослідження, недооцінки його комплексної сутності та неврахування важливих контекстуальних чинників (Ахт, 2006, р. 3–4, цит. за Wasmuht, 1992), що так або інакше віддзеркалені у мовленні сторін конфлікту. Тому наукові розвідки в цій галузі, зокрема вивчення фонетичної специфіки усної реалізації зразків англомовної конфліктної взаємодії, передбачають формування відповідних комплексних методик дослідження. Крім того, важливим є уточнення основних понять, пов'язаних із об'єктом започаткованого експериментально-фонетичного дослідження.

У мовознавчій літературі при описі лінгвальних аспектів конфлікту зустрічаються такі варіативні за змістовим насиченням поняття, як «конфліктний дискурс» (Белоус, 2008, с. 6), «конфліктна взаємодія» (Симатова, 2019, с. 54), «конфліктна комунікація» (Комалова, 2009, с. 7), «конфліктна інтеракція» (Лисичкіна, 2014, с. 181), «вербальна конфліктна ситуація» (Белоус, 2008, с. 5), «мовний конфлікт» (Саплін, 2002), «мовленнєвий конфлікт» (Мулькеєва, 2006, с. 4; Третьякова, 2004), «мовленнєво-комунікативний конфлікт» (Дымарский, 1996, с. 29), «комунікативний конфлікт» (Серякова, 2015, с. 78; Дадян, 2012, с. 9–10), «конфліктний діалог» (Булкіна, 2014, с. 52; Пеливан, 2012, с. 233; Кошкарова, 2014, с. 61), «вербалізований конфлікт» (Фролова, 2008, с. 157), «конфліктний тип мовленнєвої взаємодії» (Мулькеєва, 2006, с. 3), «мовленнєве протистояння» (Белоус, 2008, с. 6), «вербальний конфлікт» (Чайка, 2019), тощо. В англомовній літературі особливого поширення набув термін «conflict talk» (Conflict talk, 1990; Cui, 2020; Penz, 2017). Зважаючи на таке розмаїття, доцільно визначитися з переліком ключових понять, якими можливо оперувати під час експериментально-фонетичного дослідження озвучених зразків англомовної конфліктної взаємодії.

Слід зазначити, що в широкому сенсі під конфліктом розуміють (Гришина, 2008, с. 273, 376) соціально-психологічне явище, спричинене несумісністю інтересів сторін, суперечністю їхніх позицій, що призводить до

порушення згоди, гармонії між опонентами. Як результат, між ними виникає гостра протидія, що супроводжується виявом негативних емоцій і може розгортатися у площині спілкування, поведінки або певної діяльності (Анцупов, Шипилов, 2000, с. 51–52, 81). Натомість вузьке тлумачення конфлікту представляє його актом комунікації, що містить у собі спосіб вирішення суперечностей, які виникли між сторонами (Сейранян, 2016, с. 3). Він виникає, коли кооперативна, гармонійна комунікація порушується через те, що одна зі сторін не сприяє досягненню спільної мети діалогу, саботує її чи повністю відмовляється від взаємодії у конкретному питанні (Белоус, 2008, с. 23).

Терміни «конфліктна комунікативна взаємодія», «конфліктна інтеракція» і «конфліктна ситуація» часто вживаються синонімічно (Дадян, 2012, с. 3; Лисичкіна, 2014, с. 181). Зауважимо лише, що поняття конфліктної ситуації відрізняється від, власне, конфлікту тим, що перша включає в себе також причини й умови, які передують конфлікту і спричиняють його. Як зазначає Е.Е. Лінчевський (Линчевский, 2000, с. 81), конфліктна ситуація існує, коли хтось із її учасників перебуває у стані готовності до конфлікту. Якщо суб'єкти конфлікту протидіють один одному, але не переживають негативних емоцій або переживають їх, але не виявляють це зовні, не протидіють, таку ситуацію радше називають передконфліктною (Дадян, 2012, с. 9).

Останнім часом об'єктом лінгвістичних студій часто постають конфліктні дискурси, що є складовою інших дискурсів, виокремлених за сферами людської діяльності: політичного, художнього (Серякова, 2015, с. 78), побутового та ін. Дискурси, як відомо, можуть визначатися за типом їхньої тональності, характером комунікації (Фролова, 2015, с. 13), здатністю адресанта здійснювати позитивний чи негативний мовленнєвий вплив на адресата, як це відбувається у межах кооперативного й конфліктного дискурсів (Кошкарова, 2014, с. 61), тобто своєрідної дихотомії, на якій ґрунтується, власне, інтерактивний (діалогічний) дискурс (Белоус, 2008, с. 23; Пеливан, 2012, с. 233). Конфліктному дискурсу властиве зіткнення комунікативних цілей і їхня реалізація комунікантами всупереч позитивній кооперативній спрямованості спілкування, що призводить до дестабілізації стосунків між ними, супроводжуваної переживанням учасниками сильних негативних емоцій, а також вербальною й невербальною активністю, спрямованою на подолання суперечності (Каразія, 2006; Серякова, 2015, с. 78; Белоус, 2008, с. 5; Дадян, 2014, с. 10).

У межах теорії мовленнєвої комунікації конфліктний дискурс може тлумачитися вузько і співвідноситися з актом комунікації, типовим для будь-якої сфери діяльності людини, діалогічним мовленнєвим протистоянням (Белоус, 2008, с. 6). У такому випадку він представляє лише одну з форм взаємодії в дискурсі, що має загальну конфліктну тональність (Сейранян, 2016, с. 3–4). У широкому розумінні конфліктний дискурс містить увесь відповідний комунікативний досвід учасників конфліктної взаємодії (там само, с. 3), пов'язаний з експліцитним та імпліцитним виявом конфліктної прагматики (Белоус, 2008, с. 15). Наукове дослідження мовно-мовленнєвої специфіки конфліктного дискурсу традиційно охоплює виокремлення актуальних для аналізу пропозицій, відповідних мовленнєвих актів, стратегій і тактик, опис номенклатури мовних засобів-конфліктогенів, моделювання відповідних когнітивних структур у вигляді фреймів і сценаріїв (там само, с. 23).

Терміни «мовний/мовленнєвий/комунікативний конфлікт» зазвичай уживаються недиференційовано (Кара-Мурза, 2020, с. 20–21). Комунікативний конфлікт визначають як ситуацію протистояння учасників дискурсивних практик унаслідок зіткнення їхніх інтересів, що потребує свого вирішення і викликає активність сторін, орієнтовану на подолання суперечності, що виникла, і вирішення ситуації в інтересах обох чи однієї зі сторін (Серякова, 2015, с. 78). Він виявляється в дисгармонійній комунікації, спрямованій на утиск партнера і домінування, для чого в кожній лінгвокультурі є типовий набір мовних засобів і мовленнєвих прийомів (Волкова, 2009, с. 7; Дадян, 2014, с. 9–10). Однак у праці (Кара-Мурза, 2020, с. 20–21) пропонується звернути увагу і на таке витлумачення комунікативного конфлікту, як порушення етичних норм професійної комунікації, боротьбу за певні комунікаційні ресурси щодо технологічних або креативних аспектів комунікації (напр., за ефір для політиків) тощо. Такий підхід до пояснення поняття «комунікативний конфлікт» цілком узгоджується зі специфікою будови цього іменникового словосполучення, оскільки ознака, репрезентована прикметником, представлена як така, що міститься в денотаті іменника, уточнює та пояснює його властивості, конкретизує і звужує його зміст (Кірічек, 2011, с. 147).

У свою чергу, мовний конфлікт розгортається у внутрішньомовному і в міжмовному просторі, його прикладами є витіснення національних мов англійською у певних сферах, наприклад Інтернет-комунікації; специфіка співіснування декількох мов у свідомості білінгва тощо (Саплін, 2001; Білоконенко, 2010, с. 7–8).

Зрештою, вербальним називають (Чайка, 2019, с. 8) такий різновид конфлікту, де порушення міжособистісної взаємодії спричинене нерозумінням принаймні одним із комунікантів її мовленнєвої складової, його негативним ставленням до манери мовленнєвої поведінки співрозмовника (вживання ненормативної лексики, порушення мовленнєвого етикету тощо). Як наслідок, вербальний конфлікт прирівнюється Л.В. Чайкою (там само, с. 14) до комунікативної невдачі. Подібна асиметрія мовленнєвої комунікації пояснюється авторкою соціальними, психічними, мовними особливостями комунікантів.

Під терміном «конфліктний діалог» розуміють вербально виражене зіткнення учасників комунікації, викликане психологічними та/або комунікативними причинами, унаслідок яких одна зі сторін діє на шкоду іншій (Пеливан, 2012, с. 233; Кошкарова, 2014, с. 61; Анцупов, Шипилов, 2000; Conflict talk, 1990; Симатова, 2019, с. 54). У лінгвістичному сенсі цей термін є конкретнішим, ніж поняття конфліктної взаємодії, яке може потребувати уточнення, напр., «конфліктний тип мовленнєвої взаємодії» (Мулькеева, 2006, с. 3). Вирішальним критерієм для виникнення й розвитку конфліктного діалогу є усвідомлена комунікантами розбіжність векторів їхніх інтенцій, підкріплена суб'єктивним сприйняттям ситуації як конфліктної, навіть, якщо така конфліктність не виражена експліцитно (Иванова, 2012, с. 238). У площині започаткованого дослідження слушним видається підхід до тлумачення діалогу (Борисов, 2016, с. 15–17) як інтерсуб'єктної події, в якій може брати участь будь-яка кількість учасників, що усуває потребу уточнень на кшталт «трилог», «тетралог», «полілог».

Таким чином, виснуємо, що «конфлікт» як найзагальніше з усіх наведених понять позначає поширене у суспільстві явище незгоди сторін через наявність певної суперечності, що знаходить вияв у діяльності опонентів, зокрема, мовленнєвій. Така діяльність, опосередкована множиною різноманітних чинників (соціо-, етно-, лінгвокультурних, психологічних тощо) актуалізується як конфліктний дискурс у складі більш глобальних дискурсів, що представляють різні сфери людського досвіду (напр., побутову, політичну, офіційно-ділову тощо).

Матеріалом для експериментально-фонетичного дослідження конфліктної взаємодії можуть слугувати зразки конфліктного діалогу як більш загального поняття порівняно, наприклад, із вербальним конфліктом, що вможливорює побудову системної інтегративної моделі актуалізації конфліктного діалогу в мовленнєвому спілкуванні.

Література

1. Анцупов, А.Я., Шипилов, А.И. (2000). *Конфликтология*. Учебник для вузов. Москва: ЮНИТИ. 551 с.
2. Белоус, Н.А. (2008). *Конфликтный дискурс в коммуникативном пространстве: семантические и прагматические аспекты*. Автореф. дисс. на соискание научн. степени докт. филол. наук (10.02.19 – теория языка). Краснодар. 41 с.
3. Білоконенко, Л.А. (2010). Проблематика конфліктології в сучасному мовознавстві. *Філологічні студії*. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. С. 5–11. Doi: 10.31812/filstd.v4i0.923
4. Борисов, О.О. (2016). *Когнітивно-інформаційна параметризація діалогу у британських та українських різножанрових дискурсивних студіях*. Чернігів: Видавництво «Десна Поліграф». 376 с.
5. Булкина, А.В. (2014). Конфліктний діалог у любовному дискурсі (на матеріалі творчості Томаса Гарді). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*, Серія «Філологічна». Вип. № 6. С. 52–55.
6. Волкова, О.С. (2009). *Прагматичні особливості міжособистісного спілкування в комунікативній ситуації «бытовой конфликт» на матеріалі англійського мови*. Дисс. ... канд. филол. наук (10.02.04 – германские языки). Волгоград. 188 с.
7. Гришина, Н.В. (2008). *Психология конфликта*. 2-е изд. Санкт-Петербург: Питер. 544 с.
8. Дадян, С.А. (2014). *Конфликтный диалог в художественном произведении (на материале англоязычной художественной литературы XX-начала XXI века)*. Автореф. дисс. на соиск. научн. степени канд. филол. наук (10.02.19 - теория языка; 10.02.04 - германские языки). Ростов-на-Дону. 25 с.
9. Дымарский, М.Я. (1996). Где находится порог языкового конфликта? *Аспекты речевой конфликтологии*. Санкт-Петербург. С. 25–34.
10. Иванова, Т.Н. (2012). Конфликтный диалог: логика развития и структурные элементы. *Вестник Русской христианской гуманитарной академии*. Том 13. Вып. 4. С. 233–240.
11. Кара-Мурза, Е.С. (2020). Лингвоконфликтология и конфликты в русском медиапространстве (анализ двойного кейса). *Вестник ВолГУ*. Серия 2. Языкознание. Т. 19. №1. С. 18–27.
12. Каразия, Н.А. (2006). Лингвопрагматическое исследование конфликтного дискурса. *Вестник КРАУНЦ*. Гуманитарные науки. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://bit.ly/3tOAtw5>. Дата доступа: 1.08.2020.
13. Кірічек, І.Ю. (2011). Відносний прикметник у складі субстантивно-ад’єктивного словосполучення. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 10 : Проблеми граматики і лексикології української мови : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. Вип. 8. С. 147–151.
14. Комалова, Л.Р. (2009). *Лингвистический аспект конфликтологической компетентности*. Автореф. дисс. канд. филол. наук (10.02.21 – прикладная и математическая лингвистика). Москва. 25 с.
15. Кошкарлова, Н.Н. (2014). Диалогические жанры конфликтного и кооперативного типов дискурса. *Вестник Челябинского государственного университета*. № 6 (335). Филология. Искусствоведение. Вып. 88. С. 60–64.
16. Линчевский, Э.Э. (2000). *Контакты и конфликты*. Москва: Экономика. 286 с.

17. Лисичкіна, О.О. (2014). Ескалація конфлікту в англомовному побутовому дискурсі: прагматика та просодія. *Нова філологія*. № 62. С. 181–185.
18. Лисичкіна, О.О. (2016). Просодична інтеграція конфліктних інтеракцій ділових переговорів. *Лінгвістичні дослідження*. Вип. 43. С. 68–72.
19. Мулькеєва, В.О. (2006). *Речевые стратегии конфликта и факторы, влияющие на их выбор*. Автореф. дисс. на соискание научн. степени канд. филол. наук (10.02.04 – германские языки). Санкт-Петербург. 20 с.
20. Пеливан, О.К. (2012). Роль просодии в актуализации вежливости/невежливости в английском конфликтном диалогическом дискурсе. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського*. Лінгвістичні науки. № 14. С. 231–241.
21. Саплін, Ю. (2002). *Мовні конфлікти і гармонізація суспільства*: Матеріали наукової конференції: 28-29 травня 2001 року. Київ: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет.” С. 107–111.
22. Сейранян, М.Ю. *Конфликтный политический дискурс и его просодическая реализация*. Автореф. дисс. на соискание научн. степени д-ра филол. наук (10.02.04 – германские языки). Москва. МПГУ. 40 с.
23. Серякова, И.И. (2015). Коммуникативный менеджмент конфликтного дискурса. *Science and Education: A New Dimension*. Philology, III(9), Issue: 44. С. 78–82.
24. Симатова, С.А. (2019). Конфликтный диалог: критический обзор лингвистических исследований в Китае. *Вестник Томского государственного университета*. №441. С. 54–61.
25. Третьякова, В.С. (2004). Речевой конфликт и аспекты его изучения. *Юрислингвистика-5: Юридические аспекты языка и лингвистические аспекты права* / Под ред. Н.Д. Голева. – Барнаул: Изд-во Алт. ун-та. С. 112-120.
26. Фролова, І.Є. (2008). Комунікативно-прагматичний та комунікативно-дискурсивний підходи у лінгвістиці. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка* (38). С. 157–160.
27. Фролова, І.Є. (2015). *Регулятивний потенціал стратегії конфронтації в англомовному дискурсі*. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук (10.02.04 - германські мови). Харків. ХНУ імені В.Н. Каразіна. 39 с.
28. Чайка, Л.В. (2019). *Типологія вербальних конфліктів в англомовному дискурсі: поліпарадигмальний аспект*. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук (10.02.04 – германські мови). Київ. КНЛУ. 36 с.
29. Axt, H.-J., Milososki A., Schwarz O. (2006). Conflict – a literature review. *Political Science*. Duisburg. 25 p.
30. *Conflict talk: sociolinguistic investigations in conversations*. (1990). Ed. by A.D. Grimshaw. Cambridge: Cambridge University Press. 359 p.
31. Cui Ya. (2020). An Analysis of the Linguistic Features of Conflict Talks in Polylogues of English Majors. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. Vol. 425. P. 162–166.
32. Penz, H. (2017). Metadiscourse in multi-party conflict talk. *Arbeiten aus Anglistik und Amerikanistik*. Vol. 42. No. 2. Special issue "Metadiscourse in interactive contexts". P. 301–323.
33. Wasmuht, U. (1992). *Friedensforschung als Konfliktforschung. Zur Notwendigkeit einer Rückbesinnung auf den Konflikt als zentrale Kategorie (AFB-Text 1)*. Bonn: Arbeitsstelle Friedensforschung Bonn. 44 p.

ПРОСОДИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ СПІВЧУТТІВ-ПІДБАДЬОРЮВАНЬ В АНГЛІЙСЬКОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ

Куценко М.А.

Воєнно-дипломатична академія імені Євгенія Березняка

nicokutsenko@gmail.com

The paper is a study of the utterances of encouragement realized in the situations of sympathy. The course of the research included several steps which involved the analysis of the importance of the speaker's intentions in the situations of sympathy. The results of the research showed the common and distinctive features in prosodic organization of English utterances of sympathy with the pragmatic orientation “encouragement”.

Key words: *prosodic organization, sympathy utterances, encouragement, pragmatic orientation.*

Сучасні лінгвістичні дослідження загалом і фонетичні зокрема спрямовані на залучення результатів експериментальних досліджень інших, суміжних з лінгвістикою наук. Такий міждисциплінарний підхід уможливує здійснення комплексного вивчення просодичних особливостей реалізації емоційних висловлень та врахування їхніх лінгвістичних ознак, до яких прийнято відносити: ситуацію спілкування, прагматичну спрямованість, соціальні статуси мовців, лінгвальні й паралінгвальні засоби та ін.

Розробляючи питання систематизації лінгвістичних ознак висловлень співчуття, доцільно, насамперед, акцентувати увагу на функціональному аспекті звукової матеріалізації таких висловлень. Так, автори низки праць зазначають, що основною функцією висловлення співчуття є вираження жалю з приводу трагічної або негативної ситуації з метою психологічної підтримки адресата (Журавльова, 2007; Казачкова, 2006). Проте таке бачення не враховує комунікативного наміру мовця, який власне і породжує аналізований нами тип висловлень.

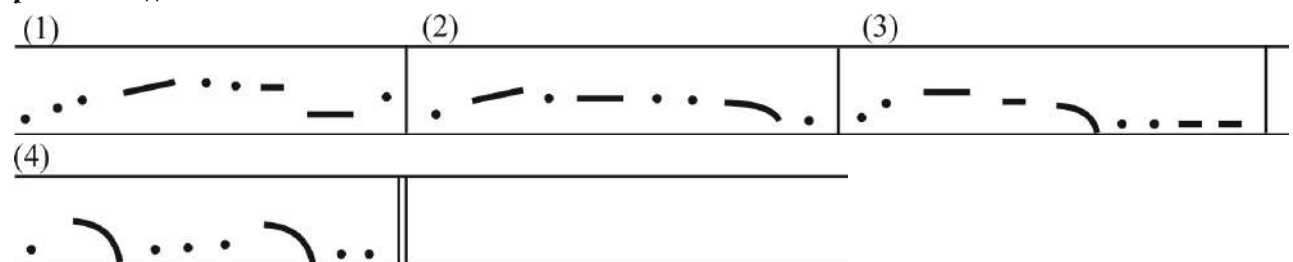
Тому слід також урахувувати інтенції мовця під час вираження співчуття, серед яких виокремлюють: занепокоєність станом адресата, підбадьорювання, власне співчуття, співпереживання (Басова, 2012). Звідси, з функціональної точки зору найконкретнішою ознакою, яка впливає на добір мовних засобів різних рівнів в актуалізації висловлення співчуття, є його прагматична спрямованість, яка під час проведення експериментально-фонетичного дослідження дозволяє встановити існуючий у свідомості мовця взаємозв'язок між його намірами та емоціями, які він передає за допомогою просодичних засобів. Ураховуючи зазначене вище та приймаючи до уваги

комплексність нашого дослідження, метою цієї праці є виявлення закономірностей просодичної організації англійських висловлень співчуття з прагматичною функцією «підбадьорювання».

Відповідно, за результатами дослідження було встановлено, що висловлення співчуття з прагматичною функцією «підбадьорювання» здебільшого реалізуються в діалогічному мовленні як самостійні комунікативні одиниці. Лише незначна частка співчуттів-підбадьорювань поєднуються з іншими різновидами висловлень співчуттів: «власне співчуття», «співпереживання» і «втішання». Така їхня специфіка пов'язувалася аудиторамі-інформантами, у першу чергу, з їхнім комунікативно-прагматичним призначенням, оскільки для того, щоб підбадьорити співрозмовника, який знаходиться у стані горя, печалі тощо, мовцеві необхідно спочатку його заспокоїти, висловивши свої щирі співпереживання, та додати впевненості і підняти його дух чи настрій, висловивши слова втіхи.

Розглянемо з цього приводу приклад співчуття-підбадьорювання, висловленого президентом США, Бараком Обамою, у зв'язку зі стріляниною в одній з американських шкіл:

1) PRESIDENT OBAMA: // *And we are going to • come together | and take a meaningful action | to prevent • more tragedies like this | regardless of the politics.* //

В аналізованому фрагменті має місце випадок, коли співчуття з прагматичною функцією «підбадьорювання» актуалізується після висловлення «власне співчуття». Тут низький передтакт з висхідним рухом його тону створюють ефект звернення уваги слухача на подальших діях влади щодо унеможливлення повторення подібних випадків у майбутньому, інформація, яка міститься в наступній інтоногрупі і виділяється негативним широким інтервалом на стиках синтагм, що дозволяє, у свою чергу, підсилити вираз *take a meaningful action*. Підвищена емоційність мовця виявляється у появі двох середніх спадних кінетичних тонів у фінальній інтоногрупі, що сигналізує слухачів про щире співпереживання Бараком Обамою жертвам цієї події та передає його почуття жалю щодо цієї

негативної ситуації. Помірний темп і впевнений тембр його мовлення на рівні просодії, зумовлений частковим наголошенням складів повнозначних слів, створюють у слухачів відчуття впевненості щодо спроб влади не допускати подібні трагедії в майбутньому. Актуалізована мовцем одновекторна взаємодія лексичних та інтонаційних засобів вираження співчуття передають ефект заспокоєння та підбадьорювання населення, яке перебуває у стані занепокоєння через сплеск насилля в американському суспільстві.

Іншою характерною ознакою співчуттів-підбадьорювань є рекурентність функціонування шкали незалежно від ступеня офіційності комунікативної ситуації, що пояснюється її роллю в емоційно напружених висловленнях, до яких відносять і висловлення співчуття, у яких вона може і самостійно виступати інтенсифікатором, і підсилювати смислове значення висловлення за допомогою взаємодії з іншими засобами. При цьому найчастотнішим є функціонування усічених шкал, а саме рівного її різновиду в офіційних ситуаціях спілкування й висхідного – в неофіційних. Під час реалізації висловлень співчуття з прагматичною функцією «підбадьорювання» вживання усіченої висхідної шкали забезпечує інтенсифікацію і категоричність мовця у його прагненні додати сил і духу співрозмовнику.

Аналізуючи тип термінального тону, притаманного висловленням співчуття з прагматичною функцією «підбадьорювання», встановлено, що переважна більшість таких висловлень актуалізується різновидами спадного термінального тону: середньо-пониженим, який є найчастотнішим у підбадьорюваннях, уживаних в офіційній комунікації, та низьким – характерним висловленням, реалізованим у неофіційній комунікації. Висока частота низького спадного термінального тону пояснюється бажанням мовця показати своє делікатне ставлення до адресата. Така зона реалізації спадного тону надає висловленому дещо схвильованого, турботливого відтінку. У зв'язку з цим, зазначимо, що відмінною ознакою висловлень співчуття з прагматичною функцією «підбадьорювання» є порівняно часте вживання низького висхідного термінального тону, що пов'язане зазвичай з появою риторичного запитання в кінці стверджувального речення, актуалізованого в мовленні за допомогою виразу ОК?, яке необов'язково вимагає відповіді. Реалізація підбадьорювання з функціонуванням низького висхідного термінального тону демонструє адресатові співпереживання мовця, надає

висловленому звучання щирості й турботливості. Проілюструємо викладене таким прикладом:

2) ELLIE: // We'll [\]get through this, /OK? //

У наведеному фрагменті Еллі підбадьорює сина після арешту його батька за підозрою у вбивстві. Будучи змушеними змінити місце проживання, Еллі і Том приїхали додому забрати деякі речі. Еллі, розуміючи пригнічений стан сина, висловлює йому підбадьорювання, оформлене середнім спадним кінетичним тоном на основній смисломісткій частині речення ([\]get) і низьким висхідним термінальним тоном на слові /OK. Запитання не вимагає відповіді, оскільки функціонує у складі розповідного речення. Водночас, завдяки інтонаційним параметрам, зникає категоричність цього речення, що і надає озвученому фрагментові співчутливого й трепетного характеру.

Узагальнюючи викладене вище, маємо підстави стверджувати, що висловлення співчуття з прагматичною функцією «підбадьорювання», на відміну від інших прагматичних різновидів співчуття, реалізуються в діалогічному мовленні як самостійні комунікативні одиниці, а поєднуючись з ними додають висловленню щирості, співпереживання та переконливості. Співчуття-підбадьорювання також характеризуються функціонуванням шкали, що разом з одновекторною взаємодією лексико-граматичних і фонетичних засобів забезпечує підсилення смислового значення висловлення й надає висловленому підбадьоренню переконливого звучання. Такі результати дослідження переконливо свідчать, що найвагомішим чинником, який впливає на добір мовних засобів різних рівнів у реалізації висловлення співчуття, є його прагматична спрямованість, яка за допомогою певних комплексів просодичних засобів і дозволяє адресату декодувати конкретні наміри й емоції мовця, а також установити ступінь формальності і щирості висловленого ним співчуття.

Література

1. Басова А. Г. (2012). Понятие эмпатии в отечественной и зарубежной психологии. *Молодой ученый*. № 8. С. 254–256.
2. Журавльова Л. П. (2007) *Психологія емпатії*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 328 с.
3. Казачкова Ю. В. (2006) Выражение сочувствия в русском и английском речевом общении (жанровый аспект). *Дисертація*. Саратов. 177 с.

PROJECTING EMOTIONS THROUGH RHYTHM AND TEMPO IN SPEECH-AND-MUSIC WORKS

Valentyna Marchenko

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

seonolut@gmail.com

The paper presents a view on rhythm and tempo as central elements of both speech and music and their ability to convey emotions and influence them as well. The author dwells on similarities of rhythm and tempo in speech and music while also mentioning the discrepancies mainly caused by unpredictability of human speech and the necessity of accuracy in music recordings. The importance of rhythm and tempo for textsetting is acknowledged.

Key words: *emotions; rhythm; speech-and-music work; tempo; textsetting.*

In their powerful ability to stir up the deepest emotions and evoke the plethora of feelings, speech-and-music works rely on the apt combination of speech and music within them, which does not seem feasible without integrated functioning of both speech and music intonation components (melody, utterance stress, rhythm, loudness, pauses, tempo, and timbre). Acknowledging the significance of each intonation component for the success of a speech-and-music work, let us further focus on rhythm and tempo as centerpieces for both speech, poetry in particular, and music.

Rhythm in both speech and music is characterized by tonal modulation, i.e. while expressing will, desire, demand, order, request, surprise, delight, etc., the sound elements of speech and music correlate with mental modalities of speech, especially with emotional experiences, volitional intentions that are actually expressed intonationally (Shyp, 2001, p. 121). Thus, rhythm in both speech and music is a powerful and universal means of reflecting and denoting emotions and the phenomena of reality.

Research on rhythm dates back to the ancient times, namely to the Greek doctrine of ethos, according to which music, and rhythm in particular, has charms to influence and express emotions, behaviors, and even morals. Rhythm and melody, according to Aristotle (Vasina-Grossman, 1972, p. 14), contain the closest to reality reflections of anger and affectionateness, courage and moderation and other moral qualities. Aristotle rightly argued that when we perceive rhythm and melody, our mood changes.

Repetition of elements and the regularity of their alternation, which are the most essential features of rhythm, denote a variety of rhythmic correlations in nature and human life – a feature that gradually became the source of the rhythm in poetry and music (Vasina-Grossman, 1972, p. 16). What is particularly important is that rhythm, certainly an expressive means of music and poetry, always reflects the emotional content of both types of art. Thus, it is worthwhile considering the functioning of rhythm through various genres of speech-and-music works, in which word and music are synthesized most successfully, as vocal music is based on the relationship of poetic and musical meter and rhythm.

The results of recent theoretical and experimental studies (Neuhold, 2010) leave no doubt about the deep affinity between musical and speech rhythms. Thus, the unit of measurement of musical form (a bar) and the basic rhythmic unit of speech (a rhythmic group) are identified according to the same principle – from one strong beat to another.

Similarly to rhythm, tempo is central to the conveyance of emotions and meaning in both speech and music. In both linguistics and musicology tempo is regarded as the continuity of speech or a speech-and-music work in time, the only difference being that in speech the acceleration and deceleration of tempo is determined by the degree of articulatory tension and auditory expressiveness, while tempo in music is determined by the number of basic metric beats per unit time (Riman, 2008).

As is known (Kalyta, 2001, p. 97), there are five main types of tempo in speech: fast, accelerated, moderate, decelerated, and slow. In music, there are about thirty-six of them, among which the main types corresponding to the types of speech tempo can be distinguished. For example, *allegro* in music corresponds to fast tempo in speech; *allegretto*, *vivace* – to accelerated tempo; moderate, *andante* – to moderate tempo; *lento* – to slow tempo; *adagio*, *largo* – to slow tempo.

This is due to the fact that, as mentioned above, music itself and music recording strives for maximum accuracy and consistency, and human speech, which reflects people's emotional states, is completely unpredictable. Moreover, it is assumed that a piece of music will be performed by different people, so such an accurate indication of the tempo, the way the author sees it (for example, *comodamente* – effortlessly, without haste, *largamente* – in a drawling manner, etc.), is necessary.

As for the semantic function of tempo, in both speech and music each type of tempo constitutes a certain area of images and genres and expresses certain

emotions, as, according to K. Stanislavsky, every human passion, every state, or experience has its own tempo-rhythm. Thus, slow tempo usually helps to convey calmness, serenity, light images, tenderness, or, on the contrary, something sad, sorrowful, philosophical reflections, something important, solemn. Moderate tempo tends to reflect restraint, concentration, impromptness. Fast tempo indicates ardor, excitement, or incontinence, insanity, anger, rage; but at the same time lightness, liveliness, cheerfulness, humor, playfulness or excitement, embarrassment, anxiety (Nazaykinsky, 2003, p. 15).

Rhythm and tempo characteristics are also essential for textsetting process: it is easier to set a poem to music if the rhythm of the poem is regular, while mixed rhythm in a poem highly impedes the choice of music component thus making textsetting next to impossible.

We therefore believe that the study of rhythm and tempo in speech-and-music works is encouraging and to make the picture complete, their functioning needs to be explored within speech-and-music works of various genres.

Reference

1. Neuhold, M. & Papst, S. (2010). *Sadness and happiness in speech and music*. Austria: University of Graz, 2010.
2. Васина-Гроссман, В. (1972). *Музыка и поэтическое слово*. М.: Издательство «Музыка».
3. Калита, А. (2001). *Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлювання*. К.: Видавничий центр КДЛУ.
4. Назайкинский, Е. (2003). *О музыкальном темпе*. М.: Издательство «Музыка».
5. Риман, Г. (2008). *Музыкальный словарь*. М.: ДиректМедиа Паблшинг.
6. Шип, С. (2001). *Музыкальная речь и язык музыки*. Одесса: Изд-во Одесской гос. консерватории им. А. В. Неждановой.

PERSPECTIVES OF MULTIDIMENSIONAL LINGUAL ENERGETIC RESEARCH OF CHARISMATIC SPEECH

Mariia Boichenko

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

boichenko.mariia@lil.kpi.ua

The paper focuses on the perspective research of acoustic-prosodic characteristics of charismatic speech in different types of discourse, presenting the history of the phenomenon and related works. The contradictions of the previous research are identified. The anticipated practical value of the lingual energetic research is discussed.

Key words: *acoustic-prosodic characteristics, charisma, charismatic speech, leadership, political discourse.*

The phenomenon of charisma has been primarily studied within the areas of psychology and psychotherapy, while charisma of a political leader has been the object of research in sociology and political studies. Therefore, one may assume that linguistic characteristics of charisma actualization in different types of discourses are indeed understudied. The paper seeks to prove the statement and highlight direction for our future research.

Firstly, we must acknowledge that the concept of charisma and charismatic leadership has been evolving over the decades reflecting the evolution of the social sentiment dominant in a certain historical period. The phenomenon itself originated from the Ancient Greek mythology and philosophy only to be borrowed and implemented by Christian theologians into religious studies; and eventually be adopted by humanitarian studies in the 20th century. According to Max Weber, who introduced the notion of charismatic leadership within the scope of sociological studies in the early 1920s, charisma reflects social relationships. It is usually perceived by the leader's followers as the trait of a person endowed with some unique, extraordinary, and specifically exceptional powers (Freyk, 2001, pp. 5-6). Modern approach, however, argues that charisma is “a learnable and shapeable skill” (Niebuhr et al., 2016, p. 368); supported with some experimental evidence, the approach stresses that intensive training can make a speaker gain conscious control over those linguistic and extralinguistic aspects of charisma (Niebuhr et al., 2016, p. 368), creating a so-called constructed “pseudocharisma” (Freyk, 2001, pp 10-11).

Different times call for different instrumentarium for a charismatic leader to gain popular passion and power. To achieve the goal, a leader usually inspires

his/her constituency by proclaiming the very rhetoric that speaks to the audience. Thus, verbal and non-verbal means of communication may be considered as one of the paramount tools to exert political influence and suggestion, provoking one's followers and partisans to definite actions or behaviours.

Following sociological and psychological research into charisma and charismatic personality and taking into account the new concept of a learnable “pseudocharisma”, some separate studies on charismatic leadership and individual charisma from the linguistic perspective have been conducted. It was established that the phenomenon manifests itself through specific verbal, non-verbal and paralinguistic means (Rosenberg & Hirschberg, 2009; Signorello et al., 2012, 2013; Yean et al., 2000).

The abovementioned linguistic investigations were mainly focused on political speech and leadership (Rosenberg & Hirschberg, 2009; Signorello et al., 2012, 2013). Some studies were researching individual politicians' speech (Signorello et al., 2012); others were aimed at establishing a cross-cultural perception of a political charisma. It is worse to note that all the experimental cases defined prosodic means as the main aspect of charisma actualization, in particular Holladay & Coombs stress that charismatic leaders project a powerful, confident, and dynamic presence through the delivery factors that are indeed the key determinants of charisma and include fluency, energy, and voice tone variety. The experimental findings of Holladay & Coombs even suggest that the abovementioned factors outweigh other factors like wording or the visionary content of the speaker's message (Niebuhr et al., 2016, p. 369).

Nevertheless, some scientist felt the lack of studies outside the political discourse and presented their findings on charismatic speech verbal and non-verbal characteristics in relation to content-makers (Yang et. al, 2020) and marketing representatives (Niebuhr et al., 2016). Some of the results concerning prosodic characteristics of a non-politician speech contradicted earlier conclusions: the previous research suggested that a deeper voice was associated with dominance (successful leadership), but Steve Jobs' pitch level was high, almost feminine (Niebuhr et al., 2016, p. 378). Thus, taking into account a fair number of data on charismatic political speech prosody and some discrepancies in the findings within other discourses, further experimental investigation of the issue is required.

Our researches is aimed at investigating verbal and non-verbal means of a charismatic speech in political, religious, and advertising discourse. Consequently, the aim of our research is to substantiate the concept of charisma in linguistics by investigating the coordinated usage of both verbal and non-verbal means in public

speeches of political, religious and marketing leaders who prove to be charismatic according to psychological and sociological analyses. The novelty factor of our multi-faceted interdisciplinary study entails complex consideration of lingual energetic, psycho-physiological, socio-cultural, gender, and individual aspects characterising a charismatic leader's speech; the aspects which were admittedly never considered and investigated complexly in the framework of a single study.

The methodological potential of our research lies in the expediency of application of our results in multiple courses on various linguistic disciplines, as well as in translation studies and practical interpreting training. As some of the researches state, a better understanding of the acoustic and prosodic characteristics of charisma in human speech could assist in the development of tools for more "charismatic" speech synthesis. It is expected that some of our findings might be made use of for developing methodical analysis of leaders' prosodic and gesture characteristics, trainings on public speech interpreting, and various multidisciplinary investigations within the scope of political studies, marketing, anti-cult studies, sociology, psycholinguistics, and intercultural communication.

References

1. D'Errico, F., Signorello, R., Demolin, D., & Poggi, I. (2013, September). The perception of charisma from voice: A crosscultural study. In *Affective Computing and Intelligent Interaction (ACII)*, 2013 Humaine Association Conference on Affective Computing and Intelligent Interaction (ACII), 552-557.
2. Freyk N. (2001) Politicheskaya kharizma: obzor zarubezhnykh kontseptsiy [The political charisma: review of foreign theories]. *The Russian Sociological Review*, vol. 1, no 1, 5-24 (in Russian).
3. Niebuhr, O., Brem, A., Novák-Tót, E., & Voße, J. (2016). Charisma in business speeches: A contrastive acoustic-prosodic analysis of Steve Jobs and Mark Zuckerberg. In J. Barnes, A. Brugos, S. Shattuck-Hufnagel, & N. Veilleux (Eds.), *Proceedings of the 8th International Conference of Speech Prosody*, pp. 79.
4. Niebuhr, O., Voße, J., & Brem, A. (2016). What makes a charismatic speaker? A computer-based acoustic-prosodic analysis of Steve Jobs tone of voice. *Computers in Human Behavior*, 64, 366-382
5. Rosenberg A, Hirschberg J. (2009). Charisma perception from text and speech. *Speech Communication*, 51, 640-655.
6. Signorello R., D'Errico F., Poggi I., and Demolin D. (2012). How charisma is perceived from speech. A multidimensional approach. *Proc. ASE/IEEE international conference on social computing*, Amsterdam, Netherlands, 435-440.
7. Signorello, R., D'Errico, F., Poggi, I., Demolin, D., and Mairano, P. (2012). Charisma perception in political speech: a case study. In Mello, H., Pettorino, M., and Raso, T., editors, *Proceedings of the VIIth GSCP International Conference : Speech and Corpora*. Firenze University Press, 343-348
8. Yang, Z., Huynh, J., Tabata, R., Cestero, N., Aharoni, T., Hirschberg, J. (2020) What Makes a Speaker Charismatic? Producing and Perceiving Charismatic Speech. *Proc. 10th International Conference on Speech Prosody 2020*, 685-689.

АКТУАЛИЗАЦИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНО-ПРАГМАТИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА ЗВУЧАЩИХ СОНЕТОВ В. ШЕКСПИРА

Иснюк О.Ю.

*Национальный технический университет Украины
«Киевский политехнический институт им. Игоря Сикорского»
oisnyuk@ukr.net*

The paper is an experimental phonetic study of the emotional-and-pragmatic potential of W. Shakespeare's sonnets, performed within the framework of speech energetics approach. The results prove that sonnets are characterized by a gradual growth of its emotional-and-pragmatic potential toward the mid-level within the first two quatrains, then to its medium-high level in the third quatrain, reaching a high level within its final structural element and attenuating at the end of the denouement.

Key words: experimental phonetic research, Shakespeare's sonnets, emotional-and-pragmatic potential, speech energetics.

Эмоции, как известно [5, с. 58], считаются первичными явлениями в реализации речемыслительной деятельности человека. Именно поэтому все большую актуальность приобретают вопросы определения закономерностей взаимодействия эмоциональных и прагматических факторов при выражении эмоций и чувств, а также их корректного декодирования слушателем. При этом достаточно высоким уровнем эмоционально-прагматического потенциала характеризуется лирическая поэзия, среди которой, в свою очередь, музыкальностью и «интенсивной драматургичностью» [4, с. 634] отличается сонет, который, пройдя через всю историю европейской и мировой литературы, наиболее полно раскрылся в творчестве Шекспира.

Целью данного исследования является определение динамики изменения эмоционально-прагматического потенциала звучащих сонетов Уильяма Шекспира как результата взаимодействия их эмоциональных, прагматических, структурных и семантических факторов.

Методологической основой исследования послужили концептуальные положения энергетической теории речи, изложенные в работах А.А. Калиты [1; 2; 3]. Эмпирической апробацией этих положений доказана возможность объективной оценки инварианта устной актуализации различных видов речевых отрезков только по двум параметрам порядка: прагматическим и эмоциональным потенциалами [3, с. 106-112]. Кроме того, изучение специфики функционирования просодических средств в сонетах В. Шекспира базировалось на понимании фонетических явлений как результата порождения речи, движущей силой которого является психофизиологическая

енергия з присущей ей свойственностью перераспределяться между средствами всех уровней языка, участвующими в реализации этого речевого отрезка [3, с. 35].

Описание особенностей просодического выражение эмоционально-прагматического потенциала сонетов В. Шекспира осуществлялось в соответствии с их структурным построением: «тезис» (тема сонета) → «антитеза» (развитие темы) → «синтез» (введение противоположной темы) → «развязка» (решение противоречия). В качестве энергетической характеристики каждого сонета использовалась информация, предоставленная информантами, согласно которой обобщался уровень его эмоционально-прагматического потенциала (высокий, средний, низкий).

Анализируя специфику устной актуализации сонетов, мы также обращали внимание на то, что динамика изменения их эмоционально-прагматического потенциала отображает взаимодействие комплекса выразительно-изобразительных средств всех языковых уровней, функционирующих в структурных элементах этих лирических произведений. Рассмотрим изложенное на примере сонета № 1 [6], являющегося лирическим описанием-размышлением о неповторимости красоты любимого человека.

*From †fairest †creatures † we †desire †increase, |
That †thereby †beauty's †rose †might †never †die |,
But †as the †viper †should by †time †decease, |
His †tender †heir †might †bear his †memory: ||*

*But †thou, | con †tracted to thine †own †bright †eyes, |
Feed †st †thy †light †st †flame †with †self-sub †stantial †fuel, |
Making a †famine †where a †bundance †lies, |
Thy †selfthy †foe, | to †thy †sweet †self †too †cruel. ||*

*Thou that →art now †the †world's †fresh †ornament |
And †only †herald †to the †gaudy †spring, |
Wi †thin †thine †own †bud †buriest | thy †content |
And, †tender †churl, †makest †waste in †niggarding. ||*

*Pity the †world, †or †else this †glutton †be, |
To †eat the †world's †due, | by the †grave and †thee. ||*

Этот сонет написан пятистопным ямбом, о чем свидетельствуют такие эвфонические средства, как рифмованные созвучия в первых трех четверостишиях (перекрестная рифма) и в заключительном двустишии со смежной рифмой.

Изучение взаимодействия выразительных средств разных уровней языка свидетельствует о том, что созданию целостной картины изображаемого способствует оформление дистантно расположенных эпитетов (*fairest creature, tender churl, tender heir, world's fresh ornament*) тональным контрастом, создаваемым фразовым ударением или специальным подъемом. При этом эпитет *the 'world's ↑fresh \ornament*, который превозносит адресата поэзии, одновременно противопоставляется метафорой *Wi'thin 'thine 'own 'bud \buried | thy \content*, в структуре которой каждая лексическая единица является проминантной за счет выделения фразовым ударением или ядерным тоном, что, в свою очередь, служит постепенному повышению эмоционально-прагматического потенциала этого катрена до среднего уровня.

В произведении представлены также и другие метафоры («*But \thou, / con'tracted to thine ↑own 'bright \eyes*», «*Feed'st § thy 'light'st flame § with 'self-sub↑stantial fuel...*»), выстраивающие контрастную линию с антитезой *'thy 'sweet \self too \cruel*. Последовательность метафор «*Within thine own bud buried thy content*», «*And, tender churl, mak'st waste in niggarding*» и «*or else this glutton be*» постепенно формирует кульминационный элемент сонета, приобретающий соответственно с развитием интонационно-смысловой нагрузки всего сонета высокий уровень эмоционально-прагматического потенциала. Особое эмоциональное нагнетание создают оксюморон «*tender churl*» и антитезы «*Making a famine where abundance lies*», «*mak'st waste in niggarding*». На интонационном уровне указанные средства приобретают эмфатическое выделение за счет оформления сложным мелодическим контуром, ускоренным темпом (в третьем катрене) и повышением громкости.

В заключительном структурном компоненте сонета, квалифицированном информантами как наиболее весомый с точки зрения его прагматической направленности, используется гипербола «*To 'eat the ↑world's \due, | by the \grave and \thee*». На просодической уровне данная гипербола актуализируется нисходящей ступенчатой шкалой с нарушенной постепенностью, сочетанием в одной синтагме нескольких нисходящих тонов разных тональных уровней широкого диапазона и сложной конфигурации, что в сочетании с другими языковыми средствами служит

реализации высокого уровня эмоционально-прагматического потенциала «развязки». Указанное взаимодействие разных средств языка в финальном катрене сонета подчеркивает идею всего произведения – красота как сверхмощная стихия способная испепелить тех, кто ею наделен. Как видим, просодические средства выполняют функцию акцентного выделения ключевых слов сонета, а его общая интонационная аранжировка свидетельствует о повышении эмоционально-прагматического потенциала к высокому уровню в развязке.

Изложенные выше результаты аудитивного анализа сонетов свидетельствуют о том, что они характеризуются постепенной динамикой увеличения эмоционально-прагматического потенциала к среднему уровню в первых двух катренах («тезис» и «антитеза»), средне-повышенному – в третьем («синтез»), достигая высокого уровня и затухая к концу «развязки».

Ведущим фактором, влияющим на однонаправленное взаимодействие разных языковых средств актуализации сонета, является его эмоционально-прагматический потенциал, динамика изменения которого позволяет осуществить суггестивно-коммуникативное воздействие на слушателя, направляя его на корректное декодирование смысла текста.

Литература

1. Калита, А.А. Актуалізація емоційно-прагматичного потенціалу висловлення: монографія. Тернопіль : Підручники і посібники, 2007. 320с.
2. Калита, А.А. & Л.И. Тараненко. Критерий уровня актуализации эмоционально-прагматического потенциала высказывания // Наукові записки. Вип. 105 (1). Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 2 ч. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. С. 476-484.
3. Калита, А.А. Энергетика речи: монография. Киев: Кафедра, 2016. 292 с.
4. Квятковский, А.П. Поэтический словарь. Москва, <http://litmaster.net/index.php?book=1&слово=526>
5. Таранов, П.С. Анатомия мудрости: 120 философов: [в 2-х т.]. Симферополь: Реноме, 1997. Т. 2. 624 с.
6. Шекспір, В. Сонет № 1 <https://www.youtube.com/watch?v=m2FPQdc5ACQ>

ВАРІЮВАННЯ ПАРАМЕТРІВ ГУЧНОСТІ Й ТЕМПУ ДЛЯ ВТІЛЕННЯ ТАКТИКО-СТРАТЕГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ПРОМОВ

Савчук В.І.

*Державний вищий навчальний заклад
«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»
valeriy_savchuk@ukr.net*

The study presents the results of an experimental phonetic analysis of loudness and tempo. Our findings examine the role and prove the importance of the two intonation parameters for communicative move actualization. The author also exemplifies the most common peculiarities of the loudness and tempo use to achieve strategic and tactic purposes in presidential speeches.

***Key words:** loudness, tempo, presidential speech, communicative moves, emotional-and-pragmatic (EPP) level, rational and emotional argumentation.*

Світ політики вирізняється своєрідною потребою до постійної боротьби за владу, що безпосередньо корелює з інтеграцією вигідних для політика бачень до картини світу потенційного виборця так, щоб в останнього не викликало сумнівів у самостійності сформульованих світоглядницьких позицій. Культивована століттями практика взаємодії суб'єктів і об'єктів політичної комунікації еволюціонувала в ораторське мистецтво з широким арсеналом засобів прямого, прихованого, сугестивного та інших форм переконування.

У контексті цього все більшої уваги набувають дослідження глибинних механізмів породження і функціонування різноманітних дискурсивних утворень та їхня подальша інтенсифікація експресивно-ефектними засобами, де однією з ключових є проблема стратегій, тактик й інших супідрядних одиниць нижчого ієрархічного рівня.

Дослідження зосереджено на специфіці просодичного оформлення комунікативних ходів президентських виступів. З огляду на це, матеріал вивчався у межах таких комунікативних ходів (далі КХ) як аналіз-«плюс», викриття, обіцяння, кооперація, спонування тощо. Усю сукупність було систематизовано за двома критеріями: емоційно-прагматичний потенціал (далі ЕПП) та тип аргументації (емоційна й раціональна). Безпосередньому аналізу підлягали такі просодичні параметри, як гучність і темп, що

уможливило визначення їхніх особливостей й ефективності в актуалізації КХ у промовах президентів США.

Аналіз рекурентності показників гучності засвідчив функціонування її помірною різновиду, що цілком природно пояснюється спробами мовця звучати стримано й виважено. Крім того, має місце значна частка дистрибуції зниженої гучності, яка сприяє делікатному висвітленню мовцем мілітарно-орієнтованої проблематики. При цьому прикметним є превалювання помірної гучності у випадках втілення КХ тактики акцентування негативних рис, опосередкованих емоційною аргументацією (аналіз-«мінус» – 76,19%, викриття – 50,00% і звинувачення – 58,33%), а також його рівновелику рекурентність для КХ обіцяння й кооперації (61,91%). Натомість, раціональним формам переконування властиве домінування помірної гучності для КХ аналіз-«плюс», відведення критики, обіцяння, спонування й застереження у межах 53%–66%. Такі показники дозволяють уважати їх інваріантними для КХ, опосередкованих військовою ситуативно-тематичною домінантою.

Тут важливо відзначити характер варіювання гучності, коли остання виконує функцію додаткового просодичного засобу інтенсифікації вагомих для актуалізації КХ сегментів за рахунок створення контрасту. Так, наприклад, у фрагменті *We 'do 'not 'want to 'see the \conflict¹ / in Ko/rea² / ex'tended.³ || We are 'trying to prevent⁴ / a 'world \war⁵ / 'not to 'start one.⁶* (Truman, 1951) (КХ відведення критики) зниження гучності в ініціальному висловленні фокусує увагу на негативному ставленні президента до будь-якого поглиблення конфлікту в Кореї. Позаяк, підвищення гучності до помірної поруч із вузьким висхідним тоном у четвертій інтоногрупі, спадним середньо зниженим у п'ятій і середньо підвищеним у шостій, а також значним прискоренням темпу фінальної інтоногрупи, активізує прагнення мовця наголосити на втілюваній ним антимілітаристській політиці, прагненнях запобігти, а не розв'язати війну.

Узагальнення результатів аудитивного аналізу частоти варіювання темпу засвідчив домінування помірною, найбільш високі показники якого властиві КХ з емоційною аргументацією. Так, для групи КХ тактики акцентування позитивних рис зафіксовано рекурентність помірною темпу (80,88%–88,24%) з варіативністю у бік сповільненого та прискореного, частка яких становить від 10% до 20%. Група КХ тактики театральності демонструє домінування того самого різновиду темпу у випадку втілення КХ застереження (80,88% – помірний і 19,12% – сповільнений), тоді як КХ

кооперації властиве збільшення показників прискореного темпу (29,71%), а КХ обіцяння і спонукання – майже рівновелика рекурентність помірною (38,24% і 45,59% відповідно) і сповільненого (55,88% і 47,06% відповідно). Подібні показники вирізняють і КХ аналіз-«мінус» (48,53% – помірний і 45,59% – сповільнений), позаяк решта КХ тактики акцентування негативних рис характеризуються домінуванням сповільненого темпу (викриття – 57,35% і звинувачення – 64,71%).

Схожим чином, тобто зі значним превалюванням саме сповільненого темпу (від 65% до 95%), оформлено більшу частину КХ, втілюваних на тлі раціональної аргументації, за винятком КХ обіцяння з практично рівновеликою дистрибуцією помірною (47,62%) і сповільненого (41,66%) типів темпу та КХ спонукання, де домінування помірною темпу складає 76,19%.

Кореляцію зміни характеру темпу, як і значення сповільненого темпу для актуалізації комунікативних ходів, яскраво демонструє таке висловлення: *The ¹thousand of ¹FBI \agents / who are ¹now at ¹work in this in¹vesti¹gation / may ¹need your ¹coope¹ration, / and I ¹ask you to ¹give it.* || (Bush, 2001).

У цьому фрагменті промови президента Дж. У. Буша, кваліфікованому як КХ спонукання з раціональним типом аргументації і низьким рівнем ЕПП, комплекс просодичних засобів виконує дві ключові для актуалізації КХ функції. Насамперед, це виокремлення фрагменту позбавленого будь-якого емоційного навантаження на лексико-граматичному рівні. Так, висхідний напрямок руху тону на такті (¹thousand) і середній спадний термінальний тон у першій інтоногрупі (\agents) маркує раціональну складову КХ – посилання на авторитетну інституцію країни, а підвищений темп трьох перших інтоногруп як основної частини висловлення наділяє її семантикою декларативного інформування. Таке тональне аранжування з помірними темпом і гучністю демонструє непідробність і щирість тез президента. Повідомлюване набуває характеру беззаперечної даності, інтерпретація якого не потребує критичного осмислення. Її завершення опосередковано появою довгої паузи (1,57 сек.), яка провокує зацікавленість до сприйняття четвертої інтоногрупи, саме тієї, що складає базис КХ спонукання.

Крім того, у низці прикладів спостерігається протилежно за характером інтесифікації явище просодично опосередкованого тиску на свідомість слухача, власне поступове наростання темпу на тих ділянках висловлення, які несуть найбільше змістове й емоційне навантаження. Це демонструє

такий типовий приклад: *That is ¹what the ¹Communist leaders ^ξare ¹telling their people, / and that is ¹what they have been ¹trying to ¹do.* || (Truman, 1951).

Актуалізації КХ викриття з раціональним типом переконування і низьким рівним ЕПІ відбувається за рахунок синтаксичного паралелізму (*That is what... and that is what...*), контрастність якого на фонетичному рівні створюється низьким спадним термінальним тоном з малою швидкістю зміни напрямку його руху (*people*) і середнім підвищеним спадним термінальним тоном з високою швидкістю зміни напрямку його руху (*do*), за рахунок чого розширюється також тональний діапазон останньої інтоногрупи. Проте поступове розгортання думки і якісна стимуляція сприйняття інформації через створення ледь помітного ефекту напруження досягається завдяки плавному зростанню темпу від сповільненого до помірного.

Отже, обраховані за результатами аудитивного аналізу характеристики частоти функціонування компонентів системи інтонації засвідчили, з одного боку, існування тісного зв'язку між характером просодичного аранжування мовлення президента-мовця й емоційно-прагматичним насиченням дискурсу, з іншого – їхню взаємозумовленість та пряму кореляцію із ситуативно-тематичною домінантою і типом втілюваного комунікативного ходу. Останні, відображаючи загальні інваріантні ознаки просодичного оформлення президентських риторичних зразків орієнтаційного жанру, вирізняються зокрема і певними варіантними особливостями просодичної організації за характером домінування емоційних і раціональних форм переконування.

Література

1. Bush G. W. (2001). *Address to Congress and the American People (September 20, 2001)*. Retrieved February 21, 2021, from <https://www.infoplease.com/history-and-government/famous-presidential-speeches/george-w-bushs-address-congress-and-american>.
2. Truman H. S. (1951). *Report to the American People on Korea (April 11, 1951)*. Retrieved February 21, 2021, from <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/april-11-1951-report-american-people-korea>.

ФОНОСЕМАНТИЧНІ Й ФОНОСТИЛІСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕКСТІВ РІЗНИХ ЖАНРІВ

ROMAIN GARY BETWEEN EAST AND WEST

Claudio Barna

University of Milan (Università degli Studi di Milano),

Italy

claudio.barna@libero.it

*Romain Gary, important author of the XXth century, was very prolific writing in French. However, he was born and lived his childhood in Vilnius. His mother was a Jew from Russia, and had the idea to make a great man of her son, and so it happened. Especially, in *La promesse de l'aube* we discover this incredible life.*

Key words: French literature, French language, Romain Gary, Jew, Russian, Vilnius, Identity.

To celebrate French literature is hard to find an author more emblematic than Romain Gary. He chose, first of all, to be French, because he was born in Vilnius in 1914, urged by mother, (*La promesse de l'aube*), France accepting strangers, in a multicultural society, in a true melting pot. The mother left Russia with her son, to follow her dream, i.e. an idealisation of France and all that the country represents for her. The first step was Vilnius. Now it is the capital of Lithuania, but remembered by Gary as a Polish city, however the forests around the city are reminiscent as Lithuanian (*La promesse de l'aube*). He told about his fight to deliver his mother from terrible devils, which torture the mankind since the beginning.

Being a prolific author, Romain Gary won two times the *prix Goncourt*, even though everybody knows that it is impossible to win it more than once. So Gary created an author, Emile Ajar, who was not simply a pseudonym, but a hard creation of a new personality, the process obtained by an effort that, amongst in literature, is through the foolishness (*Pseudo*). If the first *Goncourt* was given for *Les racines du ciel*, the second price was attributed him for *La vie devant soi*. Literary world said he was finished, and he answered creating Emile Ajar.

Thus, we must consider the problem of identity in a child who studied in Polish in a Lithuanian city, living with a Russian Jew mother, and, like a miracle, could become one of the best writers of France. He lived between West and East, between many worlds, not only in literature, but in a real life, too. The questions remain to be studied: Who was he? Who was his identity? What did it lead to?

ЕМОТИВНІСТЬ В ЕПІЛІЇ КАТУЛЛА «АТТИС»

Борбенчук І.М.

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
borbenchuk.ira@gmail.com

The paper is a study of the language means serving to produce emotionality in poetic epilia "Attis" by the Roman poet Catullus. On the basis of the Latin text, the author identifies the language means functioning at different structural levels: phonetic, lexical, syntactic. The emotional state of the character is reflected in the word semantics and is reproduced by expressive language means that convey feelings of sadness, depression, fear and madness.

Key words: *Catullus' poetry, emotionality, emotions, language means.*

Особливе місце у творчості римського поета Катулла посідає написаний в азіатському стилі епілій «Аттіс». Тема, порушена поетом, є досить своєрідною та водночас маловивченою в науковому дискурсі. Герой епілію є, з одного боку, юнаком на ім'я Аттіс, що вирішив присвятити себе служінню богині Кибелі, а з іншого – це сам автор, який не може жити у соціумі через розчарування в коханні. Душевні переживання, безумні відчуття, сумніви з приводу правильності зробленого вибору передаються у поетичному тексті завдяки засобам емотивності, зафіксованих на різних структурних рівнях. Слід зазначити, що емоції можна виразити вербальним (мовні засоби) і невербальним (інтонація, міміка, жести тощо) способами, проте саме вербальний є більш складним і потребує майстерності й критичності у доборі засобів, здатних найточніше передати психічний стан й емоційне ставлення до дійсності. Використані автором емотивні одиниці класифіковано в роботі за структурними рівнями мови.

Фонетичний рівень. Звучання є важливим засобом у композиції епілію, відповідно ритміко-інтонаційні повтори увиразнюють і підсилюють поетичні образи, викликають співчуття та жалість. Серед засобів поетичного звукопису були виокремлені такі:

1. **Алітерація:** *Niveis citata cepit minibus leve tympanum* (63.8); *Quatiensque terga tauri teneris cava digitis* (63.10); *Dea, magna dea, Cybebe, dea domina Dindymi* (63.91);

2. **Асонанс:** *Alios age incitatos, alios age rabidos* (63. 93); *At ubi umida albicantis loca litoris adit* (63. 87).

3. **Анафора:** *Ego mulier, ego adolescens, ego ephebus, ego puer, / Ego gymnasi fui flos, ego eram decus olei* (63. 63-64).

4. **Повторення:** *Miser a miser querendum est etiam atque etiam, anime* (63.61); *Iam iam dolet quod egi, iam iamque paenitet* (63.73).

Лексичний рівень. Джерелом емотивності тексту виступає ретельно дібрана лексика, що створює настрої пригніченості, самотності, страху перед невідомим, які є характерними для культу богині Кибели. Автором були виписані синонімічні ряди на позначення почуття неврівноваженого душевного стану героя (іменники – *rabies* «безумство», *odium* «ненависть», *furor* «гнів»; прикметники – *vagus* «розгублений», *rapidus*, *ferus* «дикий», *furibundus*, *ravidus* «скажений», *ferox* «лютий») та фізичну слабкість після оскоплення (*devolsit illi* «оскопив себе» (63. 5), *ut relictas sensit sibi membra sine viro* «відчувши враз полегли, на землі лишаючи слід» (63. 6), *corpus evirastis* «оскопили тіло своє» (63. 17), *notha mulier* «недавно дівою став» (63. 27), *liquidaque mente vidit sine quis ubique foret* «У душі й перед очима – що робив і ким тепер став» (63. 46), *vir sterillis* «я – скопець» (63. 69).

Синтаксичний рівень. Питальні речення є більш емоційно навантаженими, ніж стверджувальні чи заперечні, оскільки вони інтенсифікують висловлення та викликають почуття суму, здивування, гніву [3]. Зафіксовані в поезії питальні речення пояснюють психоемоційний стан юнака Аттіса, який все ще сумнівається у правильності свого вибору, водночас розуміючи, що назад вороття нема: *Patria, bonis, amicis, genitoribus abero?* (63.59); «Без майна, вітчизни, друзів, без батьків, бездомний блукач?»; *ubinam aut quibus locis te positam, patria, reor?* (63.55) «Стороно кохана, де ти? Відгукнися, берегу мій!». Обов'язковою ознакою окличних речень є їхня емотивність, що відображає емоційну реакцію мовця. У досліджуваному тексті такі речення підкреслюють шанобливе ставлення героя до богині Кибели, його страх, благоговіння та скорення долі:

*dea magna, dea Cybelle, dea domina Dindymi,
procul a mea tuus sit furor omnis, era, domo:
alios age incitatos, alios age rabidos.* (63.91-93)

О богине! О Кібело! О діндімських владарко гір!

Хай від мене десь далеко йде світами буйний твій шал!

Полони, всесильна, інших, задурманюй іншим серця!

Отже, у результаті виконаного дослідження виявлено, що одиниці різних структурних рівнів мають здатність виражати широкий спектр людських емоцій. Головному героєві епілію «Аттіс» властиві почуття розпачу, суму, безумства, страху, що передаються на фонетичному рівні через повтори (алітерація, асонанс, анафора, повторення), на лексичному –

використання добірної лексики (синоніми), на синтаксичному – функціонування питальних та окличних речень, що у поєднанні підкреслюють смислову значимість поетичного твору.

Література

1. Борбенчук, І. (2018). Поезія Катулла: римська спадкоємність та інновації поета. Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: «Філологічні науки» (мовознавство): Збірник наукових праць. Дрогобич. С. 29-32.
2. Давня римська поезія в українських перекладах і переспівах, (2000). Л.: Світ.
3. Столяр, З., Ярошик, О. (2020). Синтаксичний рівень художнього тексту з погляду емотивної семантики (на матеріалі роману Люко Дашвар «Покров»). International scientific e-journal Л'ОГОС.ONLINE. e-ISSN: 2663-4139
4. С. Valerii Catulli Carmina (1958). Recognovit brevique adnotatione critica instruxit R. A. B. Mynors. Oxonii e typographeo clarendoniano, New York, 113 s.

МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ НЕГАТИВНОЇ ОЦІНКИ В АНГЛІЙСЬКОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ

Кравчук Ю. А.

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
hardcore9930@gmail.com*

The paper shows that the notion of evaluation has a wide range of meanings depending on the linguistic framework it is studied within. It is shown that a word conveying emotional connotation is a lexical unit that contains an element of evaluation in its meaning. Considerable attention is paid to the negatively evaluated linguistic units, since the spectrum of these units includes both emotionally colored words and emotionally neutral ones however conveying negative semantics.

Key words: *language means, negative evaluation, emotionally colored lexical units, connotation, English dialogue speech.*

Відомо, що живе розмовне мовлення як невід’ємна частина будь-якої мови вирізняється емоційністю, яка й відображає залученість індивіда у процес спілкування. У свою чергу, відсутність знань щодо вербальних і невербальних особливостей емоційного мовлення є ознакою зниженої комунікативної компетенції мовців.

Метою цієї праці є встановлення номенклатури мовних засобів, що беруть участь в експліцитному вираженні негативної оцінки в англійському діалогічному мовленні.

Зазначимо, перш за все, що поняття оцінки як базисної ментальної операції, без якої не можливо уявити існування людини та яка втілюється у вербальних і невербальних знаках [3], завжди було в центрі уваги лінгвістів.

Важливо наголосити, що лінгвістична теорія емоційності тісно пов’язана з досягненнями таких наук, як: логіка, філософія, психологія, аксіологія та ін. Переважна більшість когнітивно-психологічних досліджень обґрунтовують ідею багатофункціональності емоцій, оскільки вони безпосередньо мають зв’язок з різними аспектами людської поведінки [3]. Якщо розглядати емоційність мовлення з боку теорії лінгвоемоціології, можна стверджувати, що це певні мовні засоби і прийоми, за допомогою яких комунікант виражає власний емоційний стан або переживання відносно чогось, тобто схвалення, повагу або несхвалення, іронію, насмішку, зверхнє ставлення тощо.

Згідно з філософським енциклопедичним словником [5], оцінка – одне з основних (поряд з нормою й цінністю) понять аксіології (теорії цінностей) та логіки оцінок (формальної аксіології), яке відображає ціннісний аспект взаємодії дійсності і людини. В оцінці завжди присутні суб'єкт оцінки (особа, соціум), під кутом зору якого дається оцінка, об'єкт оцінки (предмет, подія, стан справ), до якого відноситься оцінка, а також оцінний предикат (оцінне відношення), що характеризується специфічними ознаками ставлення суб'єкта до об'єкта оцінки (емотивність, емоціональність, раціональність) [5].

Відповідно до енциклопедії В.Л. Абушенко, оцінка трактується як спосіб установалення значущості чого-небудь для діючого суб'єкта [6]. Можна виокремити три типи значущості: *теоретичний* (гносеологічна оцінка), *ціннісний* (аксіологічна оцінка), *практичний* (реалізація гносеологічних і аксіологічних оцінок через вольові імпульси суб'єкта в системах предметних і комунікативних дій) [6]. Крім того, необхідно розуміти, що об'єкти комунікації можуть бути байдужими до запитів та інтересів суб'єкта (нейтральна аксіологічна значимість).

Як бачимо, оцінка постає складним і багатоплановим явищем, яке може бути охарактеризованим у різних аспектах. У лінгвістиці оцінні одиниці аналізуються за допомогою різних параметрів, що належать і до формальних особливостей оцінно-маркованих одиниць, і до їх контекстуальної сторони, яка може бути вербальною (мовною) та невербальною (ситуативною, позалінгвальною).

Загалом, мовна одиниця може висловлювати оцінну інформацію як експліцитно, значення якої, як правило, є зафіксованим у словнику, так і імпліцитно, тобто оцінка не виражається мовною одиницею, але передбачається в ній, підказується її мовним оточенням. У лінгвістиці для позначення цього явища використовуються терміни підтекст і натяк.

У свою чергу, негативна оцінка об'єкта може ґрунтуватися на характеристиці зовнішності об'єкта, його поведінці, способі життя. Саме іменники, прикметники, дієслова та прислівники застосовують для вираження негативної оцінки.

Аналіз ілюстративного матеріалу, який містить текстові фрагменти з негативною оцінкою, свідчить, що на лексичному рівні експліцитними засобами її вираження можуть слугувати такі слова, як: *softhead, dimwit, dolt, dunce, imbecile, knucklehead, slander, rubbish, bastard, to hate, to disapprove, to dislike, to loathe, to object, to reproach, awful, ugly, wrong, foolish, stupid, silly,*

dumb, lying, filthy, disgusting, devil, ass, scum, swine, damn, nonsense, moron та ін., наприклад:

Lily: Barney, you don't catch feeling, you just have them. And they're good.

Barney: They're terrible! I can't eat, I can't sleep. She's all I think about (телесеріал «How I met your mother», реж. Памела Фрайман, Роб Грінберг, Майкл Ши, Ніл Патрік Харріс, 2009).

Як видно з прикладу, один з персонажів виражає негативне ставлення до тих почуттів, які він переживає, вживаючи прикметник «*terrible*» та заперечну форму модального дієслова («*can't eat*», «*can't sleep*»), що однозначно передає його негативну оцінку до ситуації, що склалася.

Наступний приклад також ілюструє експліцитне вираження мовцем негативної оцінки шляхом використання емоційно-зabarвлених лексичних одиниць:

Barney: You should've seen the look on your face. There's cameras right there and there and there. What a legendary prank that we're never going to speak of again.

Lily: Gross (телесеріал «How I met your mother», реж. Памела Фрайман, Роб Грінберг, Майкл Ши, Ніл Патрік Харріс, 2009).

У цьому прикладі героїня виражає негативне ставлення до того, що Барні має камери по всій квартирі, використавши лише прикметник «*gross*», яке набуває значення «*вульгарний, огидний*».

Відомо, що прикметники кольору також мають здатність виражати оцінку: *She knew about his doubts and uncertainties, and his black disspairs* (S. Sheldoo, BloodJine, p. 303). У цьому прикладі прикметник *black* ужитий у своєму вторинному значенні, яке традиційно виступає в ролі негативної оцінної одиниці.

Для інтенсифікації значення оцінки, мовець може використовувати значну кількість засобів, серед яких можна виокремити: прислівники (*awfully, rather, quite, utterly, badly, absolutely*); емфатичне дієслово “*do*”, вигуки, що починаються з “*How...!*”; “*What a...!*”, у поєднанні зі словами, які виражають негативну оцінку.

З метою підсилення цієї семантики використовують також порівняльні конструкції на кшталт *...like...; as...as*, напр.:

"The matter is rather complicated; but I hope I've made it clear to you."

"About as clear as mud so far! Suppose you start all over again from the beginning."

Таким чином, незважаючи на довгу історію вивчення явища оцінки в лінгвістиці, досі існують суперечливі моменти, які потребують більш детального розгляду. Необхідно розуміти, що в спектр негативно-оцінних одиниць входять і експресивно забарвлені слова, й експресивно нейтральні слова з негативною семантикою, що позначають засудження й антигромадські явища відповідно до актуальних суспільних цінностей. Для вираження негативно оцінних значень у процесі діалогічного мовлення, суб'єкти комунікації найчастіше застосовують експліцитно забарвлені одиниці, в словниковому значенні яких закріплені оцінні семи, які стосуються ядра семантики.

Мова постійно розвивається, підлаштовуючись під потреби суспільства та у відповідь на різні соціальні виклики. У зв'язку з цим, подальшого вивчення потребують мовні одиниці, для яких характерним є вираження негативно оцінного значення по відношенню до об'єкта комунікації.

Література

1. Ермакова Е.В. Многоаспектность проблемы имплицитности: имплицитность в языке и речи // Известия Саратовского университета. Новая серия. Серия: социология. Политология. 2009. Т.9. №1. С. 58–61.
2. Кусов Г.В. Оскорбление как иллокутивный лингвокультурный концепт: автореф. дис. ... канд. филол. наук. Волгоград, 2004. 27 с.
3. Сліпецька В.Д. Взаємозв'язок понять емоційність, оцінка, експресивність – актуальна проблема лінгвістичної теорії емоцій // Studia Ukrainica Poznaniensia. Zeszyt IV. Poznan: Adam Mickiewicz University Press, 2016. С. 149-154.
4. Шахматова Т.С. Оскорбление как инструмент языкового насилия в речевых ситуациях институционального общения // Ученые записки Казанского университета. Серия Гуманитарные науки. 2013. Т. 155. Кн. 5. С. 267–278
5. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін. Київ: Абрис, 2002. VI, 742 с.
6. Социология: Энциклопедия / редкол. А.А. Грицанов, В.Л. Абушенко, Г.М. Евелькин, Г.Н. Соколова, О.В. Терещенко, Е.М. Бабосов, Г.П. Давидюк, В.И. Овчаренко, Е.Н. Вежновец, О.В. Кобяк, С.В. Кузьмин, А.И. Мерцалова, К.И. Скуратович. Мн.: Книжный Дом, 2003. 1312 с. (Мир энциклопедий)

**СПОСОБИ УТВОРЕННЯ ОКАЗІОНАЛІЗМІВ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД
УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ РЕМОНА КЕНО
«СИНІ КВІТИ»**

Кривов'яз Я.О.

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
yanakot837@gmail.com*

The paper is a study of the formation of occasionalisms, ad hoc in the French language novel by a famous French writer, who is considered as a bold linguistic experimenter. The work presents different ways of occasionalisms formation and their translation into Ukrainian.

Key words: *occasionalisms, method, lexical units, translation, experiment.*

Французька мова, як і інші європейські мови, широко збагачувалася новими словами протягом багатьох епох, але апогеєм неології стало ХХ століття. Саме цей період став переходом від індустріального суспільства до постіндустріального. У цей час почала з'являтися і запозичуватися величезна кількість слів. Їхнє поширення Альберт Допань пов'язує з такими факторами, як: науково-технічний прогрес, розвиток ЗМІ, різноманітність форм ідейно-політичної боротьби тощо [2, с. 34].

Одним із письменників-новаторів, який уславився сміливими експериментами з мовою, різноманітними стилістичними та риторичними прийомами, Альберт Допань вважає Ремона Кено, який своїми творами фактично створює нову мову [там само, с. 43]. На його думку, Ремон Кено не просто вигадує нові слова, він сміливо змінює синтаксис і морфологію, прагнучи передати сучасну французьку розмовну мову. Саме тому метою нашої роботи є виявлення специфіки словотворчості Ремона Кено, а за основу аналізу взято його роман «Сині квіти» (Les Fleurs bleues).

Протиставляючи розмовну мову нормативній, письменник виступив проти консервативної Французької академії, яка намагалася зберегти високий стиль класичної французької мови. Остання, на думку Р. Кено, до того моменту вже була мертвою і не могла повноцінно представляти сучасні авторіві реалії. Таким чином, своїм основним завданням Р. Кено вважав перетворення літературної мови з метою її зближення з розмовною мовою, а засобом реалізації цього завдання стали авторські okazionalizmi, які тлумачаться нами як експресивно забарвлені слова, що є результатом творчого процесу автора та протиставлені узуальним словам.

Методом суцільної вибірки з тексту роману Р. Кено «Сині квіти» були дібрані авторські okazіоналізми, а також установлені їхні еквіваленти в перекладі досліджуваного роману українською мовою. Відібрані одиниці було проаналізовано якісно й кількісно, по-перше, щодо їхньої структури, по-друге, з урахуванням способів перекладу українською мовою.

У ході проведеного дослідження було встановлено, що найбільш використовуваним методом створення індивідуально-авторських okazіоналізмів у романі Р. Кено став **прийом фонетизації**, тобто передачі графічними знаками звуків мови. За допомогою фонетичної транскрипції було утворено 26 нових слів, або 37,10% всіх власне авторських okazіоналізмів: *la éssesse* (від *la SS* (=Sécurité Sociale) – «страховка»), *les vécés* (від *les W.C.*), *vsètes* (від *vous êtes*, буквально: «ви є»).

Другим за частотою методом неологізації встановлено **запозичення іншомовних слів** (34,2% від усіх okazіоналізмів) з англійської, німецької, італійської та латинської мов, наприклад:

Acheter des patates au supermarket (*patates* <фр. *pommes de terre*, *supermarket* <фр. *Supermarché*) – Купувати картоплю в супермаркеті.

Значна частина таких одиниць утворена шляхом **змішування англійських і французьких слів**, що створює в романі особливу мову, так звану *франгле* (див., напр., [3, с. 112]). У цій групі ми також реєструємо випадки створення okazіоналізмів шляхом **транскрипції** іншомовних лексичних одиниць, наприклад, *sanx* (від англ. *Thanks*) «спасибі».

У романі Ремона Кено «Сині квіти» інтеграція іноземних слів у системі французької мови надає особливий комізм розповіді. Окрім упровадження в текст англіцизмів (напр., від англійського дієслова *to nap* – *красти*, було утворено декілька слів: *guidenapping* (викрадення гіда), *adultenapping* (викрадення людини), *guidenapper* (викрадати гіда), *guidenappeur* (викрадач гіда), письменник створює на основі іншомовних компонентів свою власну мову, де інтегруються елементи з англійської, італійської та французької мов. Продемонструємо це на прикладі фрагмента діалогу з використанням одиниць такої мови:

- *Bon debut, replique Cidrolin.*
- *Capito? Egarrirtes ... lostes.*
- *Triste sort.*
- *Campigne? Lontano? [4].*
- *Знайшов з чого почати! – зауважив Сідролен.*
- *Начхати? Пуркуа? Ми є заблудягі ... або, як це ... гультаї.*

- Дуже сумно.

- Кемпінг, пожалюста! [1].

Третім за частотою використання прийомом є **словотвірна деривація**. Р. Кено використовує продуктивні для французької мови дериваційні моделі: шляхом афіксації було утворено 11 проаналізованих одиниць (тобто 15,70%) (*bûcheronnette* <*bûcheron* + *ette* «Дочка дроворуба»; *calembourder* <*calembour* + *d* + *er* «закаламбурити»).

Для посилення комізму й більшої виразності використовується об'єднання двох слів або його частин, тобто словотвірний **прийом контамінації**. Прикладами з роману «Сині квіти» можуть слугувати такі okazionalizmi: *iroquoiselle* (*iroquoise* (ірокезка) + *oiselle* (простушка)), *bouddhoir* (*bouddoir* (будуар) + *Bouddha* (Будда)) та інші.

При цьому зазначимо, що 10 лексичних одиниць (14,20%) утворені за допомогою **словоскладання** (наприклад: *Les fanas du couche-par-terre* < *coucher* + *par* + *terre* – «Земноводні фанатики-юнатики»), *chapechuter* (шніряти), *iledefrancoese* (*Ile-de-France*) [4].

У творі зареєстровано також використання методу **телескопії**, тобто словоскладання не повних коренів слів, а їх фрагментів. Ремон Кено створює okazionalizmi з власних назв, використовуючи топоніми (*Zanzébie* < *Zanzibar* + *Namibie* «Занзібія»).

Як відомо, важливим завданням перекладача художнього тексту є максимально повна передача okazionalizmu на мову перекладу і на рівні форми, і на рівні змісту. Якщо один з цих критеріїв не виконується, то виникає перекладацька втрата, за якої початковий okazionalizm втрачає свою головну функцію, а саме: привернення уваги читача. Видається доцільним виокремлення двох етапів у процесі перекладу авторських okazionalizmів. По-перше, перекладач повинен з'ясувати точне значення авторського новоутворення з урахуванням контексту і його функції, яку він виконує в ньому. По-друге, необхідно здійснити адекватне перекодування цієї одиниці з урахуванням і плану змісту, і плану вираження лексичної одиниці, що перекладається.

Переклад роману Р. Кено з французької мови виконав Юрко Позаяк [1]. Основними прийомами перекладу okazionalizmів у вже згаданому романі є: калькування, транскрипція, опущення й узуальна заміна. Найчастотнішим установлено прийом **калькування** (43,00%) (*les houatures* – транскрипція французького *les voitures* – «уатомобілі»). У низці ситуацій Ю. Позаяку вдавалося створювати нові лексичні одиниці українською мовою,

повторюючи використану Р. Кено дериваційну модель, наприклад: *le litron* – *літровка*, де еквівалент okazaціоналізму, утворений шляхом суфіксації (*Litre* + *on*), відтворений мовою перекладу аналогічним способом (*Limpiv/ий/* + *к/а/*). Таким чином, перекладач передає не лише значення, але й зберігає форму okazaціоналізму.

Водночас частотним способом перекладу індивідуальних okazaціоналізмів є *узуальна заміна* (32,00%), застосовувана у тих випадках, коли перекладачеві не вдалося зберегти форму або семантику авторського okazaціоналізму (слово *l'achélème*, утворений від абрєвіатури *le H.L.M* – «соціальне житло», перекладений узуальним аналогом «багатоповєрхівка»; *potader* (від *potade* + *er*) – «кочувати» і т.д.).

Нєрїдко в перекладному тексті спостєрїгаються випадки *опущєння* (25,00%) okazaціоналізму без деформації загального значєння висловлєння (напр., опущєння дїєслова *lister* (від *la liste* «список, перелїк» + *er* (аналогїчно англ. *to list*): ... *leur carte ne liste aucun des plats* – «... а в меню жодної з цих страв»). Доцїльно однак зазначити, що перекладач у цїлому доклав усїх зусиль, щоб адекватно передати авторський стиль Р. Кєно, заповнюючи зазначєні вище перекладацькї «втрати» шляхом створєння власних неологїзмів, якї не мають аналогїв у творї оригїналу.

Отже, аналіз особливостей уживання у романї «Синї квіти» okazaціоналізмів дозволяє стверджувати, що вони являють собою сукупність фонетико-графїчних, лексичних і граматичних утворєнь. Вони стали тими знаменитими авторськими okazaціоналізмами, якї сформували стиль Кєно неповторним і заворожуючим. Крім того, спостєрїгається несподївана для читача поява на сторїнках лїтературного твору таких елементів мови, якї теоретично не мають варїантів у мовї перекладу. Такий пїдхїд до вїдображення усного мовлєння є досить оригїнальний, особливо у францужькї мовї, зважаючи на значну рїзницю в написаннї й вимовї.

Лїтература

1. Кєно Р. Синї квіти/ Ремон Кєно; пер. з франц. Ю. Позояк. – Харків: Фолїо, 2015. – 219 с.
2. Doppagne A. Le néologisme chez Raymond Queneau. Cahiers de l'association internationale des études françaises, n° 25 – mai 1973. – 91-107 p.
3. Etiemble R. Parlez-vous franglais/ R. Etiemble. – P.: Gallimard. – 1964. – 379p.
4. Queneau, R. Les fleurs bleues / Q. Raymond. – Paris: Éditions Gallimard, 1965. – 265 p.

REALISIERUNG DER DEUTSCHEN VOKALPHONEME IN DER TOURISTENINFORMATION

Tetjana Kuzmenko

Nationale Linguistische Universität, Kyjiw

kutamy@ua.fm

The paper focuses on the study of German vowel phonemes' realization in the tourist information. The results of the perceptive, auditory and acoustic analyses prove that the relatively spontaneous communication in a tourist center causes quantitative and qualitative reduction of stressed vowel phonemes, vowel alternations as well as instability of their differential markers.

Key words: *stressed vowel phoneme, reduction, vowel alternations, differential markers, tourist information.*

Phoneme als Grundeinheiten des phonologischen Systems jeder Sprache realisieren sich beim Sprechen in ihren Varianten (nach der Auffassung von N. Trubetzkoy) oder Allophonen (nach Vertretern der Petersburger [Leningrader Ščerba-Schule] Phonologischen Schule: Zinder L. R., Bondarko L. W., Werbitskaja L. A., Steriopolu O. I.). Abhängig von der “Umgebung, in der ein Phonem vorkommt”, entstehen seine kombinatorischen Varianten (Allophonen) (Steriopolu 2018, 96). “Strukturelle (positionelle) Allophone sind mit dem Akzentgrad des Wortes und mit ihrer Silben-, Wort- und Satzstellung verbunden” (Steriopolu 2018, 98). Alle diese Allophone repräsentieren ein und dasselbe Phonem.

Unter dem Einfluss von intra- und extralinguistischen Faktoren werden die Phoneme in der Rede verschiedenartig realisiert. Einerseits sind darunter Kombinatorik (Kontext) eines Phonems oder seine Position in der Silbe, in einem Wort bzw. Satz zu nennen. Von großer Bedeutung bleiben dabei das Sprechtempo, Pausen, Satzakzent und andere suprasegmentalen Einheiten. Andererseits ist die Realisierung eines Phonems durch Bedingungen der Kommunikation, Spontaneität der Rede, Textgenre und anderen Aspekten bestimmt. Offen aber bleibt die Frage, welches Realisierungsfeld kann dieses oder jenes Phonem aufzeichnen. Welche und wie viele Allophone hat diese Phonem? Ist letztendlich dieses Phonem stabil oder kann als “schwach” angesehen werden? Das bleibt für moderne Forscher von großem Interesse (Mooshammer Ch., Heid S., Steriopolu O., Bondarenko E., Kuzmenko T., Zinchenko O., Rudkivskiy O. u.a.).

Material dieser Untersuchung bilden alle Varianten der deutschen Vokalphoneme, die bei der Touristeninformation vorkommen können. Touristeninformation als Art der Kommunikation hat ihre bestimmten Merkmale. Diese Gespräche finden im einem Reisebüro oder in einem Informationszentrum der Stadt statt. Die Stadtgäste / Touristen, die in dieser Gegend zum ersten Mal sind, besuchen solche Zentren, um mehr Information über interessante Plätze, Sehenswürdigkeiten oder kommende Ereignisse zu sammeln. Die BeraterInnen sollen einerseits ihre fachlichen Kenntnisse vorzeigen und die Gäste über wichtige Tatsachen informieren, andererseits können die Fragen der Kunden bestimmter Weise spontan sein. Dabei wird die Antwort der BeraterInnen unvorbereitet. Aus phonetischer Sicht werden dann die Phoneme in diesem Fall stark modifiziert.

Die aufgenommene Rede wurde in phonetische Wörter (rhythmische Gruppen) segmentiert. Dank der Hör- und Perzeptivanalyse wurden alle betonten Vokale abhängig von ihrer kombinatorischen Umgebung und ihrer Position analysiert. Das wichtige Kriterium war dabei das Sprechtempo und so genannte Hesitationspausen (Zögerungspausen) der Versuchspersonen, weil die Gedankenfolge gleichzeitig mit der Rede vorging. Diese Pausen entstehen auch in dem Fall, wenn die Person beim Sprechen nach einem passenden Wort sucht und ihre Rede plötzlich abbricht. Die letzte Stufe des Experiments war die Formantanalyse mit PRAAT, die hilft, objektive Angaben der Untersuchung zu bekommen.

Perzeptive Analyse der reduzierten betonten Vokale beim Gespräch im Touristenbüro bestätigt, dass die Vokale in der starken Position der Reduktion verschiedener Stufen unterworfen sind. Die betonten Vokale sind in der Rede nicht normativ. Sie werden gekürzt, verändern ihre Zungenhebung oder werden neutralisiert. Aus perzeptiver Sicht sind die mittleren Vokale /e:/, /ø:/ und /o:/ meist kompliziert, weil sie sich mit hohen Vokalen alternieren können.

Das betonte kurze [ɪ] kann in der Rede gerundet werden (30%), besonders wenn ihm vokalisierter [ɐ] folgt. In einigen Fällen (20%) wird dieser Vokal dem vorderen gerundeten [ʏ] gleich, während in meisten Fällen (50%) er zum Schwa wird.

Die Ergebnisse zeugen davon, dass der kurze gerundete [ʏ] nur in 10% aller Fälle normativ ist. Die meisten Angaben (80%) beweisen, dass er sich dem kurzen ungespannten hinteren [ʊ] nähert, was die Opposition „vorne – hinten“ instabil macht.

Der lange enge gespannte Vokal [e:] hat ein großes Modifikationsfeld. Nur 10% aller Fälle bildet seine normative Realisierung. 26% seiner Realisation als kurzen gespannten engen [e] zeugen von der quantitativen Reduktion. In anderen Fällen alterniert dieser Laut mit dem langen [i:] (16%), kurzen [ɪ] (37%), kurzen weiten [ɛ] (3%) und Schwa (25%), d.h. der lange [e:] kann entweder erhöht sein oder tiefer werden. Die Möglichkeit des [e:] zu [ʊ]-Übergangs ist eher selten (3%).

Das weite ungespannte [ɛ] wird in 35% aller Fälle verlängert, wobei er in anderen 45% zum neutralen [ə] wird.

Nach den Ergebnissen des Perzeptionstestes alterniert der betonte lange gespannte gerundete Vokal [ø:] mit den Vokalen [œ] (5%), [y:] (25%), [ʏ] (5%) und sogar mit dem [ʊ] (20%), was seine qualitative Reduktion bestätigt. Nur 25% zeugen von seiner quantitativen Reduktion.

Der betonte kurze [a] wird in meisten Fällen entweder normativ realisiert (50%) oder verlängert (50%), wenn ihm der vokalisierte [ɐ] folgt, der ausfallen kann.

Der betonte lange gespannte [u:] wird in 30% quantitativ reduziert, während andere 60% seine qualitative Reduktion bestätigen, die von dem Verlust seiner Gespanntheit zeugt.

Die Angaben der Höranalyse beweisen nicht nur quantitative Reduktion des langen gespannten engen [o:] zum [o] (3%) und [ɔ] (6%), sondern auch seine qualitative Veränderungen, bei denen er mit langem gespannten hohen [u:] (24%), kurzem gespannten [u] (13%) und kurzem ungespannten [ʊ] (27%) alterniert. 3% aller Fälle zeugen von der Fähigkeit dieses Lautes, seine Angehörigkeit zur Reihe zu verändern, nämlich zum kurzen [ʏ].

Der betonte kurze ungespannte [ɔ] wird in 40% normativ realisiert, in anderen Fällen (60%) verlängert.

Resultate der Höranalyse bestätigen, dass die betonten deutschen Vokale in der Rede der Reduktionsstufe 1 – 4 unterliegen, d. h. sie werden nicht nur kürzer, sondern können dem neutralen [ə] ähnlich sein, z. B. als *sie* sich [zi:] – [zə], *also* [o:] – [o] – [ɔ] – [ɔ] – [ə], und *das* [a] – [ə].

Die betonten langen Vokale werden bis zu 73% kürzer, nur der betonte [a:] wird bis zu 62,2% quantitativ reduziert. Die kurzen Vokale haben eine kleinere Stufe der quantitativen Reduktion. Maximal instabil wird der kurze [ɪ], dessen

Dauer in der spontanen Rede nur 30 ms beträgt (in einer geschlossenen Silbe – 90 ms). Kurze [a] und [ɛ] bleiben meist stabiler, was davon zeugt, dass die Vokale ihren inhärenten Merkmalen nach verschiedenartig modifiziert sein können.

Mit der Steigerung der Spontaneität werden die betonten hohen den mittleren Vokalen gleich, z. B. /i:/ = /e:/ und /u:/ = /o:/. Dabei entstehen die Alternationen der Vokale: *e* > *i*, *o* > *u*, was zur Verschmelzung ihrer positionell-kombinatorischer Allophone führen kann.

Die Formantenbereiche der betonten langen Vokale fallen mit den kurzen Vokalen zusammen, was ihre quantitative Reduktion bestätigt. Die Opposition “lang – kurz” ist in der spontanen Rede meist instabil. Bei den Vokalphonemen *e* und *i*, sowie *u* und *o* wird ihre Distinktivität nach der Zungenhöhe meist neutralisiert. Man sieht auch auf dem Sonagramm die allmähliche Verschiebung der Vokale zum Zentrum, was von ihrer qualitativen Reduktion zeugt (Kuzmenko, 2006).

Die Touristeninformation als eine quasispontane Rede verfügt über eine Reihe von segmentalen und suprasegmentalen Merkmalen. Die betonten deutschen Vokalphoneme werden in dieser Rede unter dem Einfluss von vielen kombinatorischen und positionellen Faktoren modifiziert. Als Folge entsteht ihre quantitative und qualitative Reduktion. Sogar die betonten Vokale können in der Rede kürzer und undeutlich werden.

Literatur

Бондаренко, Е. С. (2005). *Територіальна варіативність голосних і приголосних сучасної німецької мови (експериментально-фонетичне дослідження)*. (Дис. канд. філол. наук). Київ, Україна.

Зінченко, О. А. (2010). Модифікації німецьких голосних у спонтанному мовленні чоловіків і жінок. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. Вип. 89 (4). Кіровоград: КДПУ імені В. Винниченка, 336 – 342.

Кузьменко, Т. М. (2006). *Редуція наголошених голосних у сучасному німецькому мовленні (експериментально-фонетичне дослідження)* (Дис. канд, філол. наук). Київський національний лінгвістичний університет. Київ, Україна.

Heid, S. (1998). Phonetische Variation: Untersuchungen anhand des PhonDat2-Korpus. *Forschungsberichte des Instituts für Phonetik und Sprachliche Kommunikation der Universität München, Jh. 36*, 193 – 368.

Kuzmenko, T. (2019). Reduktion der betonten und unbetonten Vokale im modernen Deutschen. *Germanistik in der Ukraine. Jahrbuch 14*, 16 – 25.

Mooshammer, Ch. (1998). Experimentalphonetische Untersuchungen zur artikulatorischen Modellierung der Gespanntheitsopposition im Deutschen. *Forschungsberichte des Instituts für Phonetik und Sprachliche Kommunikation der Universität München, Jh. 36*, 3 – 192.

Rudkivskyy, O. (2017). Phonemoppositionen in den germanischen und slawischen Sprachen: traditionelle Betrachtungsweise. *Germanistik in der Ukraine. Jahrbuch 12*, 26 – 30.

Steriopolo, O. (2018). *Phonetik und Phonologie des Deutschen*. Kyjiw: Verlagszentrum der KNLU.

ВПЛИВ ЕКСТРАЛІНГВАЛЬНОГО КОНТЕКСТУ НА ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ РІШЕННЯ

Лазарева М.О.

*Київський інститут міжнародних відносин Київського національного
університету імені Тараса Шевченка*

[*irmaand@ukr.net*](mailto:irmaand@ukr.net)

The given work presents the results of the analysis of the context, extralinguistic situation and background information viewed as the factors influencing the translator's choice.

Key words: *addition, general context, immediate context, choice of translation equivalents, extralinguistic situation.*

Доцільно розпочати з того, що вибір того чи того відповідника при перекладі значним чином визначається контекстом, у якому використана мовна одиниця, особливо коли йдеться про публіцистичні статті та засоби масової інформації.

У практиці перекладацької діяльності контекст є одним із центральних понять, оскільки він відіграє визначальну роль у процесі сприйняття і розуміння тексту. Зазначимо, що під контекстом прийнято розуміти мовне оточення, в якому вживається та чи та лінгвістична одиниця. У межах загального поняття контексту розрізняють вузький (мікроконтекст) і широкий (макроконтекст) його різновиди. Під вузьким контекстом мається на увазі оточення лінгвістичної одиниці в межах речення. Що стосується широкого контексту, то він виходить за межі речення – це може бути контекст групи речень, абзацу або всього тексту. Саме з урахуванням контексту перекладач і добирає відповідник, який не повинен порушувати граматичну і змістову цілісність тексту, а також який відповідає стилістиці тексту й містить певне прагматичне значення.

Тому **метою** цієї праці є встановлення ролі широкого екстралінгвального контексту у прийнятті перекладацьких рішень на прикладі англо-українського перекладу статті Ендрю Раунслі «Has this been a term of endearment?» (1).

Практика перекладу взагалі та переклад статті Ендрю Раунслі «*Has this been a term of endearment?*» зокрема показує, що цей вказівний контекст може бути відсутнім не лише в розглянутому реченні або на певній сторінці, але й у всьому перекладеному тексті. У таких випадках говорять, що значення

слова визначається екстралінгвальним контекстом. Проілюструємо це на прикладі:

*Strip off the hype which has gushed from **Number 10** ever since... - Відкиньте вихваляння, що лине з **Даунінг стріт 10**...*

Правильний переклад цього речення можливий лише у випадку знання загального історичного контексту та загального змісту статті, адже в реченні виділене словосполучення означає не нумерологічну величину, а будівлю офіційної резиденції британського прем'єр-міністра за адресою Даунінг стріт 10. Ще одним прикладом подібної ситуації може слугувати таке речення:

*Four years ago this Wednesday, Tony Blair stood **before the black door** on his sun-dappled first day in office.*

Тут лексична одиниця *black door* також має непряме значення і набуває термінологічного значення, внаслідок чого повинна перекладатися замість дослівного «чорні двері» розгорнутим поясненням: «двері офіційної резиденції британського прем'єр-міністра».

Часто при перекладі тексту специфічної тематики з метою повного його розуміння читачами необхідно використовувати метод додавання («*aditioning*») загальноновживаних слів до термінологічних одиниць, про що свідчать такі приклади:

***Major's Black Wednesday** – «Чорної середи», як за часів уряду Мейджора*

*Since **the Third Way** was giggled to death... – З того часу, як **політика Третього Шляху (Third Way)** була вицент висміяна...*

Використання великої кількості міжнародно-політичних термінів в обраній статті також може представляти складність для розуміння пересічними читачами змісту та причинно-наслідкових зв'язків тексту, що вимагає від перекладача надання довідкової інформації, а саме короткого роз'яснення таких незагальноновживаних термінів у вигляді так званих «пріміток перекладача»: [номер] (*прим. перекл.*).

[...] *Триденний робочий тиждень – один із заходів, запроваджених у Сполученому Королівстві консервативним урядом, щоб зберегти електроенергію, виробництво якої було сильно обмежено через наслідки нафтової кризи 1973–74 років на транспортування та інфляцію.*

[...] *Зима невдоволення – серія страйків профспілок взимку 1978-1979 рр., які вимагали підвищення зарплат, що відбувалася на тлі найхолоднішої за 16 років зими, під час якої негода ізолювала багато віддалених районів країни.*

Отже, можна дійти висновку, що перекладацьке рішення значно мірою визначається факторами контексту та екстралінгвальної ситуації. Без урахування цих чинників у їхній взаємодії, повне розуміння тексту, його коректний переклад і передача прагматичного спрямування стають неможливими. Професійність перекладача публіцистичних статей полягає в умінні творчо мислити, синтезувати лінгвістичні й предметні навички та розуміння загального історико-політичного контексту. У цьому випадку перекладач має йти від буквального перекладу й наближатися до спеціально-грамотного.

Таким чином, для вирішення проблем перекладу та уникнення можливих помилок і неточностей перекладачеві важливо знати не лише лінгвістичний контекст, наданий словниковими статтями, але й предметно володіти екстралінгвальною ситуацією, що дозволить йому здійснити і когнітивний, і евристичний пошук у процесі перекладацької діяльності.

Література

1. Rawnsley, A. (2001). Has this been a term of endearment? *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/politics/2001/apr/29/politicalcolumnists.comment1>

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАНЦУЗЬКИХ ТЕРМІНІВ У ГАЛУЗІ БІОТЕХНОЛОГІЙ

Тютюник А.А.

*Національний технічний університет України «Київський
політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

a.tjutjunyk@gmail.com

The work is focused on the definition of the main structural and semantic features of the terms in the sphere of biotechnology. The study is performed on the basis of the theories of Ukrainian and foreign scientists including the author's analysis of the chosen terms. The paper describes productive and non-productive ways of creating terminological units. As a result of the analysis the author singles out the main lexical-and-semantic groups of the terms under study as well as dwells on such semantic phenomena as synonymy and antonymy.

Key words: *term, terminological system of biotechnologies, structural-and-semantic aspect, term formation, lexical-and-semantic groups, scientific and technical terminology.*

У лінгвістичній науці сьогодення сформувалася тенденція до вивчення особливостей функціонування мовних одиниць у контексті зв'язків мови з різними сферами діяльності людини та в житті суспільства в цілому. При цьому багаторівневність і різноспрямованість підходів до вивчення певного явища породжують у сучасних лінгвістичних дослідженнях розмаїття термінів [4, с. 10]. Завдяки такій порівняно новій комплексній науці, як біотехнологія на теперішній час люди можуть вирішувати глобальні проблеми, які були важко вирішуваними у минулому. У зв'язку з цим, особливо актуальним в умовах глобального інформаційного простору і цілком природним стає дослідження мовного ресурсу, а саме термінології. Тому виопрацювання упорядкованої термінології у галузі біотехнологій стає цілком необхідним.

Доцільно зазначити, у першу чергу, що шляхом здійснення кількісного аналізу структурних моделей термінів обраної терміносистеми було виявлено, що абсолютну більшість становлять прості терміни, що є цілком природним для науково-технічної галузі, і терміни словосполучення (45,50% і 41,34% відповідно); терміни-аббревіатури та складні терміни відзначено як менш частотні (7,48% і 5,68% відповідно), позаяк за вимогами термін має бути коротким і прозорим.

Традиційно найпродуктивнішими способами творення термінів у цілому, в тому числі й термінів у галузі біотехнологій, визначають морфологічний, відомий як синтетичний, та семантичний.

Відтак, 71,05% проаналізованих простих термінів утворено морфологічним способом. До зазначеного способу належать, передусім, суфіксальний, наприклад: *-ateur* – *incubateur*, *-tion* – *nitrification*, префіксальний, наприклад: *semi-* – *semi-stérilité*, *sous-* – *sous-espèce*. Аналіз складних термінів показав, що їхня переважна частина, а саме 60,00%, утворюється шляхом поєднання простих основ. Це пояснюється тим, що за допомогою згаданих способів утворюється нейтрально забарвлена лексика, що є імманентною ознакою термінів. Використання морфологічного способу творення біотехнологічних термінів дає змогу уникнути полісемії та омонімії, позаяк вони можуть стати на заваді адекватного сприйняття інформації.

Інші способи творення термінів, такі як фонетико-морфологічний і спосіб звуження значення свідчать про незначну кількість їхніх цифрових показників, а, отже, й малочисельність їхнього функціонування.

Існує значна кількість термінів-абревіатур, але у терміносистемі біотехнологій найчастіше можна зустріти саме ініціальні терміни, оскільки вони є найпростішими у сприйнятті.

Терміни-словосполучення тлумачаться у роботі як такі, що утворені за допомогою поєднання декількох слів. Такі терміни М.А. Мартемьянова поділяє на дво-, три-, чотири-, п'яти- та шестикомпонентні, залежно від кількості слів, що входять до складу цих словосполучень [7, с. 16]. Під час аналізу термінів, утворених синтаксичним способом, найрекурентнішими встановлено бікомпонентні терміни, тобто такі, що у своєму складі мають два слова. Вони становлять переважну частину (86,76%) усіх термінів-словосполучень, а серед них найбільше зареєстровано термінів, утворених за допомогою поєднання іменника і прикметника (N+Adj), наприклад: *vaccin* (N) *viral* (Adj), *tissu* (N) *primaire* (Adj), а також іменника, прийменника та іменника, як от *segment* (N) *de* (prèp) *jonction* (N.), *translocation* (N) *de* (prèp) *gènes* (N) (59,32% і 33,93% відповідно).

С.В. Гринев-Гриневич зазначає, що трикомпонентні словосполучення утворюються на основі бікомпонентних, які мають більш тісний структурно-семантичний зв'язок [2, с. 225]. Загалом вони формуються шляхом різноманітного поєднання іменників, прикметників і прислівників, але найпродуктивнішим відзначено поєднання іменника з двома прикметниками, наприклад: *acide* (N) *aminé* (Adj) *essential* (Adj), *régulation* (N) *autogène* (Adj) *négative* (Adj).

Аналіз лінгвістичної літератури стосовно семантичної визначеності термінів, дозволив установити, що наявність дефініції є обов'язковою для

термінів. Щодо вмотивованості / невмотивованості термінів, то виявилось, що це питання все ще залишається недостатньо вивченим. Його досліджували Т.Р. Кияк [5, с. 74-96] та Л.М. Костенко [6, с. 380-382] та ін. У роботі останньої зазначається, що Д.С. Лотте поділяє терміни на правильно зорієнтовані, нейтральні й неправильні, що наразі відповідає сучасній класифікації, згідно з якою терміни поділяються на вмотивовані, напіввмотивовані та невмотивовані відповідно [6, с. 380-382]. Відомою є й думка про те, що повністю вмотивовані терміни, як правило, відсутні. Це пояснюється тим, що кожному поняттю притаманні різні ознаки, а в його назві може бути відображена лише одна і то вона не обов'язково є головною.

З огляду на той факт, що наразі наявна велика кількість підходів до семантичного аналізу мовних одиниць, було обрано семантичний аналіз термінів за номінативним характером, позаяк, на нашу думку, він є найбільш цікавим для дослідження. Згідно з цим способом, найбільше в обраній терміносистемі зареєстровано назв предметів та назв ознак, а найменш чисельними виявилися назви величин. Цей результат є цілком логічним, позаяк у будь-якій галузі відсутні терміни-назви величин, які за кількісним показником могли б перевищити ті, що називають предмети, явища, процеси й ознаки.

Синонімія термінологічних одиниць розглядається як вияв загальномовних закономірностей, хоч донедавна наявність термінів-синонімів заперечувалася або сприймалася як явище вкрай небажане і шкідливе. Синоніми в будь-якій терміносистемі є, як стверджує М.О. Вакуленко [1], не лише природним явищем, а й виконує низку функцій, як от: 1) уточнення й розмежування понять; 2) збагачення наукової мови; 3) утворення деяких похідних термінів; 4) створення перспективного лексичного запасу для подальшого розвитку термінології; 5) тлумачення незрозумілого терміна; 6) формування терміносистеми [1, с. 24]. Головною особливістю цього явища у термінологічній галузі є те, що такі терміни співвідносяться з однаковим об'єктом чи поняттям, а, отже, вони можуть бути взаємозамінними.

У процесі дослідження нами було виокремлено такі синонімічні ланцюги:

1. *implantation d'embryons* – *JIVET (juvenile in vitro embryo technology)* – *FIV (fécondation in vitro)* – *fécondation in vitro*. Ці терміни використовуються для позначення штучного запліднення;

2. *organisme génétiquement modifié* – *OMG (organisme génétiquement modifié)* – *GMO (genetically modified organism)*. У перекладі вони означають генно модифіковані організми та повністю відповідають українському терміну-аббревіатурі ГМО.

Щодо антонімічних термінів, то їх було зафіксовано у 0,62% випадків, наприклад: *jumeau monozygote* та *jumeaux dizygotes*. Це пояснюється тим, що наведені антонімічні терміни вступають в антонімічний зв'язок, оскільки вони називають взаємовиключні поняття, а саме: монозиготні та бізиготні близнюки відповідно.

Виконане в цій роботі дослідження термінів біотехнології з огляду на їхню структуру й семантику, дозволило визначити їхні найхарактерніші ознаки та особливості, а також здійснити їхній поділ на тематичні лексичні групи. Убачається, що в подальшому результати виконаної роботи можуть бути використані як основа для більш глибокого аналізу термінів у галузі біотехнологій.

Література

1. Вакулєнко М.О. Українська термінологія-комплексний лінгвістичний аналіз. Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. 361 с.
2. Гринєв-Гринєвич С.В. Терминовидение: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва: Академия, 2008. 304с.
3. Д'яков А.С., Кияк Т.Р., Куделько З.Б. Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ: КМ Academia, 2000. 218с.
4. Калита А.А., Тараненко Л.И. Речевая манипуляция: определение, функция, механизм реализации. Вісник ХНУ, 2012. №1022. С. 10-19.
5. Кияк Т.Р. Фахові мови як новий напрям лінгвістичного дослідження. Іноземна філологія. Львів, 2009. Вип.121. С. 138–142.
6. Костенко Л.М. Вмотивованість терміна / Л.М. Костенко // Нова філологія. – №1 (12). Запоріжжя: ЗДУ, 2002. С. 380–382.
7. Мартемьянова М.А. Особенности формирования современных научных технических терминологических систем (на примере терминов нанотехнологий): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19. Ижевск, 2011. 22 с.

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ МОВЦЯ ЗА ФОНЕТИЧНИМ ОФОРМЛЕННЯМ ЙОГО МОВЛЕННЯ ПРОСОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВОГО ПОРТРЕТУ ПОЛІТИЧНОГО ДІЯЧА

Алексієвець О.М.

Київський національний лінгвістичний університет

oksalex@ukr.net

The paper reports on one of the crucial problems of modern communication, namely the role of prosody in reflecting politicians' individual speech styles. The work proves that the politician's individual style is formed by a combination of prosodic means which serves self-expression and creates a unique manner of speech.

Keywords: *public speaking, political speech, individual style, prosody, prosodic features.*

На сьогодні політичне спілкування набуває особливої значущості через загострення соціально-політичних аспектів людського буття. Тому теоретичного осмислення й практичного застосування вимагає вивчення різних форм політичної комунікації, коли здійснюється специфічне функціонування усіх прагматичних настанов, які мають вплив на взаєморозуміння політиків, та особливості їх інтонаційної реалізації.

Уміння виступати перед публікою, здійснюючи на неї емоційний та інтелектуальний вплив, є важливим аспектом людської діяльності й показником комунікативної компетентності індивіда і громадського діяча, зокрема. Мовлення політика слугує відображенню наміру, оцінки суспільної ситуації, ставлення до теми повідомлення й аудиторії. Дослідження в галузі просодії озвученого дискурсу (Сейранян, 2016; Фрейдина, 2011 та ін.) доводять, що просодичне варіювання є ключовим індикатором індивідуального стилю мовленнєвої поведінки мовця. Саме в просодії «реалізується все різноманіття соціальних й індивідуальних відтінків мовлення» (Фрейдина, 2011, с. 142).

Матеріалом запропонованого дослідження є відеозаписи публічних виступів прем'єр-міністра Великої Британії (2010-2016) Девіда Камерона. Діяч довів свою успішність і політика, і оратора завдяки дарові переконання, експресивності та емоційності мовлення, яке сприймається надзвичайно легко, будучи коротким, лаконічним та максимально доступним для

розуміння і слухачами-співвітчизниками, і світовою аудиторією. Ступінь точності відображення дійсності й глибини емоцій також не викликає сумніву. Ораторські здібності Девіда Камерона неодноразово відзначалися науковою спільнотою (Алексієвець, 2020; Кауфова, 2016; Погребнова, 2016).

У результаті аналізу виступів політика вдалося виявити низку просодичних технік, характерних для всіх його промов і які дозволяють здійснювати потужний емоційний та прагматичний вплив на аудиторію.

Яскравою рисою індивідуального ораторського стилю Девіда Камерона є чітка артикуляційна організація мовлення, яка дозволяє виділяти ключові слова, надавати промова вагомості, забезпечує зрозумілість й авторитетність виступів.

Проаналізувавши мелодику і тональний малюнок виступів прем'єр-міністра, відзначимо, що діяч активно використовує зміни інтонації, надаючи важливості виступу та здійснюючи вплив на аудиторію. Мовлення легко сприймається і не є монотонним. Йому притаманна велика кількість виділених наголосом складів. Таке послівне акцентування є одним з виявів індивідуального стилю промовця.

Рисою індивідуального стилю є осмислене інтонування мовлення, тобто така локалізація фразового наголосу, яка б найбільше відповідала задуму оратора і можливостям сприйняття слухачів. Характерною для індивідуального ораторського стилю Девіда Камерона є реалізація висловлень на середньо-підвищеному тональному рівні у розширеному тональному діапазоні. Щодо дистрибуції мелодичних шкал, то у виступах має місце домінування усічених шкал. Наступними за частотою є повні шкали з перевагою спадної ступінчастої шкали. При цьому, у межах повної шкали уваги заслуговує наявність певної кількості спадних ковзних шкал, оскільки саме вони у поєднанні з іншими компонентами інтонації інтенсифікують значення висловлень. Окрім цього, властивими є переривання шкали з різким підвищенням тонального рівня. Для завершення мелодичного малюнка інтоногрупи політик найчастіше послуговується спадними термінальними тонами високого та низького висотно-тонального рівнів, які посилюють вагомості фрагменти і надають категоричності висловлюваному. Активно використовується фразовий наголос, який переноситься з кінцево-фокусної на марковану позицію.

Результати аналізу виступів політика засвідчують домінування прискореного темпу, що при цьому не заважає адекватному сприйняттю смислу висловлюваного. Простежується тенденція до сповільнення на

важливих словах чи ділянках. Установлено також, що для виступів властивим є дрібне членування висловлень на інтоногрупи за допомогою пауз коротких і дуже коротких. Політик виголошує промови у зоні помірної гучності з тенденцією до підвищення з метою інтенсифікації висловлюваної точки зору. Тембр голосу чистий, без недоліків, окремі частини вимовляються з авторитарним забарвленням.

Наведемо фрагменти виступів, що демонструють індивідуальний ораторський стиль Девіда Камерона, який виявляється саме в особливостях просодичного оформлення мовлення:

It has 'not been an `easy journey,|and of ,course|we have 'not 'got every de'cision `right,| but I `do be,lieve| that to ,dayξ our 'countryξ is `much ,stronger.||
(Cameron, 2016a).

В інтерпретованому фрагменті, як власне і у промові, прослідковується чітка вимова усіх складів в інтоногрупах, що реалізуються у розширеному діапазоні за допомогою поступово спадних ступінчастих шкал, спадних термінальних тонів високого і низького висотно-тонального рівнів, зміщених на марковані ділянки у фінальних синтагмах, на тлі прискореного темпу і помірної гучності. Висловлювання відзначається чіткою ритмічною структурою.

Важливість і складність політичної діяльності підкреслюється у синтагмі *It has 'not been an `easy journey,|* завдяки усіченню шкали у поєднанні зі спадним термінальним тоном високого тонального рівня зі зміщенням фразового наголосу на марковану позицію у поєднанні з помірним темпом та помірною гучністю. Визнання, що не всі рішення були правильними, актуалізується поступово спадною ступінчастою шкалою та спадним тоном середньо-низького тонального рівня у поєднанні з реалізацією у прискореному темпі й з помірною гучністю. Фрагмент висловлення *but I `do be,lieve* характеризується підвищенням гучності на слові *do*, що у поєднанні зі зміщенням на нього спадного термінального тону, маркованого високим тональним початком та позитивним тональним інтервалом між низьким ненаголошеним передтактом *but I* та сильно наголошеним *`do* виділяють слово, що підкреслює впевненість промовця у результаті діяльності. Наступна синтагма *our 'countryξ is `much ,stronger* її підсилює. Реалізована на високому тональному рівні у широкому тональному діапазоні, прискореному темпі й зоні підвищеної гучності. Усічена шкала у

поєднанні з високим спадним тоном та внутрішньосинтагменною паузою перед ключовим словом *much* підкреслює відповідальність промовця за результат діяльності. Відзначимо тут також зміщення фразового наголосу з кінцево-фокусної на марковану позицію.

Наступний приклад виступу Д. Камерона, означений високим ступенем емоційного забарвлення, також демонструє мовленнєвий стиль політика:

Britain is a 'special 'country| – we have 'so many ↑great ad'vantages| – a parlia'mentary de'mocracy where we re'solve 'great 'issues about our 'future through 'peaceful de'bate,| a 'great 'trading 'nation with our 'science and 'arts, our engi'neering and our crea'tivity, re'spected the 'world 'over.|| (Cameron, 2016b).

Інтонаційна організація аналізованого фрагмента покликана здійснити емоційний вплив на слухачів і переконати у величчї країни. Чітко артикульований, цей фоноблок реалізується завдяки середнім інтонаційним групам, актуалізованим здебільшого спадними ступінчастими шкалами у поєднанні зі спадними тонами низького і високого тонального рівнів, а також висхідними тонами низького висотно-тонального рівня для перелічення важливих аспектів суспільно-культурного життя країни. Відзначається висхідний рух тону на першому наголошеному складі. Окрім цього, помірний темп з короткими паузами у поєднанні з помірною гучністю слугують показником впевненості й переконаності промовця.

Таким чином, інваріантній інтонаційній моделі мовленнєвого портрету Девіда Камерона притаманні ознаки: правильна артикуляція, послівна акцентуація, розширений тональний діапазон, середньо-підвищений тональний рівень, варіативність мелодичних контурів (ступінчастий поступово спадний і з порушеною поступовістю, поступово ковзний, рівний), прискорено-помірний темп, наявність інтенсифікованих пауз, регулярний ритм, чистий тембр. Політик відзначається яскраво вираженим індивідуальним виразним і відкритим мовленнєвим стилем, що слугує ефективній взаємодії з аудиторією і реалізації комунікативних намірів.

Література

1. Алексієвць, О. М. (2020). Просодична реалізація індивідуального ораторського стилю політика. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: «Філологія», 45 (2), 26-30.

2. Кауфова, Л. А. (2016). Когнитивно-дискурсивный подход к анализу британской политической речи. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*, 103-107. URL: www.gramota.net/materials/2/2016/9-2/29.html
3. Погребнова, А. Н. (2016). Политический дискурс и языковая личность Дэвида Кэмерона. *Филологические науки в МГИМО*, № 5, 51-69.
4. Сейранян, М. Ю. (2016). *Конфликтный дискурс и его просодический строй*. Москва: МПГУ.
5. Фрейдина, Е. Л. (2011). *Публичная речь и ее просодический строй*. Москва: Прометей, 2011.
6. Cameron, D. (2016a). *David Cameron's departing words as Prime Minister*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=v3w9VZkzAXg&ab_channel=ITVNews
7. Cameron, D. (2016b). *Resignation address*. URL: <http://www.americanrhetoric.com/speeches/davidcameronresignationspeech.htm>

ДИНАМІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПУБЛІЧНОГО МОВЛЕННЯ ПЕДАНТИЧНИХ АКЦЕНТУЙОВАНИХ ОСОБИСТОСТЕЙ

Андрущенко І.О.

Київський національний лінгвістичний університет

irmaand@ukr.net

The given work presents the results of the acoustic analysis of dynamic features of public speeches realized by the English speaking obsessive-compulsive accentuated personalities.

Key words accentuated personalities, acoustic analysis, dynamical features, obsessive-compulsive accentuated personalities, public speeches.

Результати, одержані під час проведення акустичного аналізу інавгураційних і програмних промов, виголошених політичними лідерами, яким притаманна педантична акцентуація характеру, та їх подальша лінгвістична інтерпретація уможливили опис просодичного оформлення публічного мовлення педантичних акцентуєваних особистостей взагалі та його динамічних характеристик зокрема.

Мета здійсненого дослідження полягала у встановленні динамічних характеристик інтонаційного оформлення ключових фрагментів трьох структурно-композиційних частин інавгураційних і програмних промов, виголошених президентами США і прем'єр-міністром Великої Британії (другої половини ХХ століття), яким властива педантична акцентуація характеру (Д. Д. Ейзенгавер, Дж. Ф. Кеннеді та Дж. Каллаген).

Вивчення динамічних характеристик інтоногруп інавгураційних і програмних промов, актуалізованих педантичними акцентуєваними особистостями, дозволило встановити, що у *вступній частині* аналізованих промов найрекурентнішою є локалізація **максимуму інтенсивності** в інтоногрупах на такті (32,56%). Наступною за частотою локалізації максимуму інтенсивності є ядерний складоносій (27,91%). Щодо локалізації максимуму на наголошеному складі шкали, то її кількість є незначною і становить 9,30%. Найменш частотною є розташування піку інтенсивності на передтакті (3,23%).

Основній частині досліджуваних промов притаманним є зростання відсотка локалізації максимуму інтенсивності на першому наголошеному складі шкали (44,59%) й ядерному складоносєві (31,08%) порівняно зі вступною частиною. Частка піку інтенсивності на наголошеному складі шкали залишається практично однаковою (8,11% в основній частині і 9,30%

у вступній). При цьому зареєстровано досить високу частоту локалізації максимуму інтенсивності на передтакті (16,22%), який зазвичай вимовляється з підвищеною гучністю у зоні середньо-підвищеного чи високого тонального рівня, що сприяє інтенсифікації висловлення, виокремленні важливих для сприйняття слухачами деталей промови.

Заклучній частині інавгураційних і програмних промов педантичних акцентуєваних особистостей притаманна майже однакова локалізація максимуму інтенсивності на першому наголошеному складі шкали, ядерному складоносієві й передтакті (34,62%, 34,62% і 26,91% відповідно). Щодо локалізації піку інтенсивності на наголошеному складі шкали, то її відсоток є найнижчим серед усіх структурно-композиційних частин промов і становить лише 3,85%. Узагальнення отриманих результатів локалізації максимуму інтенсивності у *заклучній частині* промов дозволяє стверджувати, що такий її розподіл сприяє, з одного боку, інтенсифікації найвагомійших смислових центрів цієї частини промови, з іншого — відображає зосередженість мовців на найдрібніших деталях подальшого політичного й економічного розвитку країни, їхню схвильованість з приводу успішного виголошення промови, прагнення донести інформацію до кожного виборця.

Вивчення показників *діапазону інтенсивності* інтоногруп у *вступній частині* інавгураційних і програмних промов дозволило зареєструвати переважання інтоногруп у зонах розширеного (60,46%) і середнього (23,26%) діапазону інтенсивності. Частота інтоногруп, виголошених у широкій зоні діапазону (16,28%) є досить великою, позаяк у цій частині промови інтоногрупи, актуалізовані у вузькій і звуженій зоні діапазону інтенсивності, не зареєстровані.

В *основній частині* промови частка інтоногруп, вимовлених у зоні розширеного діапазону інтенсивності, залишається домінуючою (62,17%). Щодо інших різновидів діапазону інтенсивності, то кількість інтоногруп, реалізованих у зонах середнього і широкого діапазону, залишається майже незмінною (21,62% і 13,51% відповідно). При цьому кількість інтоногруп у звуженому діапазоні інтенсивності є незначною (2,70%). Водночас, у цій структурно-композиційній частині промови зона вузького діапазону інтенсивності не зареєстрована.

Аналіз динамічних характеристик *заклучної частини* промови засвідчив високу рекурентність інтоногруп, актуалізованих у зоні розширеного діапазону інтенсивності (61,53%). Наступною є зона середнього діапазону інтенсивності (34,62%). Відсоток звуженого діапазону

інтенсивності залишився майже незмінним (3,85%). Водночас, для цієї частини промов застрягаючих акцентуєваних особистостей не властиве виголошення висловлень у широкому й вузькому діапазоні інтенсивності. Такий незмінний розподіл динамічних характеристик у всіх структурно-композиційних частинах промови свідчить про високий ступінь усвідомлення мовцем своєї відповідальності за майбутнє країни і їхнє прагнення заохотити аудиторію сприяти втіленню виголошених планів щодо подальшого курсу розвитку держави.

Динамічні характеристики публічного мовлення, притаманні особистостям із педантичною акцентуацією характеру, можуть бути проілюстровані за допомогою фрагмента заключної частини промови Дж. Ф. Кеннеді, у якому політик звертається до американців з проханням підтримати його кандидатуру на майбутніх виборах: *It 'has been a ↑long /road | from the 'first 'snowy /day § in 'New \Hampshire | 'many 'months a/go | to this 'crowded con'vention \city. || 'Now begins a'nother ↑long /journey, | 'taking me into your /cities § and /homes | a'cross the U'nited \States. || 'Give ·me your \help | -and your \hand | iand your \voice. || (1).*

Емоційно забарвлене висловлення *'Give ·me your \help | -and your \hand | iand your \voice* складається з трьох інтоногруп, кожна з яких вимовляється на вищому тональному рівні з підвищенням гучності.

Так, перша інтоногрупа висловлення *'Give ·me your \help* реалізується на середньо-підвищеному тональному рівні, у розширеному тональному діапазоні, у підвищеній гучності й сповільненому темпі, легатоподібному регулярному ритмі. Оформлюється вона усіченою шкалою у поєднанні із середньо-пониженим спадним термінальним тоном у зоні малої швидкості зміни напрямку його руху, що надає її звучанню впевненості і переконливості.

Наступна інтоногрупа, *-and your \hand*, актуалізується на середньо-підвищеному тональному рівні, у широкому тональному діапазоні, у зоні підвищеної гучності і сповільненого темпу із середньо-підвищеним передтактом у сполученні із середньо-підвищеним спадним термінальним тоном, реалізованим у зоні малої швидкості зміни напрямку його руху, що сприяє підвищенню емоційності висловлення. Емоційність висловлення також зростає за рахунок повтору сполучника *and* у досліджуваних

інтоногрупах *-and your \hand | \and your \voice*, що сприяє утворенню легатоподібного ритмічного малюнка.

Фінальна інтоногрупа *\and your \voice* актуалізується на високому тональному рівні, у широкому тональному діапазоні й підвищеній гучності та сповільненому темпі. Її початок також має емоційне забарвлення за рахунок функціонування високого передтакту. Вона оформляється високим спадним термінальним тоном у зоні малої швидкості, що надає цій інтоногрупі промінантності, оскільки саме в ній міститься заклик до громадян підтримати політика на виборах. За рахунок такого інтонаційного оформлення висловлення в цілому звучить насичено, енергійно, натхненно.

Отже, одержані результати вивчення динамічних характеристик публічного мовлення політиків із педантичною акцентуацією характеру дозволяють стверджувати, що їхньому мовленню у всіх структурно-композиційних частинах інавгураційних і програмних промов притаманна локалізація максимуму інтенсивності здебільшого на такті. Щодо варіювання діапазону інтенсивності у межах структурно-композиційних частинах промов, то у всіх частинах промов зареєстровано домінування інтоногруп, актуалізованих у зоні розширеного діапазону.

Література

1. Kennedy J. F. (1960). Democratic National Convention Nomination Acceptance Address 15 July 1960. Retrieved from <https://www.americanrhetoric.com/speeches/jfk1960dnc.htm>

**ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИГОЛОСНИХ
ЗВУКІВ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ДІАЛЕКТУ АНГЛІЇ У ПЕРІОД
1960-1990 РОКІВ**

Колісник М.П.

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
m.p.ruda@gmail.com*

The article presents the experimental study results of the specificity and actualization frequency of the deviations in the consonant system registered in the pronunciation of the English north-eastern dialect speakers within the period of 1960-1990 years. The nomenclature of segmental units of the north-eastern dialect consonant system was determined by means of auditory and comparative analyses of segmental phonetic units' deviations from the orthoepic norm of the English language.

Key words: North-eastern dialect, English, pronunciation norm, phonetic deviations, consonant system.

Найбільш дослідженим аспектом функціонування будь-якого діалекту є його орфоепічна норма. Дослідження приголосних звуків північно-східного діалекту Англії віддзеркалено у працях Біл Дж. (1993, 2012), Бурбано-Елізондо Л. (2006), Пірс М. (2009). Разом з тим, фонетичні розбіжності консонантної системи діалекту регіону залишаються менш вивченими порівняно з вокалічною системою і потребують більш глибокого дослідження.

Задля вивчення фонетичного аспекту особливостей функціонування північно-східного діалекту Англії під час аудитивного аналізу експериментального матеріалу мовлення носіїв північно-східного діалекту Англії, зафіксованого за 1960-2010 роки, було виокремлено й систематизовано такі типові відхилення в актуалізації приголосних від вимовного стандарту: некоректна реалізація алофонів **фонем** [l]; заміна задньоязикового сонанта [ŋ] на апікально-альвеолярний [n]; опущення **фонем** [h] на початку слова; опущення **фонем** [ð] у службових словах; опущення **фонем** [d] у ненаголошених позиціях; опущення **фонем** [t] у кінцевій позиції; наявність глотальної зупинки на місці фонем [p], [t], [k]; оглушення кінцевих дзвінких приголосних; не вимовляння **фонем** [l] прислівникового суфікса *-ly* (Колісник, 2020).

Наступним кроком дослідження є вивчення частотних характеристик функціонування приголосних звуків діалекту у мовленні жінок та чоловіків

різних соціокультурних рівнів у період 1960-1990 років. Таким чином, частотні характеристики означеної вище системи відхилень приголосних у мовленні представників низького соціокультурного рівня, що є носіями північно-східного діалекту Англії 1960-1990 років, відображено на рис. 1.

З діаграм видно, що такі фонетичні відхилення як опущення фонемі [h] на початку слова та фонемі [d] у ненаголошених позиціях були зафіксовані виключно (100%) у мовленні жінок північно-східного регіону. Наприклад:

had /hæd/ (St. Eng.) – *had* /æd/ (NED);

didn't /dɪdnt/ (St. Eng.) – *didn't* /dɪnt/ (NED).

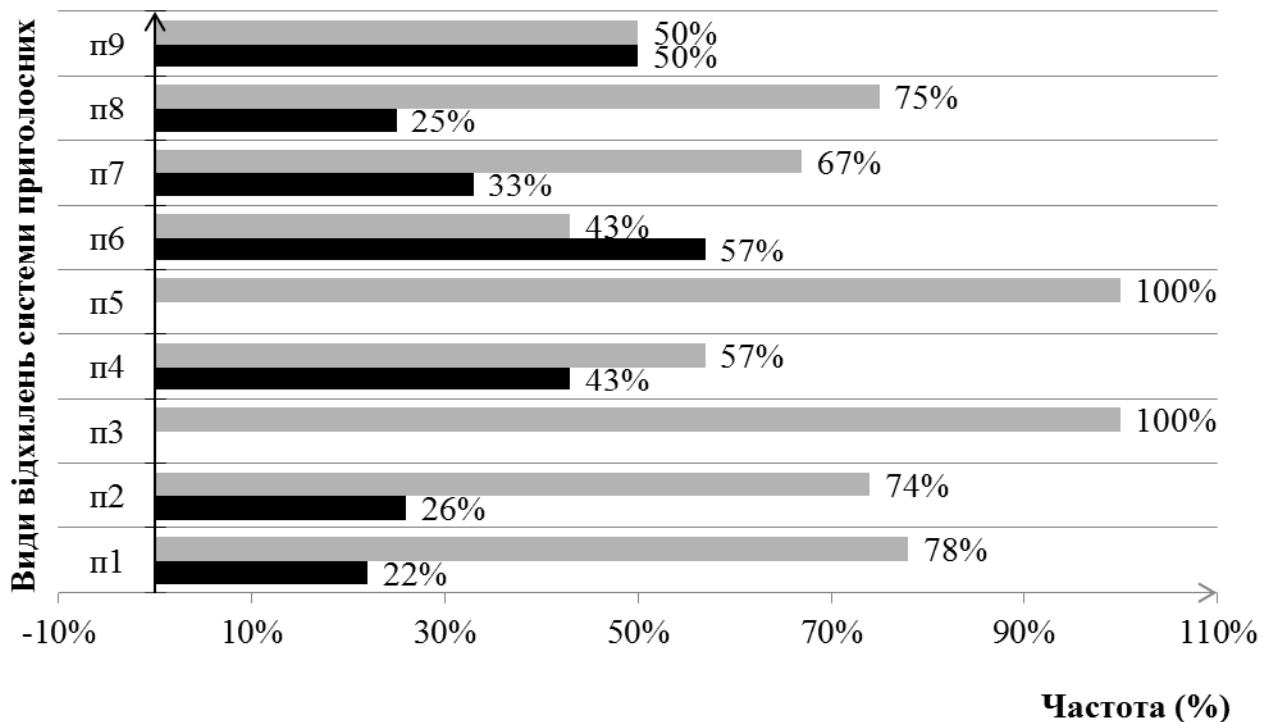

Рис. 1. Частота відхилень у системі приголосних у мовленні носіїв північно-східного діалекту Англії з низьким соціокультурним рівнем у період 1960-1990 років. Умовні позначки: ■ – чоловіки, □ – жінки.

Наступними за частотою відхиленнями у вимові жінок були відсутність темного алофона фонемі [l], тобто наявність її світлого варіанту в усіх позиціях (78,0% на противагу 22,0% у чоловіків), оглушення дзвінких приголосних (75%) у кінцевій позиції слова та заміна задньоязикового [ŋ] на апікально-альвеолярний [n] (74,0%). У їхньому мовленні мала також місце досить висока частота глотальної зупинки на місці фонем [p], [t], [k] (67,0%) та опущення фонемі [ð] у службових словах (57%).

Щодо вимови чоловіків у зазначений період, то максимальні показники (100%) частоти відхилень у системі приголосних зафіксовано у випадку опущення фонемі [t] у кінцевій позиції (57,0%).

Як показує дослідження, у період 1960-1990 років, переважне порушення правил орфоепічної норми англійської мови жінками можна пов'язати з їхньою меншою соціальною активністю.

Протилежна картина динаміки змін системи відхилень приголосних звуків у вимові носіїв північно-східного діалекту Англії, що мають середній соціокультурний рівень зареєстровано в 1960-1990 роки (рис. 2.).

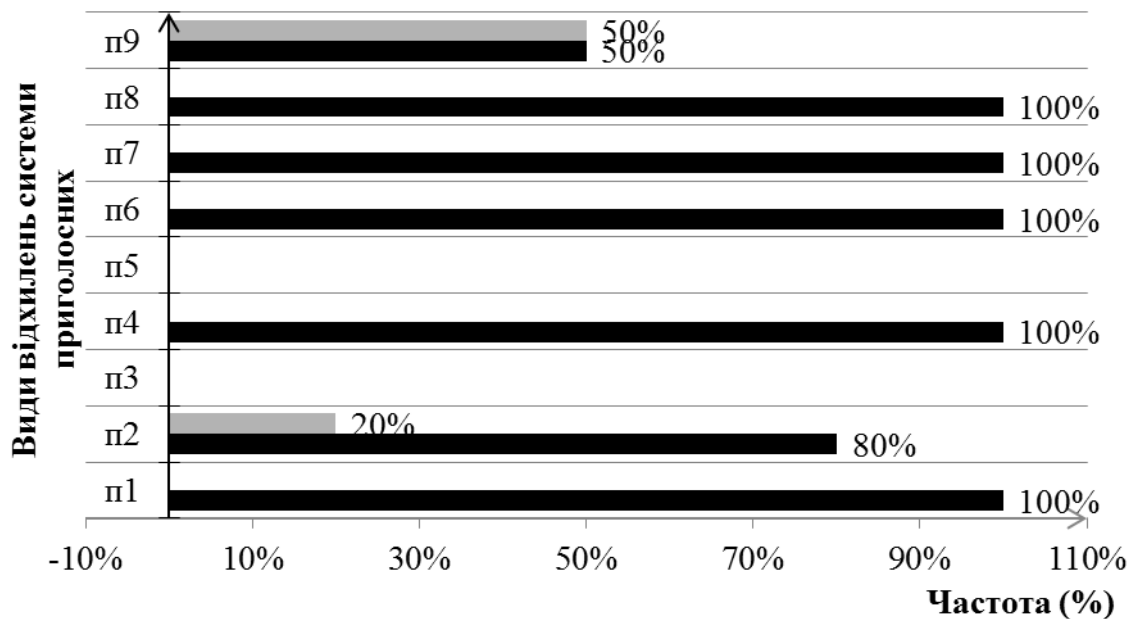

Рис. 2. Частота відхилень у системі приголосних у мовленні носіїв північно-східного діалекту Англії із середнім соціокультурним рівнем у період 1960-1990 років. Умовні позначки: ■ – чоловіки, ■ – жінки.

У цей період майже не виявлено порушень норми в консонантній системі у вимові жінок середнього соціокультурного рівня, що мешкають на північному сході Англії. Виняток складають випадки не вимовляння фонемі [l] прислівникового суфікса *-ly* та заміни задньоязикового [ŋ] на апікально-альвеолярний [n], проте їхня частота є незначною і складає лише 50,0% і 20,0% відповідно. Наприклад:

really /^ˈriəli/ (St. Eng.) – *really* /^ˈri:ɪ/ (NED);

working /wɜ:kɪŋ/ (St. Eng.) – *working* /wɜ:kɪn/ (NED);

Щодо решти відхилень у системі приголосних, то вони були зафіксовані виключно у вимові чоловіків або ж вони не були зареєстровані у мовців

середнього соціокультурного рівня в аналізований період (1960-1990 р.р.), як у випадку з опущенням фонем [h] на початку слова.

Той факт, що у вимові чоловіків як представників середнього соціокультурного рівня носіїв північно-східного діалекту Англії зареєстровано переважну кількість відхилень, може пояснюватись тим, що жінки зазначеного соціокультурного рівня зазвичай обіймають в суспільстві різні посади, які вимагають постійного контакту з іншим людьми, а отже, порозуміння, наприклад, секретарі, медсестри, продавці.

Стосовно системи відхилень у вимові приголосних у мовленні носіїв північно-східного діалекту Англії, які мають високий соціокультурний рівень, то в ньому зафіксовано лише поодинокі випадки порушення їхньої вимови, а саме: відсутність темного алофона фонем [l], тобто домінування в мовленні її палаталізованого варіанту в усіх позиціях (що є типовою рисою чоловічого мовлення). Це зайвий раз підкреслює значущість у цей період історичного часу розвитку мови як показника приналежності мовця до вищого соціального класу.

Література

- Beal J. (1993). Geordie Accent and Grammar. *Newcastle University Review*. P. 34-46.
- Beal J. C., Burbano-Elizondo L., Llamas C. (2012). Urban North-Eastern English : Tyneside to Teesside. Edinburgh. 114 p.
- Burbano-Elizondo L. (2006). Regional variation and identity in Sunderland. *The Sociolinguistics of Identity*. P. 113-128.
- Kolisnyk M. P. (2020). Fonetychni Rozbizhnosti U Systemi Pryholosnykh Zvukiv Pivnichno-Skhidnoho Dialektu Anhlii. *Proceedings of Suchasni Tendentsii Fonetychnykh Doslidzhen*. P. 100-101.
- Pearce M. (2009). A perceptual dialect map of North East England. *Journal of English Linguistics*. P. 162-192.

LES CARACTÉRISTIQUES PHONÉTIQUES DU DISCOURS DES JEUNES

Viktoriya Koulykova

*Université nationale technique d'Ukraine
«Igor Sikorsky Institut polytechnique de Kiev»
koul.kiev@ukr.net*

The paper deals with the problem of the French youth speech. In particular, articulatory and prosodic features of the spoken language as a style widely used by the youth of France are revealed, namely: the extensive use of additional accents, modifications of tone and melody of speech, special rhythm of speech flow, loss of some sounds and syllables.

Key words: *youth speech, pronunciation, prosodic features, French.*

Le langage des jeunes est une couche particulière de la langue nationale, qui reflète dans une certaine mesure le niveau de culture, d'éducation et de développement de la société. Le linguiste français Henri Boyer [2] souligne que les jeunes ont toujours été des innovateurs dans le domaine de la langue, en formulant non seulement un nouveau vocabulaire, mais aussi en améliorant le processus de communication. Leur propre discours aide les jeunes à souligner leur statut particulier, à se séparer de la société des parents et des enseignants.

Au cours des dernières décennies du 20e siècle, les linguistes se sont adressés à l'analyse du discours familier des jeunes, qui va au-delà de la langue littéraire dite codifiée. Cependant, l'étude de ce phénomène est toujours actuelle, puisque le développement des caractéristiques culturelles et sociales de la société influence la parole des jeunes, conduit à son changement à tous les niveaux de la langue.

En examinant des caractéristiques sociales du discours familier des jeunes, nous prêtons tout d'abord attention à ses particularités telles que la facilité de communication, les relations amicales entre les partenaires de communication, la spontanéité de l'expression, le manque d'autocontrôle, le contact direct des interlocuteurs. La conséquence de cette nature de la communication est la négligence de la parole, qui conduit à un lâchage de la tension musculaire de l'appareil phonatoire, à des déplacements dans l'articulation des sons [1].

La nécessité de transmettre rapidement des informations d'un partenaire à un autre dans une ambiance de communication détendue met en évidence deux critères: la brièveté et l'expressivité.

Lors de la communication, la brièveté permet un échange rapide d'opinions et d'informations, conduit à une accélération du rythme de la parole. L'accélération du

temps de la parole conduit à la compression des groupes d'accent. Certains sons et syllabes dans les mots disparaissent, plusieurs vocables se combinent en une seule unité sonore. Les voyelles s'harmonisent et se réduisent, et les consonnes s'assimilent.

Dans le discours expressif, on emploie largement des accents supplémentaires, le timbre et la mélodie du discours, son intensité sont modifiés. On observe un caractère particulier de la rythmisation de la parole.

La forme la plus courante du langage parlé est le dialogue. La tâche principale est de transmettre des informations d'un interlocuteur à un autre, ce qui conduit au choix du vocabulaire, de l'intonation, de la mimique expressive et des gestes. Ce choix dépend de la situation et du sujet de la conversation. Ainsi, on observe l'augmentation ou la diminution de la mélodie à la fin et au milieu de l'énoncé, le rythme accéléré de la parole, des interruptions de l'énoncé, une abondance d'accentuation, la perte des sons [n], [s], [r], [l], [e] caduc, [u] dans le pronom personnel tu.

La prononciation française moderne des jeunes est fortement influencée par la langue populaire, qui se trouve au-delà de la prononciation littéraire [3]. Analysons les caractéristiques du langage populaire parisien.

Il se caractérise par l'affaiblissement de l'articulation, la palatalisation, la prononciation des consonnes finales dans des mots monosyllabiques, une forte accentuation des syllabes accentuées, un grand nombre des accents d'insistance, qui tombent sur la première syllabe du mot, l'allongement de la syllabe non-accentuée.

Examinons les caractéristiques des consonnes:

- la perte des consonnes au milieu ou à la fin des mots, par exemple:

M(on)sieur, que(l) qu(e) soit, me(r)credi, o(b)scure, o(b)stiner, aimab(l)e, ensemb(l)e, doub(l)e, emp(l)oyé;

- la réduction du groupe de consonnes [lj] en [j], ou le remplacement [il] par [j], par exemple:

cava(l)ier, sou(l)ier, esca(l)ier, mi(ll)ion, mi(ll)iard, mi(l)ieu;

- la perte des consonnes -r, -l, -t dans la position finale d'un mot après une consonne, par exemple:

mett(r)e, peup(l)e, liv(r)e, aut(r)e fois, défend(r)e, Montmart(r)e;

- la prononciation des consonnes finales, le plus souvent dans les mots monosyllabiques, par exemple:

vingt, ceux, deux;

- le remplacement [ks] par [s] devant la consonne *p* ou *t*, par exemple:

esprès, espatrier, explosion.

Passons maintenant à l'analyse des voyelles:

- la perte des voyelles [e, i, u], par exemple:

b(i)en, r(i)en, p(u)is, qu(i), d(e)main, d(e)mande, d(e)mi, d(e)p(u)is, d(e)venir, l(e)ver, m(e)sure, t(e)nir, c(e)rise, g(e)ler;

- le remplacement de la voyelle *a* par *e*, surtout dans la position devant *r*, par exemple:

Montpernasse au lieu de *Montparnasse*;

- le remplacement de la voyelle *e* par *a* dans les pronoms personnels, par exemple:

al, a, alz au lieu de *elle, elles*;

- la prononciation du groupe de sons: la semi-voyelle+la voyelle [wa] comme [wɛ] dans le mot *quoi*;

- le remplacement de la voyelle [ɛ] par [e] dans une syllabe ouverte accentuée, par exemple:

billet, bonnet, désormais, jamais;

- le remplacement de la voyelle [u] par [o], par exemple:

ouvrier (ouvrier), jornal (journal), borgeois (bourgeois);

- l'apparition du son *e* dans les mots commençant par *sp, st*, par exemple:

espécial, estatue, estrophe.

En raison de la négligence de la prononciation, on peu voir commes des voyelles non accentuées et même des syllabes entières sont omises, par exemple:

(il) y a, p(eu)t-êt(re), pas d(u) tout, (il n`)y a pas.

Les fausses liaisons sont assez courantes, par exemple:

quat(re)-z-ouvriers.

Ainsi, le discours des jeunes en français possède le nombre de caractéristiques phonétiques. La prononciation est proche à la prononciation familière ou populaire; le rythme accéléré; la perte fréquente de voyelles, de consonnes et même des syllabes; l'abondance des phrases expressivement intonées; l'allongement emphatique des sons; la rupture des mots en syllabes; un large emploi des accents supplémentaires; la modification du timbre et de la mélodie du discours, son intensité etc.

Littérature

1. Blanche-Benveniste C. Français parlé-oral spontané: quelques réflexions/ C. Blanche-Benveniste, M. Bilger // Revue française de linguistique appliquée. Vol. IV-2. 1999. P. 21–30.

2. Boyer H. «Nouveau français», «parler jeune» ou «langue des cités»? Langue française. № 114. 1997. 156 p.

3. Sauvageot A. *Analyse du français parlé*. Paris: Hachette, 1972. 189 p.

ПРОСОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ДІЯЧІВ В УМОВАХ СТРЕСУ

Рубчак О.Б.

*Національна академія державного управління
при Президентові України
rubchak.olha@gmail.com*

The paper provides some insight into the study of political discourse under stress. The focus is made on the definition of political discourse as well as on a psycho-physiological factor that influences the choice of language means. The contribution also provides a brief overview of lexical, grammatical, and prosodic features of political discourse under stress.

Key words: political discourse, stress, prosodic features, language means, spontaneous speech.

Зацікавленість вивченням мовних, зокрема фонетичних, особливостей політичного дискурсу, зумовлюється тим, що в ньому відображується суспільно-політичне життя країни, а також національні й культурні цінності (Шарпановська, 2016, с. 428). Особливий інтерес викликає дослідження політичного дискурсу в ситуаціях, які не є заздалегідь підготовленими і які зумовлені непередбачуваними, стресовими обставинами, оскільки саме такі ситуації здатні виявляти реальну особистість мовця.

Отже, **метою** цієї роботи є окреслити поняття “політичний дискурс” і “стрес”, а також указати набір мовних засобів різних рівнів, що характеризують мовлення політичних діячів в умовах стресу.

Ми поділяємо думку про те, що політичний дискурс є “...зв’язним текстом, вираженим за допомогою мовних і позамовних засобів, зумовлених ситуацією політичного спілкування у сукупності з прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами” (там само, с. 429). Таким чином, політичний дискурс є “...дискурсом публічним, сфера функціонування якого зумовлена сферою політики, з певним набором ситуацій спілкування, типовими моделями мовленнєвої поведінки, певною тематикою, набором інтенцій і мовленнєвих стратегій” (Алексієвець, 2015, с. 308).

Для лінгвістичного аналізу політичного дискурсу важливо враховувати його системотворчі ознаки, такі як “масовість, домінування емоційності, використання засобів маніпулювання, опосередкованість політичної комунікації фактором мас-медіа (медіатизація політики), театральність,

динамічність мови політики, яка зумовлюється актуальністю відображуваних подій та мінливістю політичної ситуації” (Кусько, 2002, с. 127). Ці системотворчі ознаки визначають підготовлений характер мовлення політичних діячів із притаманними таким текстам мовними засобами.

При цьому на добір мовних засобів політичного дискурсу впливають і його численні функції, які варіюються від функції політичної пропаганди до прогностичної функції (Carreon, 2017, с. 639). Беручи до уваги зазначені вище системотворчі ознаки та функції політичного дискурсу, закономірним є те, що політичні лідери під час виступів часто вдаються, як зазначає В.А. Підгрушний, до використання так званих “мовних масок”, а також різноманітних мовних прийомів, загальнодоступної для населення мови, застосування неологізмів, клішованих фраз тощо (Підгрушний, 2015, с. 250).

Водночас, певні несподівані обставини і ситуації, коли мовець змушений приймати відповідальні рішення в умовах дефіциту часу, провокують стан емоційної напруги й унеможливають використання “мовних масок”. Емоційна напруга може безпосередньо впливати на породження мовлення і виявляється в тому, що політикам важко формулювати думки й вибирати слова, що відображається на всіх рівнях мови (Соловей, 2014, с. 282; Dunmire, 2012, с. 742).

Стрес розглядається як психо-фізіологічне явище, що може передбачати ситуації, в яких існує фізична загроза життю, тобто реакція викликається фізіологічними факторами, або наявний стресовий фактор, що впливає на когнітивну та психологічну оцінку ситуації мовцем і визначається індивідуалізацією відповіді на стресову ситуацію (Dietrich, 2019, с. 942-943; Kirchhübel, 2011, с. 77-78).

Ця індивідуалізація реакції мовців цілком природно виявляється на всіх рівнях мови. На граматичному рівні мовлення у стані емоційного напруження супроводжується збільшенням кількості синтаксично й логічно незавершених фраз (опущенням частини слова), некоректованих помилок, порушенням цілісності висловлення, повторами.

На лексичному рівні мовлення у стані стресу характеризується збільшенням кількості іменників і дієслів порівняно з прикметниками і прислівниками, зниженням словникового розмаїття мовлення.

У семантичному плані мовленню в стані стресу притаманна, з одного боку, більша різкість в оцінках, з іншого – нерішучість. Отже, мовець обирає слова із чітким позитивним або негативним значенням, тобто в цьому випадку переважає крайня полярність в оцінках. Це спричинене появою

великої кількості непідготовлених висловлень, що сигналізують про невпевненість мовця, невизначеність в оцінці дій, нерішучість у судженнях.

Основними просодичними особливостями мовлення в умовах стресу є збільшення кількості інтонаційно виділених слів (кількості логічних і смислових наголосів), збільшення кількості та тривалості незаповнених і заповнених пауз, хезитації пошукових слів. Спонтанні мовленнєві вияви (слова-паразити, кліше) артикуються у швидшому темпі, ніж у підготовленому мовленні. Наявність труднощів у виборі слів і формулюванні думок, а також активізація спонтанних виявів зумовлюють різкі коливання загального темпу мовлення. Крім того, збільшується кількість некомунікативних жестів, які супроводжують мовлення, факт появи яких не усвідомлюється мовцем (Соловей, 2014, с. 280-284).

Узагальнюючи викладене, можемо констатувати, що політичний дискурс як публічний зв'язний текст із системотворчими рисами підготовленого тексту, характеризується певними типовими мовними засобами. Водночас в умовах емоційної напруженості просодичні засоби, разом із засобами інших рівнів мови стають менш контрольованими й, відповідно, здатні виявити особистісні риси мовців, зокрема політичних діячів.

Література

1. Алексієвець, О.М. (2015). Англomовний політичний дискурс: особливості просодичної організації. *Україна-Європа-Світ*, вип. 15, с. 308-312.
2. Кусько, К. (Ред.). (2002). *Дискурс іноземномовної комунікації*. Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 496 с.
3. Підгрушний, В.А. (2015). Особливості політичного дискурсу в сучасній лінгвістиці. *Студентський вісник Національного університету водного господарства та природокористування*, 2(4), с. 248-251.
4. Соловей О.А. (2014). Психолінгвістичні особливості усного мовлення особистості в ситуації емоційної напруги. *Psychological Prospects*, Issue 23.
5. Шарапановська, Ю.В. (2016). Теоретичні засади аналізу політичного дискурсу. *Young Scientist*, 4(31), с. 428-431.
6. Carreon, J.R., Svetanant, Ch. (2017). What Lies Underneath a Political Speech?: Critical Discourse Analysis of Thai PM's Political Speeches Aired on the TV Programme Returning Happiness to the People. *Open Linguistics*, 3, p. 638-655.
7. Dietrich, B.J., Hayes, M. & O'Brien, D.Z. (2019). Pitch Perfect: Vocal Pitch and the Emotional Intensity of Congressional Speech. *American Political Science Review*, 113(4), p. 941-962.
8. Dunmire, P.L. (2012). Political Discourse Analysis: Exploring the Language of Politics and the politics of Language. *Language and Linguistics Compass*, 6(11), p. 735-751.
9. Kirchhübel, Ch., Howard, D.M & Stedmon, A.W. (2011). Acoustic correlates of speech when under stress: Research, methods and future directions. *International Journal of Speech Language and the Law*, Vol. 18, Issue 1, p. 75-98.

LITTLE VIRTUES OF GREAT VALUE IN DIGITAL ERA

Elizaveta Snegireva

Research and Educational Center of Foreign Languages

National Academy of Sciences of Ukraine

lsnegireva@gmail.com

Natural (human) intelligence (NI) continues to be of importance in times of artificial intelligence (AI) omnipresence. Whether the golden mean in their interaction is attainable remains a disputable issue. An attempt is made to flag attention to the so-called ‘little virtues’ – tact and politeness in their broadest forms and manifestations – as the must-haves for any successful communication, whether personal as in the great days of old, or current gadget-assisted via vast distances.

Key words: *natural intelligence (NI), artificial intelligence (AI), human skills, tact, pronunciation.*

A little over half a century ago in her essay ‘The Little Virtues’ Natalia Ginzburg reflects on education. She believes that “not the little virtues but the great ones should be taught. <...> Not tact and politeness [*diplomazia*], but love for one’s neighbour and self-denial...” (Ginzburg, 1960). But, according to Benjamin Disraeli, without tact you can learn nothing. Tact teaches you when to be silent. Inquirers who are always questioning never learn anything (Disraeli, 1877). We firmly believe that politeness in general and tact in particular do not come naturally, but ought to be taught. Someone tactful can soothe the feelings of the most difficult people; a tactless person will generally make a bad situation worse. In short, tact is the art of making a point without making an enemy.

These days, where do ‘little virtues’ like tact and politeness and, more prominently, linguistic proficiency (in particular, its speech component) belong? Are there any other ‘human’ skills that ought to be preserved in today’s new industrialization/ digitalization era?

Undoubtedly, upgrading and enhancing technical skills should be a top priority for each individual and organization in the XXI century. Is this well enough to be successful in today’s global heavily digitalized environment? People of influence addressing the World Economic forum a couple of years ago argued, almost unanimously, that technical proficiency is not enough to be successful, productive, and competitive. According to them, “Proficiency in new technologies is only one part of the future years skills equation, however, as ‘human’ skills such as creativity, originality and initiative, critical thinking, persuasion, and negotiation will likewise retain or increase their value, as will attention to detail, resilience,

flexibility, and complex problem-solving. Emotional intelligence, leadership, and social influence also see an outsized increase in demand relative to their current prominence.” (WEF, 2018).

Indeed, ‘human’ skills do remain valid and valuable, perhaps even more so now than ever before. Technology advancement has successfully penetrated all spheres of mundane life to assist, streamline, protect, and enhance our living. In the most rapid of paces technologies of all sorts, forms, and magnitudes, generally referred to as AI, aim to replace us and our natural intelligence (NI) at our workstations and beyond.

Not surprisingly, we have already been “categorized” by global think-tanks depending on our gadget-proficiency levels.

Digital Citizen. The one who competently accesses and engages with digital technologies and communities.

Collaborator. The one who uses digital technologies in meaningful and productive ways for life and work.

Innovator. The one who uses digital technologies for creative and analytical purposes.

Creator. The one who uses technology to create or advance new digital applications in transformative ways. (Microsoft Skills, 2019).

The question is whether it is worthwhile to delegate almost everything to AI in the form of gadgets, machines, etc to replace us. What if we actually strip our lives of any human bond on our own free will, and from now on rely completely on machine-assisted everything? In all probability, we then may cease to exist as humanity, even though preserve our physical form and continue to wobble like jellyfish. Perhaps, we shall live on, but definitely lose something immaterial and intangible, something alluded to as soul, an internal invisible centerpiece that makes us human and humane.

In fact our little virtues – various ‘human’ skills – that allow us to re-visit or even re-invent successful and effective communication, no matter how heavily gadget-assisted it became these murky days of pandemic-related restrictions and lockdowns.

Let us take Zoom platform as a wonderful example of AI timely stepping into our lives in the dark times of current pandemic, and allowing us to remain connected, run business, exchange opinions, and engage through distances and time zones. We can talk to each other in real time, and see each other on the screen, provided the signal band allows for simultaneous high quality audio and video. This is most true and indeed praiseworthy. But what if some of us can only use

audio-connection mode because of slow Internet, or due to some other reasons? Then the way we and our counterparties sound to each other becomes of great importance, since extra-linguistic skills cannot be transmitted, and we rely solely on what we hear at all ends of our communication channel.

Here, Zoom and other communication-assisting technologies reveal horrendous gaps, faults, and overall deficit of such ‘little virtues’ as, first and foremost, ‘literacy’ in phonetics and phonology and plain tact in a multi-party communication. Time and again negotiations in various sectors are recognized as hopeless disasters or failures simply because the parties, even though speaking the same language, do not understand each other pronunciation-wise, interrupt each other, speak all at the same time, and end up misunderstanding and mistrusting each other.

In personal communication one can amend awkward misunderstandings by asking to repeat a statement, or extracting more precise information via non-linguistic means. In AI-assisted communication due to time, format, hierarchy, or other constraints it is next to impossible to get back in a dialogue (or polylogue) to ascertain and reinstate one’s point, or clarify one’s interlocutor vision.

To amend such uncomfortable situations, it is advisable as well to adhere to other ‘little human virtues’, known as the Grice’s maxims (Grice, 1989). These are principles of effective communication:

The maxim of quantity, where one tries to be as informative as one possibly can, and gives as much information as is needed, and no more.

The maxim of quality, where one tries to be truthful, and does not give information that is false or that is not supported by evidence.

The maxim of relation, where one tries to be relevant, and says things that are pertinent to the discussion.

The maxim of manner, when one tries to be as clear, as brief, and as orderly as one can in what one says, and where one avoids obscurity and ambiguity.

No matter what language(s) we communicate, there is one thing in common to bear in mind. We ought to think what we are dealing with – a human language. Let us recollect what Professor Higgins advised Eliza Doolittle: ‘Just think what you’re dealing with, Eliza. The majesty and grandeur of the English language, it’s the greatest possession we have. The noblest thoughts that ever flowed through the hearts of men are contained in its extraordinary, imaginative, and musical mixtures of sounds’.

This applies to any language: we use its extraordinary, imaginative, magical and musical mixture of sounds to communicate. To be effective, we need to be cognizant of proper use of pronunciation rules, be mindful of assimilation and reduction phenomena, properly utilize syntagmatic division in our speech, remember and adhere to the rules of stress/emphasis and enunciation, and many other ‘little’ phonetic and phonological virtues of great importance.

We believe it is timely and proper to re-instate full-fledged training courses of practical and theoretical phonetics at linguistic departments. Phonetics and phonology are not ‘en vogue’ notions, ebbing and flowing as fashion dictates. Rather, their value is eternal and undiminishing. The hallmark of a literate person is its pronunciation ‘footprint’, as the speaker with a beautiful voice always has the benefit of the doubt. Same applies to other human skills remaining indispensable for effective communication among humans.

References

- Disraeli B. (1877). Selected Speeches. Retrieved from: <https://www.britannica.com/biography/Benjamin-Disraeli/additional-info#history>
- Ginzburg N. (1960). The Little Virtues. Retrieved from: www.goodreads.com/book/show/71155.The_Little_Virtues
- Grice P. (1989). Studies in the Way of Words. Retrieved from: <https://effectiviology.com/principles-of-effective-communication/>
- Microsoft 21st Century Skills (2019). Retrieved from: <https://docs.microsoft.com/en-us/learn/>
- World Economic Forum (2018). Future of Jobs. Retrieved from: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2018.pdf/

ГОЛОСОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОМУНІКАНТА-ЛИЦЕМІРА

Кондрук А. Ю.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

kondruk.alina@vnu.edu.ua

Communication is the process of transmitting and receiving messages through verbal and nonverbal means. The elements of nonverbal behavior are difficult to falsify and they are trusted more than words. Hypocrisy is pretence, discrepancy between the words and deeds of a personality and his/her real feelings, beliefs, and intentions. The hypocrite successfully manipulates with his nonverbal communicative behaviour. However, being identified the hypocrisy is condemned by society.

Key words: *hypocrisy, hypocrite, verbal and nonverbal means of communication, voice, tone of voice, interaction.*

Загальною закономірністю сучасних лінгвістичних досліджень є вивчення функціонування мовних одиниць та їхньої взаємодії у процесі комунікації. Спілкування – це процес передавання й сприймання повідомлень за допомогою вербальних і невербальних засобів, що охоплює обмін інформацією між учасниками спілкування, її сприйняття й пізнання, а також їхній вплив один на одного (Варій, 2009).

Сьогодні спостерігається значний інтерес до вивчення невербальних компонентів у процесі комунікації, адже саме з погляду на них можна судити про щирість і правдивість, про істинне ставлення комунікантів (Папп, 1985, с. 546). Як правило, використання тих чи інших невербальних компонентів є результатом підсвідомих імпульсів, тому елементи невербальної поведінки складно підробити і їм довіряють більше, ніж словам (Ганина, 2008, с. 1).

Акустична система мови, до якої відносять якість голосу (тембр, висоту, тональність, голосність), інтонацію, фразові і логічні наголоси має важливе значення для процесу комунікації (Філоненко, 2008, с. 17). Австралійський спеціаліст з мови рухів тіла А. Піз стверджує, що за допомогою слів передається лише 7% інформації, тоді як за допомогою звукових засобів (тон голосу, інтонація тощо) – 38%, а за допомогою міміки, жестів, пози – 55% (Піз, 1992).

Лицемірство – це невідповідність слів і вчинків людини її справжнім переконанням, намірам і почуттям; нещирість. Лицемірство відносять до форм деструктивної взаємодії (Куницина, 2001). Лицемірство в поведінці є однією з ознак маніпулятора. Інша людина – це завжди лише засіб досягнення власних цілей (Кручек, 2011, с. 146).

Голос є сигнальною системою емоцій (Scherer, Johnstone). Голос привертає увагу, навіть тоді, коли людини не видно. Для щоб помітити вираз обличчя, потрібно постійно дивитися на людину (Екман, 2010, с. 50). Як результат, за допомогою голосу не тільки передається інформація, але й здійснюється емоційний вплив. Передача додаткової інформації комунікативно значущими просодичними компонентами посилює ефективність спілкування, прискорює інформаційний обмін (Солощук, 2009, с. 275). Як зазначає М.-М. О. Рибалко, «інформативна значущість полягає не тільки в передачі голосом індивідуальних і соціально-індексальних характеристик людини, а й цілеспрямованих емоційних, оцінних і прагматичних виражень і впливів» (Рибалко, 2008, с. 81).

Голосова гра, падіння та підвищення тону, раптові паузи, зміна сили і тембру голосу постійно супроводжують мовлення (Крейдлин, 2002, с. 217). Властивості голосу значно впливають на сприйняття слухача, яке пов'язане з передачею певних видів інформації та виникненням певних типів реакції (Нэпп, 2004, с. 235). Голос може бути щирим, лицемірним тощо. Наприклад:

1) “/.../ *Then, in a hypocritical voice, she went on – “Oh, sir I have been a great sinner! /.../”* (Edgeworth, 2015, p. 143).

Розглянемо ще один приклад:

2) *Jack had two voices – both plausible, hypocritical, and insinuating; but his second or supplemental voice still more decisively histrionic than his common one* (Lamb, 1909, p. 79).

Цей приклад свідчить, що комунікант-лицемір Джек мав два голоси, якими активно користувався залежно від ситуації.

Голосом можна грати, його змінюють, підвищують, змінюють звучання (Крейдлин, 2002), він слугує джерелом продукування звуків, є інструментом мовлення, слугує надійним засобом вираження емоцій, відносин між людьми та їх мовленнєвими діями (Нэпп, 2004, с. 244). Як показав аналіз ілюстративного матеріалу, лицемір активно цим користується. Наприклад:

3) *She glared at him. Then she wiped the glare off her face and gave him a smile instead. That made him sure what game she was playing. “I don’t want to be a prisoner anymore,” she said, softening and sweetening her voice as much as she could* (Turtledove, 2013, p. 63).

У поданому прикладі комунікант лицемір пом'якшує та підсолоджує свій голос – усе для того, щоб справити бажаний вплив на свого співрозмовника.

Комуникант-лицемір здатен говорити як чоловічим, так і жіночим голосом, щоб здійснити бажаний вплив на свого комунікативного партнера. Наприклад:

4) “Did you see it?” *asked a young male voice pretending to be a young female voice* (Howe, 2014).

Тон голосу створює мікроклімат розмови, узгоджує відносини між співрозмовниками. Він теж може бути лицемірним, нещирим, може свідчити про вдавання комуниканта, нести окреме повідомлення. Про це свідчать такі приклади:

5) “I love your work,” *Carl said in an insincere tone* (Lamverson, 2014).

6) *Emma said in a hushed voice. “Take it and thank Gladys.” “Thank you,” he said in the most insincere tone* (Ferguson, 2014).

Тон голосу може нести повідомлення, зовсім інше, ніж слова:

7) “I’m sorry Corrie, maybe some other time...” *Joel declined with an implacable smile, his tone conveying to her that this ‘nightcap’ would most likely never happen. /.../*

Corrie hadn’t missed the dismissive tone in Joel’s voice either when he’d declined her invitation (Reynolds, 2013, p. 110).

Проте, виявлені фальшивість, вдавання, маніпуляції у голосі викликають несхвалення та зазвичай осуджуються суспільством, оскільки це суперечить загальнолюдським цінностям. Наприклад:

8) *She detested the sugared voice edging the politely barbed words handed out simperingly, like cakes at a garden party. Above all, her very soul revolted against the “nice” and the “sweet” and the “charming” – society burrs bristling in the ...* (Caroll, 1952).

У цьому прикладі описане негативне ставлення щодо фальшивості голосу.

Отже, як показав аналіз ілюстративного матеріалу, лицемір активно користується голосом, зокрема варіативністю його тону, змінюючи його тебральне забарвлення, чим і досягає бажаного впливу на свого комунікативного партнера. Проте при виявленні нещирості, таке вдавання є негативно маркованим та осуджується співрозмовником.

Література

1. Варій М. Й. Психологія: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] [2-ге вид.]. К.: Центр учбової літератури, 2009. 288 с.

2. Ганина В. В., Песьякова А. А. Маскировка эмоций человека с помощью невербального поведения (на материале англоязычных детективных романов). *Вестник гуманитарного факультета ИГХТУ*. Выпуск 3. ИГХТУ, 2008. С. 176–180.
3. Крейдлин Г. Е. Невербальная семиотика: Язык тела и естественный язык. Москва: Новое литературное обозрение, 2002. 592 с.
4. Кручек В. А. Психолого-педагогічні основи міжособистісного спілкування: навчальний посібник. Київ: НАКККіМ, 2011. 291 с.
5. Куницына В. Н., Казаринова Н. В., Погольша В. М. Межличностное общение. Учебник для вузов. Серия «Учебник нового века». Санкт-Петербург: Питер, 2001. 544 с.
6. Нэпп М., Холл Д. Невербальное общение: Учебник. Санкт-Петербург: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2004. 256 с.
7. Папп Ф. Паралингвистические факты. Этикет и язык. *Новое в зарубежной лингвистике*. Москва: Прогресс, 1985. Вып. XV. С. 546-553.
8. Пиз Аллан. Язык жестов: увлекательное пособие для деловых людей. Москва: АйКью, 1992. 112 с.
9. Рибалко М.- М. О. Вербальний та невербальний аспекти дискурсивної поведінки обманника (на матеріалі сучасної англомовної художньої прози): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Київ, 2008. 231 с.
10. Солошук Л. В. Взаємодія вербальних і невербальних компонентів комунікації у сучасному англомовному дискурсі: дис. ... докт. філол. наук: спец. 10.02.04. К., 2009. 469 с.
11. Філоненко М. М. Психологія спілкування: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 224 с.
12. Экман П. Э. Психология эмоций. Я знаю, что ты чувствуешь. 2-е изд.; пер. с англ. В. Кузина. Санкт-Петербург: Питер, 2010. 334 с.
13. Scherer, K., Johnstone, T. & Klasmeyer G. Forthcoming. Vocal Expression of Emotion. *Handbook of Affective Science*. N. Y.: Oxford University Press.

Джерела ілюстративного матеріалу

14. Caroll M. G. *The Stranger: A Novel*. N. Y.: Bruce. 1952. 154 p.
15. Edgeworth M. *Harrington*. Chicago: J. M. Dent. 2015.
16. Ferguson J. A. *Twice Blessed*. N.Y.: Open Road Media. 2014. 341 p.
17. Howe K. *Conversion*. London: Penguin, 2014. 432 p.
18. Lamb Ch. *The Essays of Elia*. UK: J. M. Dent, 1909. 294 p.
19. Lamverson G. *The Frenzy Wolves*. U. S. A.: Medallion Media Group. 2014. 400 p.
20. Reynolds K. L. M. *Garland Roses*. U. S. A. 2013. 290 p.
21. Turtledove H. *The Golden Shrine*. UK: Hachette. 2013. 320 p.

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК СПОСІБ ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ОСОБИСТОСТІ

Миронова О.П.

Національна металургійна академія України

olga-mir@ua.fm

The research presented in this paper is based on the material of comparative phraseological units which denote physical characteristics of a person, namely his/her emotional state and speech activity. The units under study are collected from the English phraseological dictionaries and English literature.

Key words: *phraseological units, physical characteristics of a person, emotional state, speech activity.*

Людина як виконавець інтелектуальних і творчих дій відрізняється від інших живих істот здатністю впливати на навколишні предмети. Вона є єдиною серед усіх живих істот, яка здатна виражати свої позитивні й негативні емоції за допомогою вербальних і невербальних засобів.

Відомо, що емоції є важливою складовою життя людини. За допомогою емоцій комуніканти можуть установлювати невербальний або вербальний контакт, розуміти та спостерігати за почуттями особистості. При цьому саме завдяки індивідуальним особливостям голосу людини, можна визначити її вік, стать, емоційний стан, навіть упізнати її без візуального контакту.

Фразеологічні одиниці є скарбницею будь-якої лінгвокультури. Фразеологізми-порівняння, які здатні всебічно характеризувати індивіда, можна у найбільш загальному вигляді систематизувати на такі, що виражають (1) емоційний стан особистості та (2) її мовну діяльність. Розглянемо їх на прикладах фразеологізмів англійської мови.

Так, фразеологічні одиниці першої групи здатні передавати почуття людини. Серед них виокремлюємо такі підгрупи:

а) перебування у пригніченому стані: напр., *like mad (or as obsessed)* – бути як у воду опущеному; ходити як очманілий або схиблений;

б) радіти, бути щасливим: напр., *as happy as a child* – радіти як дитина; *as merry (cheerful) as a marriage-bell* – веселий як шлюбний дзвін, *as merry as a cricket* – веселий як крикет, *as merry as a grig, as maids* – веселий як як в'юн, як покоївки; *as gay as a lark* – веселий як жайворонок, *soar like an eagle* – парити як орел; *as happy as a king* – щасливий як король, *as happy as a lark* –

щасливий як жайворонок, *as happy as a sand-boy* – щасливий як торговець, *as the day is long* – як довгий день;

We trotted up Drury Lane, merry as crick [6].

I shall be as merry as a sand-boy, and so shall you [7].

We'll be as gay as larks tomorrow morning [5].

в) сміятися: *laugh like a mad* – сміятися як божевільний; *laugh like a hyena* – сміятися як гієна, *laugh as a horse* – сміятися як кінь (заливатися істеричним сміхом);

г) відчувати себе вільно, невимушено: *feel like a fish in water* – відчувати себе як риба у воді;

д) відчувати себе невпевнено: *like a round peg in a square hole* – бути не на своєму місці; як круглий кілочок у квадратному отворі;

е) бути в поганому настрої: *as black as ebony* – відчувати себе похмуро (сумно, темно на душі): темний як чорне дерево (негр); темний як чорнило (ніч); *as black as coal* – темний як вугілля; *as black as soot* – темний як сажа, *as black as jet* – чорний як смола; *as black as ink, as night, as hell*:

His mood was as black as ink [7];

є) бути переляканим: *like one's heart sank into one's boots* – наче душа пішла в п'яти.

Зовнішній вияв емоційних станів передається за допомогою порівнянь, семантичними основами яких є такі лексичні одиниці, наприклад: *red* (почервоніти), *white* (збліднути), *gloomy* (насупитися) та ін., наприклад:

to go as red as boiled cancer – почервоніти як варений рак; *to go as red as a poppy* – почервоніти як мак; *to go as red as a rose* – почервоніти як троянда;

to go as white as dead – біліти як мрець; *to go as white as chalk* – як крейда; *to go as white as a sheet* – збліднути, біліти як полотно, *to be white like a wall* – як стіна;

to be like an owl – надутися як сич; *to become as gloomy as a cloud* – похмурий як хмара.

У свою чергу, фразеологічні одиниці, які відображають мовну діяльність індивіда, його комунікативну взаємодію, характеризуються наявністю лексичних одиниць, які передають особливості голосу людини наприклад: *as hard as steel, as a stone* – голос твердий як сталь, як каміння; *as cold as ice, as a stone* – холодний як крига, як каміння:

She said it in a voice as hard as steel [7].

My voice was as hard as stone [8].

His voice was as cold as ice [10].

Здатністю людини гарно співати виражається такими фразологічними сполученнями: *sing like a lark* – співати як жайворонок; *sing like a nightingale* – співати (заливатися, розливатися) як соловей; *sing like a canary* – співати як канарейка:

She is singing like the proverbial canary [9].

До зазначеної групи фразеологізмів можна віднести порівняння з основами *to be silent* (мовчати або сидіти мовчки), а також *to swear* (лятись кричати, галасувати), які передають значення бути надутим, невдоволеним, не брати участі у загальній розмові, наприклад:

as silent as the owl – мовчати, сидіти мовчки як сич;

swear like a bargee – лаятися як візник, *swear like a fishwife* – лаятися як торговка, *swear like a lord, like trooper* – як пан, як солдат, як швець (лятяться бурхливо, стрімко, з усіх сил) як чорт, як диявол.

Серед фразеологізмів цієї групи можна виокремити одиниці, які передають специфіку мовної поведінки, як-от: надмірна балакучість, нестандартні вияви соціальної поведінки людини, наприклад:

chatter like a magpie – тріщати як сорока, *chatter like a chatterbox* – базікати як торохтійка, *chatter like a jackdaw* – галдіти.

Мовчазність як характерна ознака окремих комунікантів також виражається за допомогою низки фразеологічних порівнянь, які мають негативну конотацію та несхвальну оцінку, наприклад:

sit as the owl – сидіти (неговіркий, відлюдний) як сич;

as silent as a fish – мовчазний як риба;

be silent as a grave – мовчазний як могила (як виняток, оскільки має значення мовчазності як уміння зберігати секрети).

До безумовно засуджуваних соціальних дій відносять брехню, виражену як таке стале порівняння: *draw like the wool over someone's eyes* – наче натягнути шерсть на очі кому-небудь; водити кого-небудь за ніс; *lie like a gas-meter* – надмірно брехати, забріхуватися, брехати як сивий мерин.

Виконаний у праці аналіз компаративних фразеологізмів, узагальнених як такі, що характеризують емоційний стан людини та специфіку її комунікативної діяльності, засвідчив їхню високу рекурентність і в словниках, і в творах письменників. Установлено, що в масиві ілюстративних висловлень, дібраних на матеріалі англійської мови, зазначені фразеологічні одиниці представлені приблизно однаковою кількістю.

Література

1. Кунин А. В. Английская фразеология. М.: Изд-во «Высшая школа», 1970. 343 с.
2. Англо-русский фразеологический словарь / Сост. А. В. Кунин. М.: Изд-во Иностран. и нац. словарей. 1955. 1455 с.
3. Англо-український фразеологічний словник / Укладач К.Т. Баранцев. К.: Знання. 2005. 1056 с.
4. Book of English Idioms, with Explanations / Collins V.H. London: Longman, 1998. 258 p.
5. Dickens, Ch. The Posthumous Papers of the Pickwick Club. Moscow: Progress. 1976. 589 p.
6. Galsworthy J. The Forsyte Saga. In Chancery. Moscow: Progress Publishers. 1964. 343 p.
7. Hannah K. On Mystic Lake. New York: Bantam Books. 1999. 464 p.
8. Howells A. Summer Of Skinny Dipping. London: Abacus. 2003. 240 p.
9. James E. L. Fifty Shades Trilogy. New York: Vintage Books. 2012. 592 p.
10. Rozett L. Confessions of an Almost Girlfriend. New York: Harper Collins Publishers. 2004. 379 p.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОСОДИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОМОВИ ПРИНЦА ГАРРІ НА ІГРАХ НЕСКОРЕНИХ

Світліковська О. А.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

helena.svitlikovska@gmail.com

This paper deals with prosodic means that are actualized in speeches. Attention is devoted to the study of tempo, rhythm, emphasis, pauses in Prince Harry's speech. Prosodic means are very important for correct interpretation of the addressee's emotions as well as in the implementation of its effect on the audience. Prosodic peculiarities can be explained by the British character, the rules of etiquette and formal setting of the event.

Key words: *prosodic means, mass media text, speech, tempo, rhythm, pauses.*

Мова є одним із наймогутніших засобів впливу на свідомість людини й універсальним механізмом порозуміння. Ще задовго до часів писемної фіксації повідомлень оратори використовували мову як спосіб отримання та утримання влади. У «Настановах фараону Мерікара», написаних у пору між Давнім і Середнім царствами Єгипту, є такі слова: «Будь вправним у промовах, щоб ти міг панувати, бо влада [людини] – його мова, а слово – сильніше за зброю (Мамфорд, 2004, с. 87).

Ораторське мистецтво століттями вважалося мистецтвом впливу на слухачів, а з розвитком інтернет технологій ця здатність лише посилюється та реалізовується в інших, значно більших масштабах. Способи передачі повідомлень пройшли складні етапи розвитку й вдосконалення. Глобалізаційні процеси щодня кидають виклик сфері діджиталізації, що вправно забезпечує людство новими каналами зв'язку, які уможливають і вдосконалюють як засоби усного й писемного мовлення, які знаходять своє відображення у відеороликах та аудіо записах. Новітні технології дозволяють не лише ознайомитися зі змістом повідомлення адресанта, але й побачити емоції, які це повідомлення викликає в адресата, та почути звукові акценти обох.

Наше дослідження сфокусоване на масмедійних текстах, які розраховані на широку аудиторію та в яких використовують усі можливі методи медіаманіпулятивного впливу. Термін «масмедійний текст» інтегрує в собі такі поняття як масово-комунікативний текст, журналістський текст, публіцистичний текст, газетний текст, телетекст, Інтернет-текст. Змістове наповнення терміна медіа (від лат. «media», «medium» – засіб, спосіб,

посередник) дозволяє називати масмедійним текстом «...будь-який носій інформації розрахований на широку аудиторію» (Лингвистический энциклопедический словарь, 1990). Окрім масовості, особливою характеристикою сучасного масмедійного тексту, яка відрізняє його від тексту взагалі, є його здатність до поєднання різнорідних вербальних, візуальних, аудитивних, аудіовізуальних або інших компонентів у єдиному смисловому просторі тексту (Макарець, 2010, с. 413). Так, на нашу думку, доцільно сфокусуватися на здатності масмедійних текстів забезпечити успішну реалізацію монологічного мовлення, яке не передбачає негайної реакції адресата на повідомлення адресанта.

Услід за Б. Серебренніковим (1970), який виокремлює два типи мислення: «несловесне – таке, що не потребує розгортання лінійної побудови речення з суб'єктно-предикативною структурою, коли миттєве спрацювання різноманітних асоціативних і наслідково-логічних зв'язків відбувається при баченні предмета – тексту, та словесне, тобто те, яке є винятково породжене мовою» (Серебренников, 1970, с. 16), уважаємо, що саме словесний тип мислення актуалізує аспекти просодичного оформлення монологічних текстів. Саме тому важливим видається звернути увагу на ті просодичні засоби, завдяки яким також досягається повне взаєморозуміння між адресантом і адресатом та різнобічно аналізується реакція обох на висловлене.

Зростаючий інтерес саме до паравербальних засобів і просодичних параметрів мовлення, зумовлений потребою передати емоційний стан мовців і стосується таких ритміко-інтонаційних характеристик як швидкість, паузи, гучність, ритм мовлення, висота, сила й тембр голосу. Так, прослідкуємо ці характеристики у промові принца Гаррі на церемонії відкриття міжнародних параолімпійських спортивних змагань «Ігри нескорених» (*Invictus Games*) у 2017 році (Prince Harry's speech at the Opening Ceremony of the Invictus Games in Orlando).

У наступному фрагменті представлені уривки з транскрипту промови принца, який розповідає про незламну силу волі, колосальні результати й досягнення поранених і скалічених хлопців і дівчат без рук, без ніг і навіть без спортивного досвіду. Так, слід відзначити добре поставлений голос і бездоганну дикцію оратора. Серед інтонаційних параметрів, які чітко представлені у промові виокремимо гучність, темп, мелодійне оформлення і паузи.

Промова Гаррі є надзвичайно емоційною, про що свідчить вербальний текст. Використані мовцем лексичні засоби зацентровані не лише на видимих тілесних травмах чемпіонів, але й на невидимих душевних, які є не менш болючими: “... *Every single one of them will have **confronted tremendous emotional and mental challenges** ... When we give a standing ovation to the competitor with the **missing limbs**, let’s also cheer our hearts out for the man who **overcame anxiety so severe he couldn’t leave his house*** (Prince Harry's speech at the Opening Ceremony of the Invictus Games in Orlando).

Однак темп і тембр голосу оратора не видають його надмірної емоційності. Таку стриманість можемо пояснити, насамперед, особливістю британського характеру, правилами етикету, протокольністю та формальністю заходу. Натомість просодика промови свідчить про вольовий характер, силу й впевненість мовця, який свідомо екстраполює ці свої якості через аудіоканали всім «винуватцям» змагань.

Зі слів Гаррі дізнаємося, що він служив у лавах британської армії довгих десять років. Цей факт наштовхує на думку, що емоції принца загартовані не лише британськими монаршими протоколами поведінки, але й військом, де вони можуть лише нашкодити: “*And when I travelled back from the battlefield | on a plane carrying the body of a Danish soldier and three young Brits | fighting for their lives | I began to understand **the real | permanent | cost of war*** (Prince Harry's speech at the Opening Ceremony of the Invictus Games in Orlando).” Хвилювання мовця прослідковуємо лише у змінах мелодики та логічних акцентів, виголошених на однакових тональних рівнях з однаковим ступенем гучності.

Збільшення гучності та наголос на семантично вагомих сегментах тексту вказує на важливу для адресанта інформацію і привертає увагу адресата: “...***It is not just physical injuries that our Invictus competitors have overcome. Every single one of them will have confronted tremendous emotional and mental challenges. When we give a standing ovation to the competitor with the missing limbs, let’s also cheer our hearts out for the man who overcame anxiety so severe he couldn’t leave his house*** (Prince Harry's speech at the Opening Ceremony of the Invictus Games in Orlando).

У цій промові важливу роль відведено паузам і логічному наголосу. Різні за тривалістю паузи оратор використовує для відокремлення одних синтаксичних одиниць від інших, а також для можливої реакції залу: аплодисментів, вигуків, свисту. У ключових фразах більшість семантично вагомих слів з обох боків виокремлено за допомогою пауз.

*To end | can I just say thank you to | **all of you** | guys | **You** | are fierce competitors | **You** | are role models | that any parent would be proud to have their children follow | **You've** | made me a better person | You | are about to inspire the world | and | I'm proud to call you **my friends** | **We** | **are** | **Invictus** (Prince Harry's speech at the Opening Ceremony of the Invictus Games in Orlando).*

Отже, як бачимо, просодичні засоби відіграють провідну роль не лише у процесі правильної інтерпретації емоцій адресанта, але й у реалізації впливу на аудиторію, яка є адресатом повідомлення. Ефективними в цьому випадку є використання максимальних і мінімальних значень тембру голосу (від найвижчих до найнижчих тонів), темпу мовлення (від дуже повільного до дуже швидкого), пауз (від найкоротших до найдовших) у різних сегментах тексту. Однак у промовах принца Гаррі прослідковуємо середній діапазон гучності голосу, помірний темп і переважно спадні інтонації висловлень, що свідчить про впевненість і сформованість особистості мовця, незалежність від зовнішньої думки і критики, а також про особливості національного характеру британців.

Література

1. Ярцева, В. (Ред.). (1990). *Лингвистический энциклопедический словарь*. М. : Сов. энцикл.
2. Макарець, Ю. (2010). Особливості семантико-функціонального призначення перифразів у публіцистиці. *Вісник Харківського національного ун-ту ім. В.Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. Х.: ХНУ, 60 (1), 413–417.
3. Мамфорд, Л. (2004). *Миф машины. Техника и развитие человечества*. М. : «Логос».
4. Серебренников, Б. (1970). К проблеме сущности языка. *Общее языкознание. Формы существования, функции, история языка*. М. : Наука.
5. Prince Harry's speech at the Opening Ceremony of the Invictus Games in Orlando (2017). Retrieved from : <https://www.royal.uk/prince-harry-speech-opening-ceremony-invictus-games-orlando>.
6. Prince Harry's speech at the Opening Ceremony of the Invictus Games in Orlando (2017). Retrieved from : <https://www.youtube.com/watch?v=WqUUOIO31cg>.

ФОНЕТИЧНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ МОВЛЕННЯ РІЗНИХ ПСИХОТИПІВ ОСОБИСТОСТІ

Северина Г. Г.

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

[*severyna.kpi@gmail.com*](mailto:severyna.kpi@gmail.com)

The paper considers the speech actualization from the psycholinguistic and cognitive phonetics perspective. outlines cognitive processes of speech production. Besides it points out the communicative behavior of different psychological types of personality and analyzes two models of speech behavior based on C. Jung's psychoanalytic theory of introverted and extraverted individuals. The paper describes the paralinguistic features of different psychological types' speech flow.

Key words: *speech, language, psycholinguistics, personality, phonetics, paralinguistics.*

Сучасність лінгвістичних досліджень характеризується синергетичним підходом до вивчення мовлення різних типів комунікантів, що дає змогу системно розглядати проблему міжособистісного спілкування, поведінкових реакцій особистості, її мовлення та емоційності, спираючись на теоретичну базу інших дисциплін. На сьогодні постає питання взаємодії емоційної складової (емоційно-прагматичного потенціалу) мовлення, психологічних особливостей мовців, які демонструють їхнє індивідуально-марковане мовлення, та лінгвостилістичні ознаки мовленнєвої поведінки індивідів з пріоритетним вивченням паралінгвальних засобів комунікації.

Наразі вивченням впливу емоцій і психологічних факторів мовців на актуалізацію мовлення та його просодичну організацію викликає інтерес і вітчизняних (А. А. Калита, Т. В. Янчева), і зарубіжних дослідників (Віллем Левельт, Андріан Фернґем, Жан-Марк Девейл та багато інших). Водночас питання когнітивних особливостей породження мовлення різних психологічних типів особистостей та його емоційно-прагматичного потенціалу залишається недостатньо вивченим.

Тому **метою** цього дослідження постає висвітлення основних диференційних ознак, притаманних мовленню різних психологічних типів мовців.

Першочергово логічним є підкреслити те, що когнітивні процеси прямо пропорційно впливають на породження мовлення та специфіку його реалізації, зокрема на його фонетичний рівень. Тому багато дослідників

звертали увагу на звукову складову висловлення. Так, О.І. Смирницький описує мовлення як «набір послідовних звуків, які мають певне смислове навантаження» (Смирницький, 1967, с. 32). У свою чергу, український мовознавець О.О. Потебня розглядає слова як звуки, що несуть у собі інформацію і зображуються мисленнєвими явищами. Він підкреслював, що утворення слів є складним процесом, у якому закладено звукове відображення почуттів (Потебня, 1892, с. 99–101). Займаючись вивченням фонетичних явищ, Ф.Ф. Фортунатов зазначав, що саме психологи вивчають природне значення слів, тому він уважав за необхідне вивчення значення слів та зв'язку звуків у мові в межах психології (Ушакова, 2006, с. 46–49).

Оскільки мисленнєві процеси залежать від певних психологічних факторів, доречно стверджувати, що різні психологічні типи, яким властиві індивідуальні емоційні ознаки, будуть по-різному відтворювати мовлення. Тому логічним убачається аналіз різних підходів до вивчення психологічних типів комунікантів. У науковій літературі відомі різні підходи до вивчення психологічних типів мовців: *екзистенціальний підхід* Іммануїла Канта, *психоневрологічний підхід* Карла Леонгарда з огляду на поведінкові акцентуації особистості, *психо-соціологічний підхід* Еріха Фрома та ін.

У межах нашого дослідження будемо спиратися на психоаналітичну поведінкову модель, представлену й обґрунтовану німецьким вченим Карлом Юнгом. Згідно з його теорією, особистості поділяються на інтровертів та екстравертів. Він зазначав, що кожній людині притаманні ознаки й екстраверсії, й інтроверсії, але значна перевага властивостей того чи того й визначає її психологічний тип (Юнг, 1998, с. 29–30).

Автор стверджував, що, якщо свідомість особистості обернена на зовнішній світ і домінує об'єктивна настанова, тобто якщо людина намагається жити, мислити, діяти згідно об'єктивності, то в такому разі йдеться про екстравертовану особистість (Юнг, 1998, с. 406–407). І, навпаки, якщо людина зосереджує свою увагу на суб'єктивності, навіть якщо помічає певні зовнішні (об'єктивні) фактори, все одно суб'єктивна детермінанта буде переважати. У цьому випадку мова йтиме про інтровертивну особистість (там само, с. 455). Тому через несприйняття нічого об'єктивного, інтроверти в соціумі виявляють боягузливість і невпевненість, а щодо екстравертів, то вони, навпаки, завжди активні й мають постійний потяг до комунікації (там само, с. 455, 461).

Таким чином, необхідно звернути увагу на те, що кожен з цих типів мовців має особливості соціальної поведінки, психо-фізіологічну специфіку й певні закономірності актуалізації мовлення у процесі комунікації. Більше того, під час розгляду паралінгвальної структури індивідуально-маркованого мовлення, слід зазначити, що саме звукове оформлення слугує диференційною ознакою для подальшого вивчення мовлення психологічних типів особистостей (див. рис. 1).

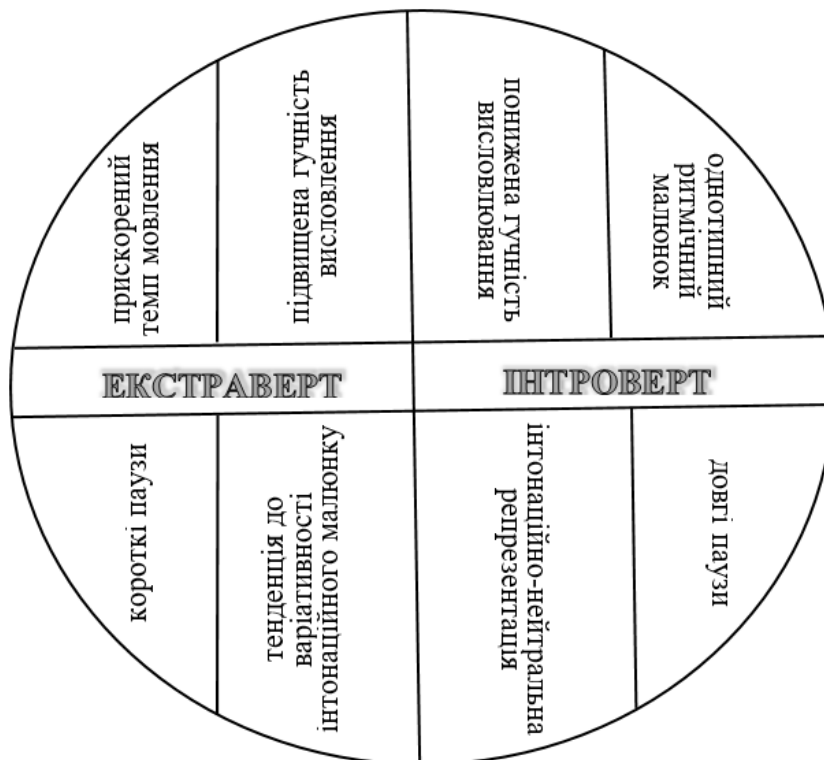

Рис. 1. Узагальнення диференційних ознак просодично оформлення мовлення різних психотипів

Так, мовленню екстравертів, як стверджує Т. В. Янчева, притаманне високе емоційне навантаження. Будучи експресивними особистостями, вони послуговуються різними типами інтонаційних моделей, схильні заповнювати паузи у процесі комунікації, а їхньому мовленню властиве подрібнене синтагматичне членування (Янчева, 1997, с. 14). При цьому темп мовлення екстравертів здебільшого прискорений і має тенденцію до варіативності залежно від комунікативної ситуації.

Натомість в інтровертів, у силу їхньої психологічної природи, актуалізація мовлення повністю відрізняється від екстравертивного типу.

Авторка наголошує на тому, що в інтровертивному мовленні привалює однотипний ритмічний малюнок висловлення, що є підтвердженням незмінності його мовної реалізації. Інтроверти членують висловлення на однакові синтагми з характерними заповненими / незаповненими паузами сумніву. Їхнє мовлення вирізняється пониженою гучністю, вираженою циклічністю й монотонністю мовленнєвого потоку, що демонструє стриманість мовлення інтровертів (Янчева, 1997, с. 13-14).

Узагальнюючи викладене, можна констатувати беззаперечне існування двох психологічних типів мовців, а саме екстравертів та інтровертів, мовленню яких характерні конкретні моделі комунікативної поведінки. Отже, маємо підстави стверджувати про наявність диференційних ознак актуалізації мовлення інтровертів та екстравертів (темп, ритм, тембр і т.ін.), подальше вивчення яких має враховувати емоційну складову у мовленні зазначених типів особистостей, їхній комунікативно-когнітивний досвід та соціокультурні фактори їхньої мовленнєвої взаємодії.

Література

1. Калита А. А. Актуалізація емоційно-прагматичного потенціалу висловлення: монографія. Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. 320 с.
2. Потебня А. А. Мысль и Язык. Харьков: Типография Адольфа Дарре, 1892. 228 с.
3. Смирницкий А. И. Синтаксис английского языка. Москва: издательство литературы на иностранных языках, 1957. 287.
4. Ушакова Т. Н. Психолінгвістика: Учебник для вузов / Под ред. Т.Н. Ушаковой. Москва: ПЕР СЭ, 2006. 416 с.
5. Юнг К. Г. Психологические типы / Пер. с нем. Москва: «Университетская книга», ООО «Фирма «Издательство АСТ», 1998. 720 с.
6. Янчева Т. В. Просодія висловлювань-захоплень в англійському мовленні: автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.04. Київ. Київський державний лінгвістичний університет. К., 1997. 21 с.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ФОНЕТИКИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

OCTOLITERAPHILLIA AND H- DROPPING: A STUDY IN ENGLISH PHONOSEMANTICS

Olga Ilchenko

*Research and Educational Center for Foreign Languages,
National Academy of Sciences of Ukraine
olgilch@hotmail.com*

The present paper addresses two phonosemantic phenomena associated with the usage of letter “h” in the English language: octoliteraphilia and h-dropping. We argue that both cases are worth teaching as part of English curricula (for intermediate and higher levels) due to their importance in light of language, history and culture interplay. We focus primarily on discussing David Crystal’s discovery of William H Quarto by William Shakespeare that manifests the so-called octoliteraphilia. We also deal with tricky pronunciation cases of h-dropping.

Key words: *phonosemantics, phonaesthesia, h-dropping, octoliteraphilia, the H Quarto, William Shakespeare, David Crystal*

Sound symbolism always sounds intriguing. Any sign is arbitrary, according to Ferdinand de Saussure, the phenomenon termed by him as “l'arbitraire du signe”, but still, who would dare deny the pure beauty of perfect strings of sounds that may (or may not) be words? Meticulously combined and concocted to create ethereal harmony or – at times – aesthetic alchemy? Let’s recall Arthur Rimbaud’s poem “Vowels” (heavily influenced by fellow poet Charles Baudelaire’s concept of “correspondences”) conveying the idea that a color can evoke some mood and/or certain sensory experience:

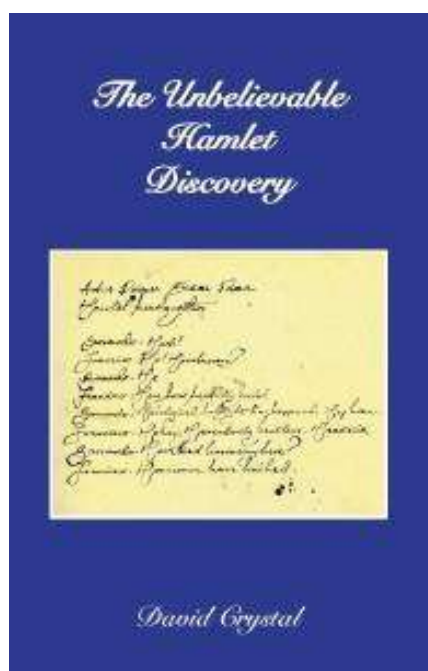
“A Black, E white, I red, U green, O blue: vowels,
Someday I shall tell of your mysterious births...”

Indeed, over the years, the idea of sound symbolism has visited many bright minds – starting with ancient Greek and Indian scholars, those behind the Viking Runes, and proceeding with Wilhelm von Humboldt (2009), Gerard Genette (1995), Margaret Magnus (2010), to name a few. However, fascination with beauty of the sounds goes beyond the boundaries of euphony/phonaesthetics, or, in terms of David Crystal, “phonaesthesia” or “sound symbolism” (1995).

In this paper, I will touch upon two phonosemantic phenomena associated with the letter “H” in the English language, namely, octoliteraphilia and h-dropping. As we will see, they are interconnected. It should be pointed out that

perhaps the most substantial book on the phenomenon of h-dropping is the one by James Milroy “On the Sociolinguistic History of H-dropping in English” (1983). As to octoliteraphilia, I would like to draw attention to its case in the so-called H Quarto of Hamlet by William Shakespeare. I argue that this incredible story is worth telling in every English language classroom, just because it is a perfect study in history, culture, and the love of the word – everything that makes a language a language, and us – humans.

As such, H Quarto of Hamlet by William Shakespeare is not only an “unbelievable discovery” (Crystal, 2016a), but also a unique phenomenon in the realm of phonosemantics. In the preface to the Quarto, David Crystal quotes Rene Weis who states that “significant local discoveries about Shakespeare can still be made... serendipitous finds of materials relevant to Shakespeare should not be ruled out” (Ibid., p. 1). David Crystal accidentally found the manuscript when he was strolling through the grounds of the house where Shakespeare lived (New House, in Stratford) in a part of the garden rarely visited by the tourists. There, in the broken drain, he found a tiny waterproof bag with the previously unknown quarto edition of Hamlet (known today as “H Quarto”), in which every word began with the letter H. Hence the term “octoliteraphilia” – the love of the letter “H”.

Sadly, the unique manuscript, placed in safe-deposit box in Hatton Garden, London, has mysteriously disappeared later on. Professor Crystal notes: “I uncannily anticipated this when I wrote “By Hook or By Crook”, where I included

a few lines as an example of language play, not realizing that I would have the good fortune to discover a genuine manuscript a couple of years later. The manuscript demonstrates beyond any reasonable doubt that Shakespeare suffered from octoliteraphilia – a loving obsession with the eighth letter of the alphabet... Its most striking feature is the use of many words that were previously thought not to have arrived in English until the 20th century...At the same time, the text displays a number of words and phrases incorporated into the play in its later version.” (Crystal, 2007). The H Quarto is indeed a small book – it is only 550 lines long (the final version of “Hamlet” has circa 4000 lines).

Here is an example from the H Quarto, the first lines of the play:

Actus Primis Scene Prima

BARNARDO: Hark!

FRANCISCO: Ho! Henchman?

BARNARDO: He.

FRANCISCO: Hey, hour heedfully heeded.

BARNARDO: Horological halfnight’s happened. Hop home.

Professor Crystal also notes a series of bizarre coincidences: Shakespeare was born in Henley Street, his schoolteacher was Mr Hunt, his uncle’s name was Henry, he married Ann Hathaway, he called his son Hamnet (Crystal, 2016a, pp.5, 7, 9). Interestingly, as the H Quarto has started to be widely recognized in literary and theatrical circles, it was Hardy Cook who organized special roundtable presentation on his “Shaksper list”, with Jonathan Hope, Terence Hawkes and Hildegard Hammerschmidt-Hummel among its participants (Ibid., p.12). Obviously, yet another coincidence. And a case of alliteration, of course. To say nothing of symbolic potential...

On the 7th of April, 2016, professor Crystal posted some feedback from scholars on the subject (see his personal website), including that from Professor Keith Johnson: “David Crystal’s Unbelievable Hamlet Discovery hits on heavy and heretofore hidden hints about Hamlet’s history... Crystal’s H Quarto has implications for various areas of Shakespeare scholarship, including the field of Original Pronunciation, in which Crystal himself has been the guiding spirit. He has pointed out that in Early Modern English, an initial “h” was often unpronounced. The first few lines of his H Quarto might then have read:

BARNARDO ’ark!

FRANCISCO ’o! ’enchman?

BARNARDO ’e.

FRANCISCO 'ey, 'our 'eedfully 'eeded.

BARNARDO 'orological 'alfnight's 'appened. 'op 'ome.”

Taken as a whole...the H Quarto gives us the longest stretch of uninterrupted h-dropping in the entire canon of English literature, including in the works of Dickens, with all his various Cockney h-droppers. There is, however, more to the h-dropping than phonetic quirk...The hero's name, and the play's title, start with a dropped h, so would have been pronounced 'Amlet. There is, however, a little-known vowel change (known as the “Quite Small Vowel Shift”) that took place in just a few streets in Stratford-upon-Avon for a few months in the 1600 period. It is one of the few sound changes in English that took place retrospectively. In it, today's vowel came to be pronounced as the one in “hot”. It was not 'Amlet at all, but 'Omlet. The word “omelet” first appeared in the language at around this period, and there is a little-known Elizabethan Cookbook entitled “Chippes Withal”. On the topic of omelets the book (written in verse) has this to say: “*Who wolde an omelette make, Perforce must egges brake.*” But this is just what the play previously known as Hamlet is about. In the process of becoming a fulfilled man, Hamlet creates mayhem. In culinary terms, eggs get broken.” (Crystal, 2016b). Let us add that this word could be spelled two ways: “omelette” or “omelet”, which might be another proof of the case.

For teaching purposes, we suggest drawing attention to the cases of h-dropping in English, such as:

- h-dropping when the word is NOT stressed (so called “weak forms”):
- (h)e, (h)is, (h)im, (h)is; (h)er; (h)ad; (h)ave (e.g. *Let 'im in.*)
- silent “h” at the beginning: e.g. (h)our, (h)eir (h)onour/(h)onor, (h)onest; (an exception to the rule: Hannah);
- final silent “h” in words ending “ah”: Hannah, savannah, hallelujah, cheetah; messiah; shah and the like;
- silent “h” in the words: theT(h)ames; T(h)eresa, T(h)ai(land),
- ex(h)austed /ɪg'zɔ:stɪd/, exhibition /,ek.sɪ'brɪʃ.ən/;
- ve(h)icle /'vi:əkl/; shep(h)erd;
- Mic(h)ael; tec(h)nology; c(h)emistry; ec(h)o; stomac(h); c(h)orus; sc(h)ool;

- silent “h” in the words starting with “wh”: w(h)o; w(h)y, w(h)at, w(h)en, w(h)ere, w(h)ich; w(h)eel; w(h)ile; w(h)isper; w(h)istle;
- silent “h” in the words words starting with “gh”: g(h)etto; g(h)ost; ag(h)ast; g(h)astly; g(h)ee;
- silent “h” in the words words starting with “rh”: r(h)yme, r(h)ythm; r(h)ubarb.

Two more points are worth noting. The word “herb” (“herbal”) are pronounced with an “h” in British and Australian English; there is silent “h” in American and Canadian English. Also, there is no h-dropping in the words “historic/historical ...”; here, here h-dropping inevitably results in a frequent mistake – employing the article “an” instead of “a”: “an historic/historical...” instead of the correct version: “a historic/historical...”).

It could be concluded that both h-dropping and octoliteraphilia are worth noting – and teaching. Still not incorporated into the Shakespearean Canon, is the H Quarto just a historical happenstance? Hardly. A well-known American poet, writer, editor and literary critic Donald Hall once remarked that – at least in the case of poetry – “redundancy is never redundant” (Hall, 2003, p.50). The ultimate idea behind the phenomena addressed here – the meaningfulness of every linguistic element – proves just that.

Literature

- Crystal, David (1995). Phonaesthetically Speaking. *English Today* 42.2 (April): 8–12.
- Crystal, D. (2007, April 7). On the H Quarto of Hamlet. *DCblog*.
<http://david-crystal.blogspot.com/2007/08/on-h-quarto-of-hamlet.html>
- Crystal, D. (2016a). The Unbelievable Hamlet Discovery. Crystal books.
- Crystal, D. (2016b, August 21). Further observations on the Hamlet H Quarto. *DCblog*.
<http://david-crystal.blogspot.com/2016/04/further-observations-on-hamlet-h-quarto.html>
- Genette, G. (1995). *Mimologics (Stages)*. University of Nebraska Press.
- Hall, D.(2003). *Breakfast Served Any Time All Day: Essays on Poetry New and Selected*. University of Michigan.
- Humboldt, W. von (2009). *Über die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaues und ihren Einfluß auf die geistige Entwicklung des Menschengeschlechts* (Cambridge Library Collection - Linguistics). Cambridge University Press.
- Magnus, M. (2010). *Gods in the Word: Archetypes in the Consonants*. CreateSpace Independent Publishing Platform.
- Milroy, J. (1983). On the Sociolinguistic History of H-dropping in English. In: *Current topics in English historical linguistics*. Odense UP.
- Saussure, F. de (2012). *Course in General Linguistics (Classic Reprint)*. Forgotten Books.

ФОНЕТИЧНА КОРЕКЦІЯ – ІНТЕГРОВАНІЙ ПРОЦЕС ВИВЧЕННЯ МОВИ

Полюк І.С.

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ipolyuk1953@gmail.com*

The paper emphasises the importance of increasing the students' foreign language competence by means of introduction into the practical classes of French a phonetic corrective course viewed as an integral process of the French language acquisition.

Key words: phonetics, phonetic competence, communicative skills, foreign language teaching, practical classes of French.

Загальновідомо, що саме згадування слова «вимова» миттєво викликає побоювання для тих, хто тільки починає своє знайомство з французькою мовою. Тому перші контакти з фонетикою є визначальними для подальшого контролю їхньої вимови. З самого початку неправильно поставлену вимову надалі дуже складно виправити. Матеріал для вивчення та його подача викладачем повинні бути ретельно дібраними. Раціонально пам'ятати, що фонетична корекція є невід'ємною частиною навчання так само, як лексична або синтаксична. Тобто цей процес є інтегрованим і паралельним та невідокремленим від вивчення мови в цілому.

Першим і важливим кроком вивчення фонетики для студента є розпізнавання «фонетичного слова». При вивченні лексики студент повинен звикнути вимовляти загальний іменник обов'язково з детермінантом або прийменником залежно від контексту. Так, він повинен вимовляти не «*potme*», а «*la potme*», не «*règle*», а «*la règle*», не «*ami*», а «*un ami*», не «*chaussure*», а «*ses chaussures*», не «*chaussettes*», а «*leur chaussettes*», не «*matin*», а «*ce matin*», не «*tableau*», а «*au tableau*».

Виражаючи свої думки «фонетичними словами», студенти на підсвідомому рівні використовують такі правила французької мови, як зв'язування та зчеплення у таких словосполученнях, як: «*piéd à piéd*» /pié-ta-pié/, «*avec une amie*» /a-ve-cu-na-mie/, «*cet hiver*» /ce-ti-ver/.

Другим важливим кроком у вивченні фонетики є усвідомлення артикуляційної важливості останнього вимовленого складу кожного «фонетичного слова». Це зумовлено наявністю його варіативності, наприклад, уживання прикметників, які позначають національність: «*Je suis*

français / çaise», «*ukrainien/enne*», а також необхідністю вимовляти носові голосні звуки, що дає можливість відрізнити прикметники чоловічого та жіночого роду. Особливу увагу слід звертати на вимову цього останнього складу фонетичного слова аби переконати студента в його важливості й необхідності для порозуміння з франкомовним слухачем.

Третій крок стосується групування декількох «фонетичних слів» для утворення повноцінних висловлень. Це передбачає практикування у розпізнаванні серії «фонетичних слів» з чіткою вимовою останнього складу. Ці серії можуть складатися з двох, трьох, чотирьох «фонетичних слів», як-от, наприклад, у серії з двох фонетичних слів: «*rendez-vous chez lui*» : «*rendez-vous... vous*», «*chez lui... lui*», «*rendez-vous/chez lui*»; серія з трьох фонетичних слів: «*les voitures circulent du côté droit*», «*les voi- tures... tures*», «*circulent... culent*», «*du côté droit... droit*», «*les voitures/circulent/du côté droit*»; серія з чотирьох фонетичних слів: «*il m'a dit de revenir la semaine suivante*»: «*il m'a dit...dit*», «*de revnir... vnir*», «*la smaine... smaine*», «*suivante...vante*», «*il m'a dit/de revnir/la smaine/suivante*» (1).

Необхідно звернути увагу, що для зберігання так званого «французького» ритму фрази студентові слід більше працювати над останнім складом. Чим довшою є серія «фонетичних слів», тим складніше буде студентові зберігати цей ритм.

Великий словниковий запас та володіння ґрунтовними знаннями граматики не потрібні для початку вивчення фонетичного оформлення мови. Достатнім буде володіння початковим рівнем лексики. Фонетика може розглядатися на прикладі будь-якого тексту, відповідно до потреб студентів. Головним є усвідомлення структури усного мовлення з поетапним вивченням французьких мовних звичок. Систематизація вправ на говоріння, на яке відводиться найбільше часу, доводить цей процес до автоматизму, коли студент вже не замислюється над артикуляцією.

Зазвичай студенти тяжіють до вже відомих їм моделей, які часто використовуються на занятті. Ідеться про повторення вимови за моделлю, яку самостійно опрацьовує студент, отримуючи поради від викладача щодо корегування його фонетичних і ритмо-мелодійних помилок. Використання діалогу значно поліпшує вимову, що автоматично дає студентові впевненість у собі. Головне завдання та винахідливість викладача полягає у залученні студентів до засвоєння фонетичних особливостей мовлення на підсвідомому рівні.

1. *Le français dans le monde / N 377/ septembre-octobre 2011* , p. 33.

APPROCHES MODERNES DE LA FORMATION DE LA COMPÉTENCE PHONÉTIQUE DES ÉTUDIANTS EN PHILOLOGIE ROMANE

Bondar Lesya, Choumtchenko Tina

Université nationale technique d'Ukraine

"Institut polytechnique de Kyïv Igor Sykorsky"

lesiabond24@gmail.com, tshumchenko@gmail.com

The research is focused on the analysis of modern approaches to the formation of French phonetic competence in future philologists. The advantages and disadvantages of each of the approaches have been outlined. The types and kinds of tasks for teaching phonetics have been considered.

Key words: *Romance languages, French, phonetic competence, modern approaches, future philologists.*

La formation de la compétence communicative des étudiants en philologie se base sur l'acquisition des connaissances, des savoir-faire et des acquis du niveau de la langue et de celui du langage. La compétence linguistique, qui est une partie intégrante de la compétence communicative, est considérée comme la capacité de l'apprenant à utiliser le système de la langue conformément aux normes de cette langue et à sa culture particulière sur la base des connaissances acquises sur la structure des niveaux de ce système et ses phénomènes. Il s'agira aussi de former la conscience linguistique de l'apprenant et cela lui permettra d'analyser, d'évaluer et de corriger le processus de son apprentissage de la langue étrangère (CECRL, 2001, p.82).

Par conséquent, l'étudiant doit maîtriser un certain nombre de compétences linguistiques liées à différents aspects de la langue: phonétique, lexical et grammatical. Donc, cette compétence linguistique est la base nécessaire de la formation ultérieure de la compétence langagière qui permet de développer les capacités de compréhension et d'expression orale et écrite. Dans le cadre de notre recherche nous proposons d'analyser des approches différentes de l'enseignement de la phonétique aux étudiants en philologie romane, en considérant que c'est un des aspects de l'enseignement de la langue française.

Une des méthodes largement utilisées lors de l'apprentissage de la langue française est une méthode articulatoire.

Dans l'enseignement de la phonétique, la méthode articulatoire s'est imposée jusque dans les années soixante-dix. Cette méthode s'appuie sur l'axiome suivant : l'émission de sons justes passe avant tout par une bonne connaissance du travail de l'appareil phonatoire. L'enseignant considère la position et la

configuration de cet appareil et conseille à un apprenant d’accomplir des sons à partir de croquis ainsi que des actions essentielles buccales ou des autres appareils articulatoires. Ainsi, évoque-t-on l’arrondissement labial pour la phonétique de certaines voyelles ou la vibration des cordes vocales pour certaines consonnes.

Cette méthode a des limites comme le fait qu’une majorité d’étudiants pensent que cette connaissance doit être réservée aux professeurs et cela leur paraît inefficace et rebutant. Cette méthode aborde cette question phonétique de façon réfléchie alors que l’accomplissement de la parole est en réalité un agissement automatique et, elle néglige la fonction perceptive. Enfin dans cette méthode les sons sont travaillés séparément et les techniques de compensation, de régulation ainsi que la prosodie ne sont pas considérées.

Une autre méthode à analyser est celle qui est basée sur l’audition de modèles. Cette méthode qui est apparue dans l’enseignement de la phonétique avec l’émergence des laboratoires de langues et des magnétophones est à l’opposé de la méthode articulatoire car l’éducation des étudiants qui passe par des exercices d’écoute et de reproduction, se fait de façon machinale. Mais il est aussi important pour les étudiants de pouvoir confronter ce qu’ils reproduisent avec le modèle émis et la persévérance dans l’apprentissage de la réplique les amène à une prononciation juste.

Les exercices structuraux qui permettent à l’apprenant de développer sa capacité à manipuler de façon contrôlée les sons de la parole apparaissent comme incontournables dans la méthodologie audio-orale. Cependant l’aspect rébarbatif de l’accumulation et les difficultés que peuvent rencontrer les étudiants pour s’accorder apparaissent comme des freins à leur motivation. L’autre limite de cette méthode est qu’on choisit un genre déterminé de sons que l’on sort de leur environnement (Guinbretière, 2000, 154).

Une des méthodes très efficaces est la méthode comparatiste. De multiples ouvrages sur la pédagogie de la prononciation sont influencés par l’analogie et l’étude d’une paire de langues visant à identifier des accords. En se basant sur les convergences des deux langues, telles que le français et l’ukrainien, on utilisera les sons analogues pour optimiser les élocutions (Aspects théoriques de l’enseignement de la phonétique, 2021).

Pour ce faire, on propose d’étudier des sons à partir de la typologie méthodologique, établie par les chercheurs dans ce domaine ; on classe les sons de la langue apprise d’après leur ressemblance ou leur différence avec ceux de la langue maternelle: les sons qui se ressemblent lors de la prononciation [p, b, s, z, k], les sons qui diffèrent à un certain niveau [r, l, o, e] et ceux qui n’existent pas

dans la langue ukrainienne, car ils n'ont pas d'analogues acoustiques ou articulatoires [y, oe, w] y compris tous les sons nasaux.

Une des méthodes proposées lors de l'enseignement phonétique est celle des oppositions phonologiques. Cette méthode, susceptible d'être utilisée dans les procédés employant l'écoute et le matériel audio, a été élaborée à partir des caractéristiques des sons et de leur classement. La linguistique structurale a fait ressortir l'utilité de la substitution, de l'opposition des sons et des paires minimales telles que [f]-[v], [b]-[p], [k]-[g] etc. Différents travaux de différenciation auditive et de reconnaissance des sons ou des mots ont été mis au point. Les apprenants perçoivent et reproduisent des mots où la modification d'un seul son apporte un changement de sens. Comme: *corps / coeur ; son/ sans; veut/ peut*, etc. Il faut toutefois considérer les défauts suivants : on favorise l'extraction du son étudié de son ensemble et on néglige la prosodie.

Procédons à l'analyse de la méthode verbo-tonale qui a été élaborée par le linguiste croate Petar Guberina, considère que la perception est un facteur primordial (Méthode, enseignement, apprentissage, prononciation: phonétique française, 2021).

Ses travaux sur l'univers des malentendants montrent que notre cerveau construit précisément dans chaque langue, une ossature composée, une concordance éloquente à partir de quelques sons, selon les fréquences idéales de cette langue. On sollicite la parole pour estimer l'acuité aux tonalités distinctes.

L'étude d'une langue étrangère induit à l'examen d'une «surdité phonologique» et on introduit la notion de «crible phonologique» qui s'appuie sur les principes suivants :

- les sons et les mots ont leur intervalle propre de clarté idéale;
- lorsque les sons des mots sont émis avec une altération, leur perception diverge;
- les erreurs sont provoquées par les natures diverses des champs d'audition;
- l'intervalle de réception est plus réduit que celui de l'émission;
- la réception est soumise à un phénomène de discontinuité.

La méthode verbo-tonale a pour spécificité ce redressement de la perception qui fait appel à un travail global sur le plan psychologique, corporel, psychosomatique et audio-phonatoire.

Les travaux de redressement portent non pas sur l'élocution du sujet mais sur le modèle (l'émission) afin d'aboutir à une appropriation inconsciente et non analytique de l'apprenant.

On oriente l'étudiant vers un système prosodique propice à une synergie plus favorable des sons dont il devra changer la prononciation.

Toutefois il faut préciser que les apprenants peuvent rencontrer des difficultés pour détecter les erreurs lorsqu'ils ne les perçoivent pas.

Dans cette situation faire appel à la méthode articulatoire peut être nécessaire.

A titre de conclusion, on peut dire que l'apprentissage de la phonétique doit se baser sur des approches différentes qui se complètent et doit être intégré dans le processus de la formation des compétences langagières ce qui permet de travailler d'après le modèle efficace proposé par un grand nombre de chercheurs: la synthèse 1 (l'introduction du matériel phonétique, la démonstration du son dans le contexte) – l'analyse (des exercices avec des sons isolés, des éléments prosodiques, la gymnastique articulatoire, la comparaison des sons de l'ukrainien et du français etc) – synthèse 2 (des savoir-faire phonétiques acquis utilisés par les étudiants lors de l'expression et de la compréhension orale).

Bibliographie

1. Cadre européen commun de référence pour les langues (2001). Apprendre, Enseigner, Évaluer (CECRL). Strasbourg, 192 p. [in French]
2. Guinbretière E. (2000) L'enseignement de la phonétique: état des lieux entre tradition et modernité. Mélanges CRAPEL 25, p. 153-168 [in French]
3. Aspects théoriques de l'enseignement de la phonétique française. URL : <https://arlap.hypotheses.org/5072> (date de l'accès: 04.02.2021) [in French]
4. Méthode, enseignement, apprentissage, prononciation : phonétique française – FLE. URL : <http://flenet.unileon.es/phon/phoncours3.html> (date de l'accès: 02.02.2021) [in French]

ВИКЛАДАННЯ ФОНЕТИКИ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ У СВІТЛІ СПІВПРАЦІ З ПРЕДСТАВНИЦТВАМИ ФРАНЦІЇ В УКРАЇНІ

Космацька Н.В., Школяр Л.В.

*Національний технічний університет України «Київський
політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

ktppfm_kosmatska@ukr.net, zatdbk1@ukr.net

The paper is a study of the current state of popularization of the French language in Ukraine and the mechanisms for improving the quality of its teaching, proposed by the French side. The approaches of French and Ukrainian didactics in teaching phonetics of modern French are determined. The principles of learning phonological features according to the French textbooks available on the Ukrainian market are outlined.

Key words: *the French language, didactics, phonetics, phonology, teaching, approaches.*

Сучасна дидактика розглядає навчання мовам як дієвий механізм прискорення модернізації суспільства і темпів його глобалізації. Знання іноземних мов значно полегшує процес входження нашої країни у світовий простір, тому їхньому вивченню приділяється значна увага. Так, у 2020 році між Міністерством Європи і закордонних справ Французької Республіки та Міністерством освіти і науки України було підписано Адміністративну угоду щодо підтримки викладання французької мови в Україні. З метою розвитку французької мови, її використання як першої, другої і третьої іноземної мови у закладах загальної середньої та вищої освіти України угодою передбачено навчання здобувачів сучасним методикам викладання в рамках базової і післядипломної підготовки вчителів французької мови, зокрема на платформі Національного центру дистанційного навчання (CNED).

Слухачам курсів центру пропонується поетапне опанування модулями «Розвиток компетенцій вчителя», «Побудова дидактичної одиниці», «Управління навчальним модулем» та «Оцінювання процесу навчання», в яких утілено весь передовий досвід та інноваційні тенденції сучасної методології навчання іноземних мов.

Французька дидактика робить акцент на гуманізації і демократизації процесу навчання, свідомій акумуляції засвоєних знань, що досягається здебільшого через побудову індивідуальної траєкторії навчання та врахуванні індивідуальних особливостей учнів/студентів у колективній роботі. Індивідуальному навчанню прямо протиставляється навчання у парах

і групах, перевага надається груповим формам роботи, що сприяє одночасно соціалізації особистості. Дидактичні принципи, які покладено в основу методології, запропонованої центром, і які застосовуються у процесі вивчення іноземної мови, є загальновідомими і становлять систему базових вихідних положень щодо визначення змісту самого навчання (що вивчаємо?), організаційних форм і методів роботи (як навчаємо?) та загальної мети (для чого навчаємо?). Усі завдання зорієнтовано на повсякденну реальність і покликані не лише забезпечити здобувачів необхідними знаннями, а й уміннями задовільнити конкретну потребу через проживання відповідної комунікативної ситуації.

Франція є світовим флагманом популяризації мови: стратегія Республіки щороку передбачає бюджетне фінансування розвитку французької мови в розмірі близько сімсот млн. євро прямих інвестицій (Programme 185, 2019). Завдяки такій мовній політиці розроблено безкоштовні платформи для вивчення французької мови, методики для самостійного опанування із самоконтролем, відкрито вільний доступ до підручників і посібників з французької мови. Варто віддати належне навчальним видавництвам Франції, які пропагують спеціалізовані видання для вивчення французької мови різних рівнів, що відповідають Загальноєвропейським рекомендаціям з мовної освіти (Conseil de l'Europe С.Е., 2001). З поміж інших, продукти яких є доступними на українському ринку, виділимо *CLE International* та *Hachette*, які пропонують підручники не лише з граматики і лексики французької мови, а й з фонетики.

На початковому етапі вивчення французької мови опанування її фонетико-фонематичним рівнем є першочерговим завданням, адже правильні артикуляція звуків і просодичне оформлення мовлення поряд із повноцінним сприйняттям іншомовного мовлення у фонетичному плані забезпечують реалізацію однієї з головних функцій мови – комунікативної. До питання навчання фонетики французькі науковці підходять з боку текстоцентрованого принципу, вважаючи саме текст формотворчою базою комунікативної компетенції, головною одиницею пізнання мови як поліфункціонального явища, як засобу сприйняття і прийняття французької культури, мовних явищ, понять, оволодіння усними й писемними формами мовлення, мовленнєвою діяльністю. Саме зазначений принцип відрізняє підхід французьких методик до вивчення французьких голосних і приголосних від вітчизняних і має чималі переваги, а саме: дозволяє на основі відомого виявити нове, незнайоме; сприяє усвідомленню

різноманітності звукового складу мови, його варіативності; допомагає засвоєнню артикуляції звуків у різному мікрооточенні; дає змогу концентруватися на реалізації комунікативного завдання; мотивує вивчення мови завдяки розумінню загального смислу мовленнєвої ситуації. Українська традиція навчання французької фонетики вважає першочерговим завданням правильної артикуляції звуків і ґрунтується на виокремленні фонем з їхнього оточення з подальшим уведенням їх у мікро- і макроконтекст. Вітчизняний підхід має такі переваги: передбачає покрокове вивчення кожної окремої фонемі від простішої для артикуляції до складнішої; забезпечує ґрунтовне розуміння мовленнєвого апарату як системи і його ролі; базується на порівнянні наближеної за звучанням української фонемі з іншомовною, що полегшує оволодіння останньою як окремої звукової одиниці мовлення; запобігає демотивації через втрату загального смислу іншомовного повідомлення.

Практичний досвід роботи зі студентами різних рівнів володіння мовою доводить необхідність комплексного підходу до навчання французьким звукам, їхній артикуляції, виголошенню, акцентуації і сприйманню на слух. Оскільки кафедра здійснює підготовку майбутніх філологів, перекладачів і викладачів французької мови як іноземної, правильна вимова, розуміння принципів роботи артикуляційного апарату, вміння навчити інших потребують застосування вітчизняних традиційних принципів у процесі навчання фонетики. Водночас, усвідомлення функціонування звуків у мовленнєвому потоці вибудовується через сприймання на слух автентичних текстів – діалогів, полілогів і монологів. Беручи до уваги фонологічні особливості французької мови, констатуємо ефективність у їхньому засвоєнні саме французьких методик, які пропонують необхідний набір вправ для оволодіння просодикою ритмічних груп усередині речення і різних типів речень: розповідних (стверджувальних і заперечних), питальних (власне питальних, питально-з'ясувальних, питально-уточнювальних, питально-риторичних, перепитувальних, альтернативних), спонукальних, окличних. Так, посібник «Phonétique 350 exercices» видавництва Hachette (Abry, & Chalaron, 1994), розрахований на початківців і тих, хто продовжує вивчення французької мови, забезпечує опанування ритміки, інтонації, акцентуації на рівні слів, словосполучень і речень, а також вимови голосних і приголосних звуків. Що стосується серії видань CLE International «Phonétique en dialogue» (Martinie, & Wachs, 2006), то вона передбачає певний необхідний мінімальний рівень володіння мовою

(не нижче A1+) і пропонує набуття фонетичних і просодичних навичок безпосередньо у контексті повсякденного спілкування у формі діалогів. Системне опрацювання зазначених підручників різних рівнів – від початкового до просунутого – здатне забезпечити досконале володіння всіма тонкощами французької фонології та фонетики.

Запропоновані слухачам Національного центру дистанційного навчання модулі мають на меті надання вчителю французької мови інструментів, які сприятимуть розвиткові його педагогічних здатностей у роботі з групами різних рівнів володіння мовою і фонетичних умінь зокрема, допоможуть добирати навчальний матеріал відповідно до рівня знань і навичок навчальної групи загалом і окремого її учасника, а також полегшать їхню імплементацію в освітній процес, що зумовить підвищення якості викладання мови і її вивчення учнями та посилення мотивації всіх учасників навчання.

Отже, комплексний підхід до організації навчального процесу з боку вчителя, його зацікавлення у передових розробках та участь у різноманітних проектах, що пропонує Французька республіка, є передумовою виведення України на новий рівень надання освітніх послуг у сфері викладання французької мови для її резидентів і зацікавлених сторін.

Література

1. Abry Dominique, Chalaron Marie-Laure. Phonétique 350 exercices. Paris. Hachette, 1994. 208 p.
2. Conseil de l'Europe C.E., Cadre européen commun de référence pour les langues, apprendre, enseigner, évaluer, Paris, Didier, 2001. 192 p.
3. Martinie Bruno, Wachs Sandrine. Phonétique en dialogues. Paris. Clé International, 2006. 120 p.
4. Programme 185: diplomatie culturelle et d'influence. URL: https://www.performance-publique.budget.gouv.fr/sites/performance_publique/files/farandole/ressources/2019/pap/pdf/DB_GPGMPGM185.pdf

PROBLÉMATIQUE DE L'ENSEIGNEMENT DE LA PHONÉTIQUE AU COURS DE FLE

Volodymyr Khmel

*Université nationale technique d'Ukraine
«Igor Sikorsky Institut polytechnique de Kiev»
vladimirkhmel@ukr.net*

The paper offers the analysis of methodology of teaching French as a foreign language through the prism of learning its phonetic aspect as well as presents methodological recommendations, considered in relation to the studied problem. From this perspective, the issue of the place of the method as a tool used by language teachers emerges as an essential objective of the teaching / learning the contemporary languages, the phonetic competence being the linguistic basis which contributes to the comprehension in the process of communication between the interlocutors.

Key words: *prosody, communicative language skills, correction techniques, phonetic skills, phases of phonetic correction.*

L'un des objectifs essentiels de l'enseignement/apprentissage de langues contemporaines est de créer des ressources qui sont à être présentées à leurs apprenants. C'est dans cette perspective que la question de la place de la méthode comme outil utilisé par les enseignants de langues se pose. L'objectif à réaliser est pratique.

Ainsi la problématique de l'objectif pratique de l'apprentissage d'une langue étrangère prévoit la maîtrise pragmatique des compétences linguistiques communicatives par les apprenants au niveau suffisant pour réaliser une communication en quatre aspects de l'activité langagière (compréhension orale et écrite, expression orale et écrite) ainsi qu'en médiation, dont la compréhension orale est l'une des primordiales compétences surtout au début de l'apprentissage. (Хмель, 2015, p. 92).

Vu que la phonétique est la première étape de l'apprentissage d'une langue étrangère, on y accorde une grande importance. Et cependant, c'est un terrain méthodologique peu étudié par rapport aux autres domaines linguistiques comme la grammaire, le lexique, etc. Sous l'influence de la mondialisation, la compétence communicative s'avère nécessaire alors que justement la compétence phonétique est la base linguistique qui contribue à la compréhension lors de la communication (Bento, 2013, p. 38-39).

Les auteurs et praticiens contemporains (M. Bento, C. Champagne-Muzar et d'autres) nous proposent leur vision de la correction phonétique pour les apprenants et leur compréhension du processus pédagogique le concernant. Sont ainsi proposés des conseils sur la correction phonétique suivant les *six phases* que préconisent les auteurs : *sensibilisation, discrimination, intégration corporelle, association code écrit/ code oral, production orale dirigée, production orale spontanée*. Ces phases se succèdent principalement en conformité avec les stades d'acquisition : on ne peut pas prononcer ce que l'on ne peut pas discriminer ou percevoir, sauf que la phase d'association code écrit/ code oral puisse se trouver avant ou après la production. Autrement dit, la perception et la discrimination sont les conditions présumées de la production. Et l'étape intégration corporelle intervient aussi dans les autres phases (Bento, 2013, p. 38-39).

Notre étude est donc consacrée à l'analyse de la méthodologie de l'enseignement du français langue étrangère via le prisme de l'apprentissage de l'aspect phonétique, et sont également proposées des préconisations méthodologiques envisagées en relation avec la problématique étudiée. Dans cette perspective, la question de la place de la méthode comme outil utilisé par les enseignants de langues se pose en tant qu'un objectif essentiel de l'enseignement/apprentissage de langues contemporaines, la compétence phonétique étant la base linguistique qui contribue à la compréhension lors de la communication entre interlocuteurs.

La prononciation a souvent été mise de côté dans l'enseignement du fle comme dans la formation des enseignants mais depuis quelques années on assiste à un retour à l'enseignement de la prononciation en classe de langue et à l'introduction de la phonétique dans les méthodes de fle.

La bibliographie, non exhaustive qui suit, présente des ouvrages récents, des articles et des sites internet sur l'enseignement de la prononciation en classe de fle. Elle porte sur l'enseignement de la phonétique ainsi que sur les cours pratiques à utiliser en classe ou en autoformation.

1) ABRY D. *Phonétique*, CLE international: Paris, 2007, 175 p. avec CD audio. Une première partie théorique se propose d'expliquer le système phonologique du français actuel. Elle présente également les différents moyens de correction des prononciations du français. Un tableau récapitulatif indique les différents objectifs à atteindre en fonction des niveaux de compétence définis par le CECR. Des fiches d'écoute, de prononciation et de correction sont présentées respectivement.

2) BENTO M. *Phonétique et phonologie en classe de FLE : Quelle norme enseignée ?* 2007, 9, Les Langues modernes, n° 3, p. 55-71

3) BLANC G. *L'enseignement de la phonétique du français langue étrangère (FLE)*, 2011.

4) BRIET G., COLLIGE V., RASSART E. *La prononciation en classe*, PUG/Grenoble, 2014, 192 p. Cet ouvrage propose, en outre, aux formateurs des méthodes pour travailler la prononciation française. Il se décline en trois parties (prosodie, voyelles, consonnes) qui analysent et aident à corriger les difficultés phonétiques.

5) Un site compagnon <http://laprononciationenclasse.jimdo.com/> contenant des séquences vidéo et audio, et un tableau diagnostique pour l'enseignant.

6) Champagne-Muzar C., Bourdages J. S. *Le point sur la phonétique*, CLE international/Paris, 1998. Cet ouvrage fait, en particulier, un bilan sur l'enseignement de la phonétique dans le cadre de l'apprentissage d'une langue seconde ou étrangère.

7) Dufeu B. *L'importance de la prononciation dans l'apprentissage d'une langue étrangère* (<http://www.psychodramaturgie.com>).

8) Lauret B. *Enseigner la prononciation du français : questions et outils*, Hachette FLE/Vanves, 2007, 192 p. Où au-delà des outils et des moyens d'entraînement à la prononciation, l'ouvrage pose des questions sur les aspects lexicaux et morphologiques.

9) Léon P. et autr. *Phonétique du FLE : prononciation : de la lettre au son*, A. Colin/Paris, 2009, 142 p. Ce livre est un aide-mémoire sur le rapport «lettre-son» dans l'enseignement du français langue étrangère. Le débutant apprend souvent à lire et à écrire en français avant d'en maîtriser la phonétique.

Comme il a été mentionné supra les auteurs sur la problématique de l'enseignement de prononciation préconisent *six phases de correction phonétique*. *La sensibilisation* consiste à former la capacité discriminative des apprenants. En suivant des règles ou des stratégies, on demande aux apprenants d'écouter des mots similaires phonétiquement. On réalise des exercices pareils avec les différentes parties des mots: on peut placer les sons à discriminer dans de différentes positions, par exemple: à l'initiale, à la finale, en syllabe ouverte, etc. On peut différemment contrôler ce processus : contrôler la durée du son, la visualisation des organes phonatoires, les mouvements gestuels et corporels, l'introduction des contextes, etc. Les praticiens proposent à la fin de cette partie de faire sensibiliser les apprenants aux sons à travers le miroir qui peut refléter l'arrondissement ou l'étirement de leur bouche. On a recours ensuite à des *discriminations* entre les

sons semblables. La méthode la plus courante est «la comparaison-choix» qui consiste à écouter d’abord quelques mots et à ensuite indiquer s’ils sont différents ou identiques de manière phonétique. Cette phase se fonde sur des connaissances acquises de la phonétique et vise à bien articuler les mots de la langue cible. *L’intégration corporelle* accumule des actions qui progressivement définissent une expérience corporelle originale.

Dans la phase de *production*, les apprenants doivent s’entraîner à produire quelques mots. Il est conseillé par certains phonéticiens de faire un travail d’échauffement physique. Deux formes sont prises dans l’activité de production : la *production dirigée et spontanée*.

La production dirigée se fonde sur les exercices répétitifs à l’aide de la direction de l’enseignant et des documents authentiques. La production spontanée peut se raccorder avec les buts communicatifs. Vu des imperfections de la production de l’apprenant, on peut enregistrer ou filmer leur discours pour avoir un retour de ce qu’il produit tout à l’heure.

L’association code oral/ code écrit, cette phase vise à associer les sons aux graphèmes du français. Vu qu’en français, la relation entre le son et le graphème n’est pas biunivoque, l’exercice de la reconnaissance visuelle associée au son est aussi proposé (Bento, 2013, p. 38-39).

Dans les manuels contemporains de cours pratique de fle édités par les éditions françaises, une partie phonétique apparaît dans chaque unité. Elle est toujours très repérable par son titre (*phonétique*). Dans cette rubrique, on aborde des phénomènes propres à la langue française comme les questions de liaison, d’élision, de groupe rythmique, d’accent et on propose un travail sur les sons : discrimination auditive et relation son-écriture. Les activités sont toujours courtes et très ciblées aux fins de donner de bonnes habitudes dès le début de l’apprentissage.

Néanmoins ces activités ne sont pas toujours adéquates et suffisantes aux attentats des apprenants compte tenu des particularités de perception du matériel pédagogiques, ceux-ci ayant une autre langue avec laquelle ils agissent dans la réalité. C’est donc par ce motif qu’on a créé la méthode «Manuel de français: le nouveau KROK A1-A2» (Хмель, 2018).

Dans cette méthode la partie phonétique est conçue dans toutes les unités et par toutes sortes d’activités et exercices concomitants, appelés à apprendre à prononcer, à produire et à comprendre les sons français par le truchement du mot, de la phrase, du texte (oral ou écrit) compte tenu des besoins et particularités des

apprenants ainsi que des enseignants se servant de leur langue maternelle autre que le français.

À titre d'exemple, est proposé d'être observé le matériel des activités suivantes:

- **Écoutez et répétez l'alphabet français.**

Aa[a] Bb[be] Cc[se] Dd[de] Ee[ø] Ff[ɛf] Gg[ʒe], etc.

- **Épelez votre nom: Exemple:** - Je m'appelle MARTIN. M – A – R – T – I – N.

- **Répétez les consonnes :** [b – d – f – ʒ – ʃ – k – l – m – n – p – r – s – t – v – z] ; [ba-pa, da-ta, ʒa-ʃa, la-ma, ga-ra, va-fa, za-sa].

- **Retenez les règles de lecture.**

[a]	[i]	[ɛ]	[e]	[ə]	[y]	[u]	[wa]
la madame ¹	Paris ³ actif ⁴	appelle alphabet	et ³ appelez	je parle le livre	tu Lucas	jour ⁴ bonjour	moi trois

- **Observez :** 1) Звук [a] позначається буквою **a**: *la camarade, j'habite. ...*

- **Lisez :** 1. *averse, perte, terme, Bernard, serre, pelle, navette, cadette ; ...*

- **Complétez le tableau avec les mots suivants.**

chinois, français, turc, arabe, allemand, Ukraine, belge, Luxembourg, néerlandais, suédois.

[a]	[i]	[ə]	[ɛ]	[e]	[y]	[u]	[wa]

Et toutes sortes d'activités dans les manuels français de fle citées supra.

Sont aussi utilisés des enregistrements sur le fichier phono des mots et questions sur le texte ou sur le sujet étudié en tant qu'exercices supplémentaires de l'écoute (compréhension orale).

Toutes sortes d'activités tirées des média (TV5, réseau YouTube) et d'autres sources pédagogiques peuvent être encore préconisées en tant que matériel supplémentaires aux fin d'étudier la phonétique pratique.

En conclusion, il faut dire que l'apprentissage de la prononciation occupe une place privilégiée dans les méthodes modernes d'enseignement des langues.

Bibliographie

1. Bento M. Phonétique en classe de FLE – Quoi et comment enseigner? Le français dans le monde, (386), 38-39. 2013, [france-education-international.fr].

2. Champagne-Muzar, C. & J.S. Bourdages. Le point sur la phonétique / Didactique des langues étrangères. Paris: 1998 [[Le point sur la phonétique](#)].

3. Хмель В.В. Методологічні аспекти викладання іноземної мови для спеціальних цілей на нефілологічних факультетах університетів. К.: Вища школа, 2015, С. 87–97.

4. Хмель В.В. Підручник французької мови: Новий КРОК А1-А2 / Manuel de français: le nouveau KROK A1-A2. Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2018. 336 с.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Barna, Claudio – Dr., Department of International Studies, University of Milan, Italy.

Urbanavičienė, Jolita – Doctor of Humanities, Senior Researcher at the Research Center of the Standard Language, Institute of the Lithuanian Language, Vilnius, Lithuania.

Vitale, Alessandro – Ph.D., Assistant Professor, Faculty of Political, Economic and Social Sciences, University of Milan, Italy.

Алексієвець Оксана Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської і фіно-угорської філології імені проф. Г.Г. Почепцова Київського національного лінгвістичного університету.

Андрущенко Ірина Олександрівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології, перекладу і філософії мови імені професора О.М. Мороховського Київського національного лінгвістичного університету.

Бондар Леся Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії, практики та перекладу французької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Бойченко Марія Костянтинівна – аспірантка кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Борбенчук Ірина Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Бурка Наталія Анатоліївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови та перекладу факультету сходознавства Київського національного лінгвістичного університету.

Валігура Ольга Романівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри східної філології Київського національного лінгвістичного університету.

Град Наталія Ярославівна – викладач кафедри англійської мови і перекладу факультету сходознавства Київського національного лінгвістичного університету.

Гуменюк Інна Леонідівна – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри практики англійської мови Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка.

Деркач Наталія Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської філології Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка.

Ільченко Ольга Михайлівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов Центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України.

Існюк Ольга Юріївна – викладач кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Калита Алла Андріївна – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри теорії, практики та перекладу французької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Колісник Марина Павлівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови гуманітарного спрямування №3 Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Кондрук Аліна Юріївна – асистент кафедри іноземних мов гуманітарних спеціальностей Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Космацька Наталія Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії, практики та перекладу французької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Кравчук Юрій Анатолійович – магістрант факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Красовська Інна Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедра англійської мови математичних факультетів Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Кривов'яз Яна Олегівна – студентка факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Кузьменко Тетяна Миколаївна – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри англійської і німецької філології та перекладу

імені професора І.В. Корунця Київського національного лінгвістичного університету.

Куликова Вікторія Григорівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії, практики та перекладу французької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Куценко Микола Анатолійович – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Воєнно-дипломатичної академії імені Євгенія Березняка, м. Київ.

Лазарева Марія Олексіївна – студентка факультету міжнародних відносин та світової політики Київського інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Макарук Лариса Леонідівна – доктор філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики, декан факультету іноземної філології Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Марченко Валентина Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Миронова Ольга Петрівна – викладач Національної металургійної академії України, м. Дніпро.

Никифорова Ірина Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри німецької філології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Полюк Ірина Станіславівна – доцент кафедри теорії, практики та перекладу французької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Рубчак Ольга Борисівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри мовної підготовки і комунікації в публічному управлінні Національної академії державного управління при Президентові України.

Савчук Валерій Іванович – викладач кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання Державного вищого навчального закладу “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди”.

Світліковська Олена Андріївна – аспірантка кафедри англійської філології Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Северина Галина Геннадіївна – провідний фахівець аналітично-дослідницького центру Інституту моніторингу якості освіти Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Снегірєва Єлизавета Олександрівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Центру наукових досліджень і викладання іноземних мов Національної академії наук України.

Сокирська Ольга Сергіївна – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри англійської мови технічного спрямування №2 Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Тараненко Лариса Іванівна – доктор філологічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Тютюник Анастасія Антонівна – студентка факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Хміль Володимир Вікторович – викладач кафедри теорії, практики та перекладу французької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Школяр Лілія Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії, практики та перекладу французької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Шумченко Тіна Інусівна – старший викладач кафедри теорії, практики та перекладу французької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Наукове видання

Сучасні тенденції фонетичних досліджень

Збірник матеріалів

V Круглого столу з міжнародною участю
22 квітня 2021 р.

Українською, французькою, англійською та російською мовами

*За редакцією авторів
Комп'ютерне верстання авторське*

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Свідоцтво про державну реєстрацію: серія ДК № 5354 від 25.05.2017 р.,
просп. Перемоги, 37
Київ, 03056

Підп. до друку 12.04.2021. Формат 60×84¹/₁₆. Папір офс.
Гарнітура Times New Roman.
Спосіб друку – ризографічний. Ум. друк. арк. 9,07. Обл.-вид. арк. 15,08. Наклад 50 пр.
Поз. 2021-3-3-001. Зам. № 21-044.

Видавництво «Політехніка», КПІ ім. Ігоря Сікорського
вул. Політехнічна, 14, корп. 15
Київ, 03056
тел. (044) 204-81-78